

Службен весник

на Република Македонија

Број 161

10 ноември 2017, петок

година LXXIII

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
3100. Закон за изменување на Законот за издавање на обврзници на Република Македонија за денационализација.....	2	3104. Упатство за изменување и дополнување на Упатството за спроведување на Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања.....	3
3101. Решение за именување в.д. член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Здравствен дом - Делчево.....	2	3105. Правилник за изменување на Правилникот за мерки за сузбивање и искоренување на трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии (*)....	6
3102. Решение за именување в.д. член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Здравствен дом „Нада Михајлова“ - Пробиштип.....	2	Меѓународни договори	
3103. Решение за именување в.д. член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Здравствен дом - Струмица.....	3	1. Закон за ратификација на Спогодбата за соработка меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министрите на Босна и Херцеговина во процесот на пристапување во Европската Унија.....	2
		2. Закон за ратификација на Договорот од Париз.....	62
		Огласен дел	1-24

РЕШЕНИЕ
ЗА ИМЕНУВАЊЕ В.Д. ЧЛЕН НА УПРАВНИОТ
ОДБОР - ПРЕТСТАВНИК НА ОСНОВАЧОТ НА
ЈЗУ ЗДРАВСТВЕН ДОМ „НАДА МИХАЈЛОВА“ -
ПРОБИШТИП

1. Драгиша Николовски се именува за в.д. член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Здравствен дом „Нада Михајлова“ – Пробиштип.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 24-6882/1 31 октомври 2017 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, Оливер Спасовски, с.р.
--	---

3103.

Врз основа на член 100 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/2012, 145/2012, 87/2012, 164/2013, 39/2014, 43/2014, 132/2014, 188/2014, 10/2015, 61/2015, 154/2015, 192/2015, 17/2016 и 37/2016), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 31 октомври 2017 година, донесе

РЕШЕНИЕ
ЗА ИМЕНУВАЊЕ В.Д. ЧЛЕН НА УПРАВНИОТ
ОДБОР - ПРЕТСТАВНИК НА ОСНОВАЧОТ НА
ЈЗУ ЗДРАВСТВЕН ДОМ - СТРУМИЦА

1. Никола Тауков се именува за в.д. член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Здравствен дом – Струмица.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 24-6884/1 31 октомври 2017 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, Оливер Спасовски, с.р.
--	---

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

3104.

Врз основа на член 48 став 1 точка 3 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16), член 49 од Статутот на Народната банка на Република Македонија (Ст. бр. 02-15/IV-1/2011 од 21.4.2011 година, О бр. 02-15/III-4/2012 од 29.3.2012 година и О бр. 02-15/II-10/2016 од 25.2.2016

година) и точка 16 од Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/13 и 26/17), гувернерот на Народната банка на Република Македонија донесе

УПАТСТВО
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА УПАТ-
СТВОТО ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА
ЗА СМЕТКОВОДСТВЕНИОТ И РЕГУЛАТОРНИ-
ОТ ТРЕТМАН НА СРЕДСТВАТА ПРЕЗЕМЕНИ
ВРЗ ОСНОВА НА НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА

1. Во Упатството за спроведување на Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања („Службен весник на Република Македонија“ бр. 107/13) во точката 2, ставот 1 се менува и гласи:

„Банката е должна да ги пополнува и да ги доставува до Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) следниве извештаи:

- Извештај за преземените средства - образец ПС;
- Извештај за преземените хартии од вредност и удели - образец ПХВУ;
- Извештаи за средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања коишто се продадени во тековната година - образец ППС и
- Извештаи за имотот наменет за продажба - образец ИП.“

2. Во точката 3 став 2, зборовите: „исклучена од износот на дополнителниот капитал, согласно со Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот“ се заменуваат со зборовите: „ослободена согласно со точката 6 став 2 од Одлуката.“

3. По точката 9 потточка 9.2, се додава нова глава IV-а. ИЗВЕШТАИ ЗА ИМОТОТ НАМЕНЕТ ЗА ПРОДАЖБА и нова точка 9-а, коишто гласат:

„IV-а. ИЗВЕШТАИ ЗА ИМОТОТ НАМЕНЕТ ЗА ПРОДАЖБА

9-а. Извештаите за имотот наменет за продажба - образец ИП содржат податоци за недвижниот и движниот имот којшто банката има намера да го продаде, со состојба на крајот на месецот за кој се известува. Образецот ИП се состои од две табели, и тоа:

- табела бр. 1 - Извештај за недвижниот имот наменет за продажба;

- табела бр. 2 - Извештај за движниот имот наменет за продажба.

Табелата бр. 1 од ставот 1 алинеја 1 од оваа точка се пополнува со примена на следниве правила:

- во колоната бр. 1 - „реден број“ се внесува редниот број на недвижниот имот;

- во колоната бр. 2 - „опис на недвижниот имот“ се внесува видот на недвижниот имот (земјиште, градежен објект, стан, кука, фабрика, производствен капацитет, помошни објекти и други недвижности), при што може да се овозможи пристап до слики од имотот што се продава;

- во колоната бр. 3 - „адреса“ се внесува адресата на која се наоѓа недвижноста, заедно со катастарската општина;

- во колоната бр. 4 - „број на имотниот лист или листот за предбележување“ се внесува бројот на имотниот лист или листот за предбележување на недвижниот имот;

- во колоната бр. 5 - „квadrатура на недвижниот имот“ се внесува квадратурата на недвижниот имот наменет за продажба;

- во колоната бр. 6 - „владение“ се внесува „да“ или „не“ во зависност дали имотот е во владение на банката или не. Доколку имотот не е во владение, се внесува соодветно објаснување;

- во колоната бр. 7 - „заложно право или други товари на имотот“ се внесува „да“ или „не“. Доколку постои заложно право или друг товар на недвижниот имот, согласно со имотниот лист, се дава соодветно објаснување за нив;

- во колоната бр. 8 - „носител на правото на сопственост и други стварни права“ се внесува објаснување дали има друг носител на правото на сопственост и другите стварни права на недвижниот имот, согласно со имотниот лист (на пример земјиште под зграда, право на концесија и сл.);

- во колоната бр. 9 - „цена“ се наведува цената по која се продава недвижниот имот;

- во колоната бр. 10 - „лице за контакт“ се внесува лицето за контакт во банката, надлежно за давање информации за продажбата на тој имот.“

Табелата бр. 2 од ставот 1 алинеја 2 од оваа точка се пополнува со примена на следниве правила:

- во колоната бр. 1 - „реден број“ се внесува редниот број на движниот имот;

- во колоната бр. 2 - „опис на движниот имот“ се внесува видот на движниот имот кој се продава, при што може да се овозможи пристап до слики од движниот имот што се продава;

- во колоната бр. 3 - „адреса“ се внесува адресата каде што се наоѓа движниот имот;

- во колоната бр. 4 - „опфат на движниот имот што се продава“ се внесува објаснување дали движниот имот се продава како целина или се продава во делови, дали се продава со или без недвижниот имот на/во кој се наоѓа, дали се продава со некој друг дополнителен движен имот и слично;

- во колоната бр. 5 - „старост“ се внесуваат годините на старост на движниот имот;

- во колоната бр. 6 - „заложно право или други товари на движниот имот“ се внесува „да“ или „не“. Доколку постои заложно право или друг товар на движниот имот, се дава соодветно објаснување за нив;

- во колоната бр. 7 - „цена“ се наведува цената по која се продава движниот имот;

- во колоната бр. 8 - „лице за контакт“ се внесува лицето за контакт во банката, надлежно за давање информации за продажбата на тој движен имот.“

4. Во точката 11, потточка 11.3 став 4, зборовите: „исклучена од износот на дополнителниот капитал, согласно со Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот“ се заменуваат со зборовите: „ослободена согласно со точката 6 став 2 од Одлуката.“

5. По точката 13, се додава нова точка 13-а, којашто гласи:

„13-а. По исклучок на точката 13 од ова упатство, извештаите од точката 2 став 1 алинеја 4 од ова упатство се изработуваат на месечна основа и се доставуваат до Народната банка во рок од 15 дена по истекот на месецот за кој се известува.“

6. По точката 14 се додава нова точка 14-а, којашто гласи:

14-а. Во рокот од точката 13-а од ова упатство, банката е должна да ги објави извештаите за имотот наменет за продажба на својата интернет-страница и да ги ажурира на месечна основа, согласно со состојбата на имотот што го продава банката на крајот на месецот за кој се однесуваат извештаите.

Согласно со интерните акти на банката, покрај извештаите од ставот 1 од оваа точка, банката може да објави и други податоци за имотот што го продава, вклучувајќи и податоци за средствата што ги продава, а коишто не се опфатени со извештаите.“

7. Банките се должни:

- првиот извештај за недвижниот имот наменет за продажба (табела бр. 1 од образецот ИП) да го изработат за состојбата на 31 октомври 2017 година и да го достават до Народната банка и да го објават, најдоцна до 30 ноември 2017 година;

- првиот извештај за движниот имот наменет за продажба (табела бр. 2 од образецот ИП) да го изработат за состојбата на 31 декември 2017 година и да го достават до Народната банка и да го објават, најдоцна до 31 јануари 2018 година.

8. Ова упатство влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

У бр. 34475

7 ноември 2017 година

Скопје

Гувернер,

Димитар Богов, с.р.

Име на банката/штедилницата _____

Образец ИП

Табела бр. 1

Извештај
за недвижниот имот наменет за продажба
со состојба на _____ година

Реден број	Опис на недвижниот имот	Адреса	Број на имотниот лист или листот за предбележување	Квадратура на недвижниот имот	Владение	Заложно право или други товари на имотот	Носител на правото на сопственост и други стварни права	Цена	Лице за контакт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									
3									
4									
...									
XX									

Табела бр. 2

Извештај
за движниот имот наменет за продажба
со состојба на _____ година

Реден број	Опис на движниот имот	Адреса	Опфат на движниот имот што се продава	Старост	Заложно право или други товари на движниот имот	Цена	Лице за контакт
1	2	3	4	5	6	7	8
1							
2							
3							
4							
...							
XX							

АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНАРСТВО

3105.

Врз основа на член 49 став (4) од Законот за ветеринарно здравство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/07, 24/11, 136/11, 123/12 и 154/15 и 53/16), директорот на Агенцијата за храна и ветеринарство донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА МЕРКИ ЗА СУЗБИВАЊЕ И ИСКОРЕНУВАЊЕ НА ТРАНСМИСИВНИ СПОНГИОФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ(*)

Член 1

Во Правилникот за мерки за сузбивање и искоренување на трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии („Службен весник на Република Македонија“ бр. 57/11) во член 4 ставот (2) се менува и гласи:

(*) Со овој правилник се врши усогласување со Регулативата (ЕК) бр. 999/2001 на Европскиот Парламент и Совет од 22 мај 2001 година, со која се пропишуваат правилата за спречување, контрола и искоренување на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32001R0999 изменета и дополнета со: -, Регулатива на Комисијата (ЕУ) бр. 189/2011 од 25 февруари 2011 за изменување на Анексите VII и IX од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот која ги пропишува правилата за превенција, контрола и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32011R0189; Регулатива на Комисијата (ЕУ) бр. 1064/2012 од 13 ноември 2012 година за изменување на Анекс X од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот во врска со листата на брзи тестови, број 32012R1064; Регулатива на Комисијата (ЕУ) бр. 56/2013 од 16 јануари 2013 за изменување на Анексите I и IV од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот која ги пропишува правилата за превенција, контрола и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32013R0056; Регулатива на Советот (ЕУ) бр. 517/2013 од 13 Мај 2013 година за усвојување на одредени Регулативи и Одлуки во областа на слободно движење на стоки, слобода на движење за лица, Законот за трговски друштва, политиката на конкуренција, земјоделството, безбедноста на храната, ветеринарната и фитосанитарната политика, транспорт политиката, енергетика, оданочувањето, статистиката, транс-европските мрежи, судството и основните права, правда, слобода и безбедност, животната средина, царинска унија, надворешни односи, надворешна, безбедносна и одбранбена политика и институции, поради пристапување на Република Хрватска, број 32013R0517; Регулатива на Комисијата (ЕУ) бр. 630/2013 од 28 јуни 2013 за изменување на Анексите од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот која ги пропишува правилата за превенција, контрола и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32014R1148; Регулатива на Комисијата (ЕУ) 2015/728 од 6 мај 2015 за изменување на дефиницијата за специфичен ризичен материјал од Анекс V од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот која ги пропишува правилата за превенција, контрола и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32014R0728; Регулатива на Комисијата (ЕУ) 2015/1162 од 15 јули 2015 за изменување на Анекс V од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот која ги пропишува правилата за превенција, контрола и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32015R1162; Регулатива на Комисијата (ЕУ) 2016/27 од 13 јануари 2016 за изменување на Анексите III и IV од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот Парламент и на Советот во која се пропишани правилата за контрола, сузбивање и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32016R0027; Регулатива на Комисијата (ЕУ) 2016/1396 од 18 август 2016 за изменување на одредени Анекси од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот Парламент и на Советот во која се пропишани правила за превенција, сузбивање и искоренување на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32016R1396; Регулатива на Комисијата (ЕУ) 2017/110 од 23 јануари 2017 за изменување на Анексите IV и X од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот Парламент и на Советот во која се пропишани правилата за превенција, контрола и ерадикација на одредени трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, број 32017R0110; Регулатива на Комисијата за спроведување (ЕУ) 2017/736 од 26 април 2017 за изменување на Анекс VIII од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот Парламент и на Советот во врска со одобрување на националниот програм за контрола на класично скрепи на Словенија, број 32017R0736; Регулатива на Комисијата (ЕУ) 2017/893 од 24 мај 2017 за изменување на Анексите I и IV од Регулативата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот Парламент и на Советот и на Анексите X, XIV и XV од Регулативата на Комисијата (ЕУ) бр. 142/2011 во врска со одредбите за преработени животински протени, број 32017R0893.

„(2) Одредени изрази употребени во овој правилник го имаат следното значење:

1) “ТСЕ” се сите трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии, со исклучок на оние кои се појавуваат кај луѓето;

2) “ставање во промет” е секоја активност која има за цел продажба на живи животни или производи од животинско потекло опфатени со овој правилник на трета страна, или друга форма на снабдување со надомест или без надомест на третата страна или складирање за снабдување на третата страна;

3) “производи од животинско потекло” е секој производ добиен од или кој содржи производ добиен од животни опфатени со одредбите на Правилникот за условите за ставање во промет за одделни видови на животни, нивната намена и производи од животинско потекло како и начинот и постапката за вршење на официјални контроли при промет на живи животни и производи од животинско потекло^(*);

4) “суровински материјал” е секоја суровина или производ од животинско потекло од кои, или со чија помош, се произведени производите наведени во член 3 точки (а) и (б) од овој правилник;

5) “категија” е една од класифицираните категории наведени во Прилог 1 Глава В кој е составен дел од овој правилник;

6) “специфично ризичен материјал” се ткивата наведени во Прилог 3 кој е составен дел на овој правилник. Доколку не е поинаку наведено, во специфично ризичен материјал не се вклучени производи кои содржат или се добиени од тие ткива;

7) “животни сомнителни на инфекција со ТСЕ” се живи, заклани или угинати животни, кои покажуваат или покажале невролошки пореметувања, пореметување во однесувањето или прогресивно влошување на општата здравствена состојба поради оштетување на централниот нервен систем за кои податоците добиени врз основа на клиничките испитувања, реакција на лечењето, post-mortem испитувања или ante или post-mortem лабораториските анализи, не овозможуваат утврдување на алтернативна дијагноза. Сомнителни на спонгиоформни енцефалопатии кај говеда (во понатамошниот текст СЕГ) се и говеда кои дале позитивна реакција на брзите тестови за детекција на СЕГ;

8) “одгледувалиште” е секое место во кое животни-те опфатени со овој правилник се држат, чуваат, размножуваат, се постапува или прикажуваат на јавноста;

9) “земање на примероци” е земање на примероци, со статистички правилна застапеност од животни, средината во која живеат или од производи од животинско потекло со цел утврдување на дијагноза на одредена болест, утврдување на крвно сродство, надзор на здравствениот статус или за мониторинг на отсуство на микробиолошки агенси или одредени материјали во производите од животинско потекло;

10) “ѓубрива” е секоја субстанца која содржи производи од животинско потекло кои се користат за подобрување на растот на вегетацијата во почвата; под ѓубриво може да се подразбираат и остатоци од дигестија од производство на биогаз или компостирање;

11) “брз тест” е метод на проверка наведен во Прилог 7, кој е составен дел на овој правилник за кој резултатите се познати во рок од 24 часа;

12) “алтернативен тест” е тест наведен во член 10 став (2) од овој правилник врз основа на кој може да се пристапи кон повлекување на специфично ризичен материјал;

13) “механички одвоено месо или ‘МОМ’ ” е производ добиен со одстранување на месото од коски по предходно извршено обескостување со употреба на механички средства што резултира со губење или модификација на структурата на мускулното влакно;

14) “пасивен надзор” е пријавување на сите животни сомнителни на инфекција на ТСЕ. Доколку ТСЕ не може се исклучи со клиничкото испитување, пасивниот надзор подразбира и лабораториско тестирање на тие животни;

15) “активен надзор” е тестирање на животни кои не се пријавени како сомнителни на инфекција со ТСЕ како на пример принудно заклани животни, животни со наоди при ante-mortem испитување, угинати животни, здрави заклани животни и убиени животни поврзани со случај на ТСЕ, со цел утврдување на проширеноста и преваленцата на ТСЕ во земјата или нејзин регион.

16) “Референтна лабораторија на Заедницата” е референтна лабораторија за ТСЕ на Европската унија која е именувана и одобрена од страна на Европската унија^(*);

17) “Земја членка” е Земја членка на Европската Унија;

18) ‘изворен случај на СЕГ’ е случај на појава на спонгиоформна енцефалопатија кај говеда за која не е точно утврдено дека инфекцијата настанала пред увозот како живо животно.;

19) ‘околно сврзно ткиво’ е масно ткиво одвоено за време на постапката на колење и расекување, посебно свежо масно ткиво од срцето, оментумот и бубрезите на говеда и масното ткиво добиено при постапките во просториите за расекување.;

20) ‘запат’ е група на говеда која вклучува:

(а) говеда родени во исто стадо со заболеното говедо и 12 месеци пред или по раѓањето на заболеното говедо; и

(б) животни кои во кое било време од првата година на животот биле одгледувани заедно со заболеното говедо за време на неговата прва година од животот;

21) ‘прв случај’ е првото животно на одгледувалиште или во епидемиолошки дефинирана група кај кое ТСЕ е потврдено;

22) ‘ТСЕ кај мали преживари’ е случај на трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии утврден кај овци или кози со тест за потврдување на абнормален PrP протеин;

23) ‘случај на скрепи’ е потврден случај на трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии кај овци и кози кога при поставувањето на дијагноза е исклучена СЕГ согласно критериумите утврдени во Техничкиот прирачник за карактеризација на ТСЕ соеви кај мали преживари на Реферантната лабораторија на Европската Унија;

24) ‘случај на класичен скрепи’ е потврден случај на скрепи класифициран како класичен согласно критериумите утврдени во Техничкиот прирачник за карактеризација на ТСЕ соеви кај мали преживари на Реферантната лабораторија на Европската Унија;

25) ‘случај на атипичен скрепи’ е потврден случај на скрепи кој се разликува од класично скрепи согласно критериумите утврдени во Техничкиот прирачник за карактеризација на ТСЕ соеви кај мали преживари на Реферантната лабораторија на Европската Унија;

26) ‘принудно колење’ е секое колење наредено од страна на ветеринар по несреќа или сериозни физички или функционални пореметувања; Принудното колење може да се изврши надвор од кланица кога ветеринарот утврдил дека транспортот на животното е невозможен или ќе предизвика непотребно страдање кај животното;

27) ‘генотип на протеинот на прионот’ кај овците е комбинација на два алели на начин опишан во Прилог 8 Дел 1 точка 1 од овој правилник;

28) ‘случај на СЕГ’ е случај на СЕГ потврден во националната референтна лабораторија врз основа на методите и протоколите наведени во Прилог 7 Глава Б точка 3.1 подточки (а) и (б) од овој правилник;

29) ‘случај на класична СЕГ’ е случај на СЕГ класифициран како класична во согласност со критериумите наведени во Метод за класификација на говедски ТСЕ изолати на референтната лабораторија на Европската Унија;

30) ‘случај на атипична СЕГ’ е случај на СЕГ кој не може да се класифициран како случај на класична СЕГ во согласност со критериумите наведени во Метод за класификација на говедски ТСЕ изолати на референтната лабораторија на Европската Унија;

31) ‘овци и кози постари од 18 месеци’ се овци и кози:

(а) чија старост е потврдена со регистри или документи за движење наведени во член 8 став (1) точки 3), 4) и 5) од Законот за идентификација и регистрација на животните^{(*)3} или

(б) кои имаат повеќе од два изникнати постојани секачи;

32) ‘фармски одгледувани инсекти’ се фармски животни од видовите инсекти кои се користат за преработени животински протеини во согласност со член 2 став (1) точка 4) од Правилникот за посебните услови кои треба да ги исполнуваат преработените животински протеини и други преработени производи кои можат да се користат како материјал за исхрана на животните во однос на стандардите за преработка, суровините, складирањето, увозот и хигиенските услови како и условите кои треба да ги исполнуваат објектите за производство на храна за домашни миленици и технички објекти и посебните

технички услови за храната за домашни миленици и кучешки грицкалицы во однос на суровините, стандардите за преработка и увозот^{(*)4};

33) ‘произведувачи за сопствена употреба’ се одгледувачи на животни кои ја мешаат храната за животни за употреба исклучиво во сопствениот објект.“.

Член 2

Прилогот 1 се заменува со нов Прилог 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 3

Прилогот 2 се заменува со нов Прилог 2 кој е составен дел на овој правилник.

Член 4

Прилогот 3 се заменува со нов Прилог 3 кој е составен дел на овој правилник.

Член 5

Прилогот 4 се заменува со нов Прилог 4 кој е составен дел на овој правилник.

Член 6

Прилогот 5 се заменува со нов Прилог 5 кој е составен дел на овој правилник.

Член 7

Прилогот 6 се заменува со нов Прилог 6 кој е составен дел на овој правилник.

Член 8

Прилогот 7 се заменува со нов Прилог 7 кој е составен дел на овој правилник.

Член 9

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 02-3017/3
2 ноември 2017 година
Скопје

Агенција за храна
и ветеринарство
в.д. Директор,
Зоран Атанасов, с.р.

Прилог 1

Одредување на СЕГ статусот

Глава А
Критериуми

СЕГ статусот на Република Македонија, трети земји или региони се одредува врз основа на критериумите наведени во точките (а) до (д). За целите на овој прилог под 'СЕГ' не се подразбира 'атипична СЕГ' која како состојба се појавува спонтано кај целата популација говеда во многу ретки случаеви.

Во земјата или регионот:

- (а) извршена е анализа на ризикот во согласност со одредбите од Глава Б од овој Прилог со која се утврдуваат сите потенцијални фактори кои имаат влијание на појавата на СЕГ како и нивните историски развој во земјата или регионот;
- (б) е воспоставен систем за постојан надзор и мониторинг на СЕГ во согласност со основните стандарди за надзор како што се пропишани во Глава Б од овој Прилог, особено во однос на ризикот како што е опишан во Глава Г од овој Прилог;
- (в) постојано се спроведува програма за подигање на свеста на ветеринари, фармери и работници вклучени во превозот, ставањето во промет и колењето на говедата со што се поттикнува пријавувањето на сите случаи во целната суб-популација на клинички знаци кои укажуваат на СЕГ како што е наведено во Глава Г од овој Прилог;
- (г) на сила е обврска за пријавување и испитување на сите говеда што покажуваат клинички знаци што укажуваат на СЕГ и
- (д) испитувањата на мозокот или другите ткива собрани во рамки на системот за надзор и мониторинг од точка (б) се извршени во овластена лабораторија.

Глава Б
Анализа на ризикот

1. Структура на анализа на ризикот

Анализата на ризикот се состои од проценка на присуството и проценка на изложеноста.

2. Проценка на присуството (надворешни влијанија)

2.1. Проценката на присуството се состои од оценување на веројатноста причинителот на СЕГ да биде внесен во земјата или регионот преку пратки/предмети кои се контаминирани со причинителот на СЕГ или да биде присутен во земјата или регионот.

При проценката на ризик во предвид се земаат следните фактори на ризик:

- (а) присуство или отсуство на причинителот на СЕГ во земјата или регионот и во случај на присуство на причинителот неговата преваленца врз основа наодот од извршениот надзор;
- (б) производството на месно-коскено брашно или чварки добиени од популација на преживни СЕГ автохтони животни;
- (в) увезено месно-коскено брашно или чварки;
- (г) увезени говеда, овци и кози;
- (д) увезена храна за животни од животинско потекло и состојки за храна за животни од животинско потекло;
- (е) увезени производи по потекло од преживни животни наменети за човечка исхрана, што може да содржат ткива наведени во точка 1 од Прилог 3 на овој правилник и за кои постои веројатност дека биле наменети за исхрана на говедата и
- (е) увезени производи добиени од преживни животни кои се користат *in vivo* кај преживните животни.

2.2. При вршењето на проценката на присуството во предвид треба да бидат земени посебните шеми за ерадикација, надзор и други епидемиолошки истражувања (посебно надзор за СЕГ извршен на популацијата на говеда) кои се од важност за факторите на ризик наведени на листата од точка 2.1.

3. Проценка на изложеноста

Проценката на изложеноста се состои од проценка на веројатноста на изложеност на говедата на причинителот на СЕГ преку разгледување на:

- (а) рециклирањето и амплификација на причинителот на СЕГ по пат на исхрана на говедата со месно-коскено брашно или чварки добиени од преживни животни или друг вид на храна за животни или состојки на храната за животни контаминирани со истите,
- (б) употребата на трупови од преживни животни (вклучувајќи ги угинатите животни), нус-производите и отпадоци од кланиците, параметрите на процесот на преработка и методите на производство на храна за животни од животинско потекло;
- (в) дали преживните животни биле или не биле хранети со месно-коскено брашно и чварки добиени од преживни животни, вклучувајќи ги мерките за спречување на вкрстена контаминација на храна за животни од животинско потекло;
- (г) нивото на надзор на СЕГ спроведен на популацијата на говеда во тоа време и резултатите од спроведениот надзор.

Глава В Категоризација

I. Земји или региони со мал СЕГ ризик

Земја или регион:

(1) каде што е спроведена анализа на ризикот согласно Глава Б, заради утврдување на претходните и постоечките фактори на ризик;

(2) каде што може да се докаже дека се преземени соодветни посебни мерки за управување со секој од утврдените ризици во соодветниот временски период утврден во понатамошниот текст;

(3) каде што може да се докаже дека се спроведува тип Б надзор, согласно глава Г, и каде се постигнати целни точки согласно табела 2, и

(4) чија состојба е една од наведените во точките (а) или (б):

(а) (i) во земјата или регионот немало /регистрирани/ случај на СЕГ или е докажано дека регистрираните случаи на СЕГ се кај говедна кои се увезени и истите биле целосно уништен;

(ii) критериумите во точка (в), (г) и (д) од Глава А од овој Прилог се исполнети најмалку седум години; и

(iii) преку соодветно ниво на контрола и аудит е докажано дека за период од најмалку осум години месно-коскеното брашно и чварки добиени од преживни животни не биле наменети за исхрана на преживните животни,

(б) (i) регистрирани се еден или повеќе изворни случаи на СЕГ кај животно/и родено/и пред повеќе од 11 години;

(ii) критериумите од точките (в), (г) и (д) од Глава А се исполнети најмалку седум години;

(iii) преку соодветен степен на контрола и аудит докажано е дека во период од најмалку осум години месно-коскеното брашно или чварки добиени од преживни животни не биле користени за исхрана на преживни животни;

(iv) следните животни, ако се живи во земјата или регион, се трајно обележани и нивното движење се контролира а доколку се заклани или угинати се целосно уништени:

- сите говеда кај кои е утврдена СЕГ,
- сите говеда кои во текот на првата година од нивниот живот, биле одгледувани заедно со говеда кај кои е утврдена СЕГ во текот на првата година од животот, и испитувањата кај истите покажале дека биле хранети со истата потенцијално контаминирана храна за животни во текот на наведениот период, или
- ако резултатите од испитувањата од втората алинеја се сомнителни сите говеда родени во исто стадо и во време од 12 месеци од нивното раѓање, со говедата со утврдена СЕГ.

II. Земја или регион со контролиран СЕГ ризик

Земја или регион:

(1) каде што е спроведена анализа на ризикот врз основа на информациите наведени во Глава Б со цел да се утврдат претходните и постоечките фактори на ризик;

(2) каде што е докажано дека се преземени соодветни мерки за управување со утврдените ризици во одреден временски период;

(3) каде што е докажано дека се спроведува тип А надзор, согласно Глава Г, и каде се постигнати целни точки согласно табела 2, и

(4) Чија состојба е една од наведените во точките (а) или (б):

(а) (i) во земјата или регионот немало /регистрирани/ случај на СЕГ или е докажано дека регистрираните случаи на СЕГ се кај говедна кои се увезени и истите биле целосно уништен, критериумите од точките (в), (г) и (д) од глава А се исполнети, и може да се докаже дека преку соодветно ниво на контрола и аудит дека месно-коскено бршно или чварки добиени од преживни животни не се употребени за исхрана на преживни животни;

(ii) критериумите од точка (в), (г) и (д), Глава А се исполнети во период пократок од седум години; и/или

(iii) не може да се докаже дека во последните осум години се вршат контроли на употребата на месно-коскено бршно или чварки добиени од преживни животни во исхраната на преживните животни;

(б)(i) во земјата или регионот регистрирани се еден или повеќе изворни случаи на СЕГ, критериумите од точките (в), (г) и (д) од Глава А се исполнети, и може да се докаже преку соодветно ниво на контрола и аудит дека месно-конскено бршно или чварки добиени од преживни животни не се употребени за исхрана на преживни животни;

(ii) критериумите од точките (в) до (д) од Глава А од овој Прилог се исполнети во период пократок од седум години; и/или

(iii) не може да се докаже дека во период од најмалку осум години се вршат контроли над употребата на месно-коскено бршно или чварки добиени од преживни животни во исхраната на преживните животни;

(iv) следните животни, ако се живи во земјата или регион, се трајно обележани нивното движење се контролира а доколку се заклани или угинати се целосно уништени:

- сите говеда кај кои е утврдена СЕГ,
- сите говеда кои во текот на првата година од нивниот живот, биле одгледувани заедно со говеда кај кои е утврдена СЕГ во текот на првата година од животот, и испитувањата кај истите покажале дека биле хранети со истата потенцијално контаминирана храна за животни во текот на наведениот период, или
- ако резултатите од испитувањата од втората алинеја се сомнителни сите говеда родени во исто стадо и во време од 12 месеци од нивното раѓање, со говедата со утврдена СЕГ.

III. Земја или регион со неопределен СЕГ ризик

Земја или регион за кои одредувањето на СЕГ статусот не е завршено или кои не ги исполнуваат условите што треба да бидат исполнети од страна на земјата или регионот за да бидат класифицирани во една од останатите категории.

Глава Г Основни услови за надзор

1. Видови надзор

За целите на овој Прилог, се применуваат следните дефиниции:

(а) Надзор од тип А

Примената на надзор тип А овозможува откривање на СЕГ во предвидена преваленца од најмалку еден случај на 100.000 кај возрастна популација на говеда во земјата или регионот на кои се однесува надзорот, со степен на веродостојност од 95%;

Примената на надзор од Типа А ќе овозможи откривање на СЕГ со предвидена преваленца од најмалку еден случај на 100.000 кај популација од возрастни говеда во земјата или регионот на кои се однесува, со степен на веродостојност од 95%;

(б) Надзор од Тип Б

Примената на надзорот од Тип Б ќе овозможи откривање на СЕГ во предвидена преваленца од најмалку еден случај на 50.000 кај возрастна популација на говеда во земјата или регионот на кои се однесува, со степен на веродостојност од 95%.

Надзорот од тип Б може да биде вршен од страна на земјите или регионот со статус со незначителен СЕГ ризик за да се потврдат заклучоците од анализата на ризикот, на пример преку докажување на успешноста на мерките за намалување на утврдените фактори на ризик, со посредство на надзор чија цел е зголемување на веројатноста за откривање на недостатоците на таквите мерки.

Надзорот од тип Б исто така може да биде вршен и од страна на земјите или регионите со статус на контролиран СЕГ ризик, во зависност од резултатите на релевантните целни точки користени во надзорот од тип А, за да се одржи точноста/доверливоста/ на податоците добиени со надзорот од тип А.

За целите на овој Прилог, следните четири суб-популации на говеда се земаат предвид при вршењето на надзорот:

- (а) говеда постари од 30 месеци што покажуваат промени во однесувањето или клинички знаци што одговараат на СЕГ (клинички сомнителни);
- (б) говеда постари од 30 месеци кои не можат да се движат, лежат, не се способни да станат или одат без помош; говеда постари од 30 месеци испратени на принудно колење или кај кои се забележани абнормални промени при *ante-mortem* преглед (принудно или колење од нужда колење);

- (в) говеда постари од 30 месеци угинати или убиени на фарма, во текот на превозот или во кланицата (угинати животни) и
(д) говеда постари од 36 месеци кај кои е извршено редовно колење.

2. Стратегија за надзор

2.1. Стратегијата за надзор треба да е изготвена на начин кој ќе обезбеди земените примероците да бидат репрезентативни за стадото во земјата или регионот, и ги вклучува демографските фактори како што се тип на производство и географска местоположба, и можноста за влијание на сточарски практики карактеристични за поднебјето. Пристапот што се користи и направените претпоставки се документираат во целост, а документацијата се чува седум години.

2.2. Заради спроведување на стратегијата на надзор, секоја земја користи документирана евиденција или проценка и поделба на популацијата возрасни говеда по старост и бројот на говеда испитани на СЕГ подредени по старост и субпопулација во земјата или регионот.

3. Вредносни поени и целни точки

Примероците земени при надзорот треба да бидат земени согласно целните точки утврдени во Табела 2, врз основа на вредносните поени утврдени во Табела 1. Сите клинички сомнителни животни треба да бидат испитани, без оглед на зголемување на бројот на поените. Секоја земја зема примероци од најмалку три од вкупно четири суб-популации. Вкупниот број на поени за собрани примероци се акумулираат за период од најмногу седум години по ред за да се постигне целниот број на поени. Акумулацијата на вкупниот број на поени периодично се споредува со целниот број на поени за земјата или регионот.

Табела 1

Вредности на поени при надзорот за земените примероци од животни од дадена суб-популација и старосна категорија

Суб-популација под надзор			
Редовно колење ⁽¹⁾	Угинати грла ⁽²⁾	Принудно колење (од нужда) ⁽³⁾	Клиничко сомнение ⁽⁴⁾
Возраст \geq 1 година и $<$ 2 години			
0.01	0.2	0.4	N/A
Возраст \geq 2 години и $<$ 4 години (млади грла)			
0.1	0.2	0.4	260
Возраст \geq 4 години и $<$ 7 години (грла со средна старост)			
0.2	0.9	1.6	750
Возраст \geq 7 години и $<$ 9 години (постари возрасни грла)			
0.1	0.4	0.7	220
Возраст \geq 9 години (стари)			
0.0	0.1	0.2	45

⁽¹⁾ Редовно заклани говеда на возраст постари од 36 месеци

⁽²⁾ Говеда постари од 30 месеци кои угинале или се убиени на фарма, во текот на превозот или во кланица (угинати животни).

⁽³⁾ Говеда постари од 30 месеци

говеда постари од 30 месеци кои не можат да се движат, лежат, не се способни да станат или одат без помош; говеда постари од 30 месеци испратени на принудно колење или кај кои се забележани абнормални промени при *ante-mortem* преглед (принудно колење или колење од нужда);

⁽⁴⁾ говеда постари од 30 месеци што покажуваат промени во однесувањето или клинички знаци што одговараат на БСЕ (клинички сомнителни).

Табела 2
Целни точки за популација на возрасни говеда со различна големина во земјата или регионот

Целни точки за земјите или регионите		
Големина на популацијата на возрасни говеда (на возраст од 24 месеци или постари)	Надзор од тип А	Надзор од тип Б
> 1 000 000	300 000	150 000
900 001 – 1 000 000	214 600	107 300
800 001 – 900 000	190 700	95 350
700 001 – 800 000	166 900	83 450
600 001 – 700 000	143 000	71 500
500 001 – 600 000	119 200	59 600
400 001 – 500 000	95 400	47 700
300 001 – 400 000	71 500	35 750
200 001 – 300 000	47 700	23 850
100 001 – 200 000	22 100	11 500
90 001 – 100 000	19 900	9 950
80 001 – 90 000	17 700	8 850
70 001 – 80 000	15 500	7 750
60 001 – 70 000	13 000	6 650
50 001 – 60 000	11 000	5 500
40 001 – 50 000	8 800	4 400
30 001 – 40 000	6 600	3 300
20 001 – 30 000	4 400	2 200
10 001 – 20 000	2 100	1 050
9 001 – 10 000	1 900	950
8 001 – 9 000	1 600	800
7 001 – 8 000	1 400	700
6 001 – 7 000	1 200	600
5 001 – 6 000	1 000	500
4 001 – 5 000	800	400
3 001 – 4 000	600	300
2 001 – 3 000	400	200
1 001 – 2 000	200	100

4. Посебно одредување на целната група

Во рамки на секоја од погоренаведените субпопулации во земјата или регионот, земјата може да одреди целна група на говеда за кои може да се утврди дека се увезени од земјите или регионите каде што е откриено присуство на СЕГ и говедата што биле хранети со потенцијално контаминирана храна за животни од земји или региони каде што е откриено присуство на СЕГ.

5. Модел на надзор за СЕГ

Секоја земја може да се одлучи за употреба на целосен BSurvE модел или алтернативен метод што се заснова на BSurvE модел за проценка на присуството/преваленцата на СЕГ на нејзината територија.

6. Одржување на надзорот

По добивање на целните точки, и за да се задржи статусот на една земја или регион контролиран ризик на БСЕ или незначителен ризик, надзорот ќе се намали до тип Б надзор (ако сите други показатели остануваат позитивни). По исклучок, за да се одржи усогласеноста на барањата од оваа Глава, мора да се продолжи со тековниот годишен надзор за да се вклучат најмалку три од вкупно четири од пропишаните субпопулации. Освен тоа, сите говеда за кои постои клиничко сомневање дека се инфицирани со причинителот на СЕГ се испитуваат без оглед на бројот на акумулираните точки. Годишниот надзор во една земја или регион во зависност од резултатот на бараната цел на точките, не смее да биде помала од вредноста што се бара за една седмина (1/7) од нејзината вкупна целна вредност на надзорот од тип Б.

Глава Д

Листа на класифицирани земји или нивни региони за СЕГ статус

А. Земји и региони со мал СЕГ ризик

Земји членки:

- Финска, и
- Шведска.

Земји членки на ЕФТА

- Исланд, и
- Норвешка

Трети земји:

- Аргентина,
- Австралија,
- Нов зеланд,
- Парагвај,
- Сигапур, и
- Уругвај.

Б. Земји или региони со контролиран СЕГ ризик**Земји членки**

- Белгија,
- Бугарија,
- Чешка,
- Данска,
- Германија,
- Естонија,
- Ирска,
- Грција,
- Шпанија,
- Франција,
- Италија,
- Кипар,
- Латвија,
- Литванија,
- Луксембург,
- Унгарија,
- Малта,
- Холандија,
- Австрија,
- Полска,
- Португарија,
- Романија,
- Словенија,
- Словачка, и
- Обединетото Кралство

Земји членки на ЕФТА

- Швајцарија, и
- Лихтенштајн.

Трети земји

- Бразил,
- Канада,
- Чиле,
- Тајван,
- Мексико, и
- Соединети амеркинаски држави.

В. Земји или региони со неодреден СЕГ ризик

- Земји или региони кои не се наведени во листите А и Б од оваа Глава.

Прилог 2

Мониторинг систем

Глава А

I. Мониторинг кај говада

1. Општо

Мониторинг кај говеда се врши согласно лабораториските методи пропишани во Прилог 7 Глава В точка 3(1)(б) на овој правилник.

2. Мониторинг кај говеда заклани за исхрана на луѓето

2.1. Сите говеда постари од 24 месеци треба да бидат испитани на СЕГ доколку:

- се заклани од нужда во согласност со член 22 став (1) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло^{(*)5}, или
- при анте мортем прегледот се забележани промени во врска со несреќи или сериозни физиолошки и функционални промени или знаци во согласност со член 7 став (3) од Правилникот за начинот и постапката на вршење на официјалните контроли на производите од животинско потекло наменети за исхрана на луѓето^{(*)6}.

2.2. Сите здрави говеда постари од 30 месеци кои нормално се заклани за исхрана на луѓе треба да се испитаат на СЕГ.

3. Мониторинг кај животни заклани за исхрана на луѓето

3.1. Сите говеда постари од 24 месеци кои угинале или за убиени а кои не се:

- убиени во случај на епидемија, како на пример Шап и лигавка,
- заклани за исхрана на луѓето,

треба да бидат тестирани на СЕГ.

3.2. Агенцијата може да одлучи да направи исклучок од одредбите од точка 3.1 за рурални области со ниска популација на животни, каде што не е организирано собирање на угинати животни. Кога Агенцијата ја користи оваа отстапка, изготвува листа на рурални области за кои ќе ја применува. Со користењето на оваа отстапка не треба да бидат опфатени повеќе од 10% од вкупната популација на говеда во земјата.

4. Мониторинг кај други животни

Дополнително на тестирањата од точките од 2 и 3 Агенцијата може да одлучи да се тестираат и други говеда на нивната територија, особено во случај кога овие животни потекнуваат од земји со изворни случаи на СЕГ, и се хранети со потенцијално контаминирани храна за животни или се родени или потекнуваат од СЕГ заразени женски грла говеда.

5. Мерки по тестирањето

5.1. Кога животно заклано за исхрана на луѓето е избрано да биде тестирано на СЕГ, обележувањето на трупот на закланото животно пропишано во член 8 од Правилникот за начинот и постапката на вршење на официјалните контроли на производите од животинско потекло наменети за исхрана на луѓето^(*) нема да се изврши до пристигнувањето на негативен резултат од тестирањето направено со брз тест.

5.2. Агенцијата може да отстапи од одредбите од точка 5.1, каде во кланицата е воспоставен одобрен систем со кој се обебедува деловите од испитуваните животи означени со здравствен печат да не ја напуштат кланицата до пристигнувањето на негативен резултат од тестирањето направено со брз тест.

5.3. Сите делови од телото на животните кои се тестираат за СЕГ, вклучувајќи ги кожата, се задржуваат под службена контрола до пристигнувањето на негативен резултат од тестирањето направено со брз тест, освен ако не се отстранети или мастите преработени и употребени за производство на деривати, во согласност со Законот за нус-производи^(**).

5.4. Сите делови од телото на животно кое е позитивно или сомнително на резултатот од тестирањето направено со брз тест вклучувајќи ја и кожата се отстрануваат согласно Законот за нус-производи^(**), освен материјалот кој се задржува за евиденцијата согласно Глава Б III и мастите кои се добиени од тоа тело доколку се преработени и употребени за производство на деривати.

5.5. Кога животното заклано за исхрана на луѓето е позитивно или сомнително на тестирањето направено со брз тест, трупот веднаш пред и два трупа веднаш по позитивното или сомнителното животно од тестирањето на истата линија на колење, се уништуваат во согласност со точка 6.4.

5.6. По исклучок, од точка 6.5 Агенцијата може да одлучи да ги уништи наведените трупови во точка 6.5 само ако е резултат на брзиот тест е потврден позитивен или сомнителен со испитување направено согласно Прилог 7 Глава В точка 3.1 (б) на овој правилник.

5.7. Агенцијата може да дозволи отстапки од точка 5.5 кога во кланицата е воспоставен систем се кој е спречена контаминација помеѓу труповите.

II. Мониторинг на овци и кози

1. Општо

Мониторинг кај овци и кози се врши согласно лабораторискиот метод пропишан во Прилог 7 Глава В точка 3.2(б) на овој правилник.

2. Мониторинг кај овци и кози заклани за исхрана на луѓето

(а) Ако популацијата на овци и свиски надминува 750 000 животни, согласно со правилата за тестирање утврдени во точка 4, најмалку 10 000 примероци од овците заклани за исхрана на луѓето треба да бидат тестирани секоја година;

(б) Ако популацијата на кози и женски јарина кои се пареле надминува 750 000 животни, согласно со правилата за тестирање утврдени во точка 4, најмалку 10 000 примероци од козите заклани за исхрана на луѓето треба да бидат тестирани секоја година;

(в) Агенцијата може да замени најмногу до:

- 50% од најмалиот број на предвидени примероци од овци и кози заклани за исхрана на луѓе со тестирање на угинати овци и кози постари од 18 месеци во однос еден према еден дополнително на најмалиот број на предвидени примероци утврдени во точка 3;
- 10% од најмалиот број на предвидени примероци со тестирање на овци и кози убиени при ерадикација на болест постари од 18 месеци во однос еден према еден.

3. Мониторинг кај овци и кози кои не се заклани за исхрана на луѓето

Агенцијата ќе спроведе тестирање, согласно правилата за земање на примероци утврдени во точка 4 и најмалиот број на предвидени примероци наведени во табела А и табела Б, на овци и кози кои угинале или се убиени, а кои не се:

- убиени при ерадикација на болест или
- заклани за исхрана на луѓето.

Табела А

Популација а овци и свиски	Најмал предвиден број на примероци од угинати животни ⁽¹⁾
> 750 000	10 000
100 000 -750 000	1 500
40 000 -100 000	100 % до 500
< 40 000	100 % до 100

⁽¹⁾ Најмал број на примероци се утврдени со цел од вкупната популација на овци да се добијат реално остварливи цели.

Табела Б

Популација кози и женски јариња кои се пареле	Најмал број на примероци од угинати животни (1)
> 750 000	10 000
250 000 -750 000	1 500
40 000 -250 000	100 % до 500
< 40 000	100 % до 100

⁽¹⁾ Најмал број на примероци се утврдени со цел од вкупната популација на кози да се добијат реално остварливи цели.

4. Правила за земање на примероци кои се применуваат за точки 2 и 3

Животните треба да бидат постари од 18 месеци или да имаат повеќе од два трајни секачи избиеени низ непцето.

Староста на животните треба да биде проценета врз основа на забалото, видливи знаци на зрелост или други издржани податоци.

Земањето на примероци ќе биде на начин со кој се избегнува прекумерна застапеност на исти групи на животни во однос на потеклото, староста, расата, производствениот тип или некоја друга карактеристика.

Земањето на примероци треба да биде репрезентативно за секој регион и сезона. Повеќекратно земање на примероци во исто стадо треба да се избегнува секогаш кога е можно. Агенцијата ќе ја насочи својата мониторинг програма, кога е можно, во последователни години на земање на примероци сите регистрирани одгледувалишта со повеќе од 100 животни и каде ТСЕ случаи никогаш не биле регистрирани се предмет на тестирање на ТСЕ.

Агенцијата ќе спроведе ситем на проверки, врз основа на целни групи или некоја друга основа, за да обезбеди животните да не бидат изоставени од процесот на земање на мостри.

Агенцијата може да одлучи да ги изостави руралните области со ниска популација на животни од земањето на примероци, каде не е организирано собирање на угинати животни. Кога Агенцијата ја користи оваа отстапка ќе изготви листа на рурални области за кои ќе ја применува. Со користењето на оваа отстапка не треба да бидат опфатени повеќе од 10% од вкупната популација на говеда во земјата.

5. Мониторинг во објекти во кои се применуваат мерки за сузбивање и искоренување на ТСЕ

Животни постари од 18 месеци кои се убиени за уништување во согласност со Прилог 4 Глава Б точка 2.2.1. и точка 2.2.2. подточка (б) или (в) на овој правилник треба да се испитаат за присуство на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7 Глава Б точка 3.2. подточка (б) на овој правилник, врз основа на случаен избор, во согласност со бројот на примероци наведен во следната табела.

Број на животни постари од 18 месеци убиени за уништување во стадото	Најмал број на примероци Сите животни кои одговараат
70 или помалу	
80	68
90	73
100	78
120	86
140	92
160	97
180	101
200	105
250	112
300	117
350	121
400	124
450	127
500 или повеќе	150

6. Монитроинг на други животни

Дополнително на програмата за мониторинг утврдена во точките 2, 3 и 4, Агенцијата може да спроведе мониторинг кај други животни, кој ќе вклучува:

- животни кои се користат за производство на млеко,
- животни кои потекнуваат од земји со изворни случаи на ТСЕ,
- животни кои биле хранати со потенцијално контаминирана храна за животни,
- животни родени или добиени од женски грла заразени со ТСЕ.

7. Мерки по тестирањето на овци и кози

7.1. Кога овца или коза заклана за исхрана на луѓето е избрана да биде тестрана на ТСЕ согласно точка 2, обележувањето на труповите на закланите животни пропишано во Член 8 од Правилникот за начинот и постапката на вршење на официјалните контроли на производите од животинско потекло наменети за исхрана на луѓето^(*) нема да се изврши до пристигнувањето на негативен резултат од тестирањето направено со брз тест.

7.2. Агенцијата може да отстапи од одредбите од точка 7.1, каде во клиницата е воспоставен одобрен систем со кој се обезбедува следливост на сите делови животните и каде деловите од испитуваните животи означени со здравствен печат не ја напуштат клиницата до пристигнувањето на негативен резултат од тестирањето направено со брз тест.

7.3. Сите делови од телото на животните кои се тестираат вклучувајќи ги кожата се задржуваат под службена контрола до пристигнувањето на негативен резултат од тестирањето направено со брз тест, освен ако не се отстранети или масите преработени и употребени за производство на деривати согласно Законот за нус-производи^(*).

7.4. Сите делови од телото на животно кое е позитивно на резултатот од тестирањето направено со брз тест вклучувајќи ја и кожата се отстрануваат согласно Законот за нус-производи^(*), освен материјалот кој се задржува за евиденцијата согласно Глава Б Дел III од овој прилог и масите кои се добиени од тоа тело доколку се преработени и употребени за производство на деривати.

8. Генотипизација

8.1. За секој позитивен случај на ТСЕ кај овци треба да се одреди генотипот на протеинот на прионот за кодоните 136, 154 и 171. ТСЕ случаевите кај овци со генотип кој кодира аланин на двата алели на кодон 136, аргинин на двата алели за кодон 154 и аргинин на двата алели на кодон 171 треба веднаш да бидат пријавени до Агенцијата. Кога позитивниот случај на ТСЕ е случај на атипично скрепи треба да биде одреден генотипот на протеинот на прионот за секој кодон 141.

8.2. Дополнително за животните за кои е одреден генотипот согласно точка 8.1, треба да се одреди генотипот на протеинот на прионот за кодоните 136, 141, 154 и 171 на најмал број на примероци земени од овци. Во случај кога популацијата на овци е поголема од 750 000 жвотни, треба да се земат примероци од најмалку 600 животни. Во случај кога популацијата на овци е помала од 750 000 животни, треба да се земат примероци од најмалку 100. Примероците можат да се земат од животни заклани за исхрана на луѓето, од животни угинати на фарма или од живи животни. Примероците треба да бидат репрезентативни за целата популација на овци.

III. Мониторинг на други видови животни

Покрај мониторинг кај говеда, овци и кози Агенцијата може да спроведе мониторинг за присуство на ТСЕ и кај други видови на животни.

Глава Б Барања за известување и водење на евиденција

I. Барања за известување

A. Податоци кои треба да се поднесат во годишниот извештај согласно член 8 став (4).

1. Бројот на сомнителни случаи ставени под забрана за движење согласно член 14 став (1), за секој вид на животни.
2. Бројот на сомнителни случаи кои биле лабораториски испитани согласно член 14 став (2), по вид на животни, вклучувајќи ги и резултатите на брзиот тест и тест за потврдување (број на позитивни и негативни), а во однос на говеда и проценка на возрасната дистрибуција на сите тествани животни. Во однос на возраста дистрибуцијата треба да бидат групирани, на следниов начин: 'помлади од 24 месеци', дистрибуција на 12 месеци меѓу 24 и 155 месеци старост, и 'над 155 месеци'.
3. Бројот на стадата каде сомнителни случаи во овци и кози се пријавени и истражени во согласност со член 14 став (1) и (2).
4. Бројот на говеда тествани во рамките на секоја субпопулација наведени во Глава А Дел (I), точка 2.1., 2.2., 3.1. и 5. Методот за избор на примерок, резултатите од брзиот и тестови за потврдување на возрасната дистрибуција на тестваните животни групирани како што е утврдено во точка 2.
5. Бројот на овците и козите и овците тествани во рамките на секоја субпопулација наведени во Глава А, дел II, точките 2, 3, 5 и 6 заедно со методот за избор на примерок и резултатите на брзиот и тестовите за потврдување.
6. Географската дистрибуција, вклучувајќи ја и земја на потекло, на позитивни случаи на СЕГ и скрепи. За секој случај на ТСЕ во говеда, овци и кози треба да се наведе година и каде што е можно месецот на раѓање. Треба да се наведе ТСЕ случаи кои се сметаат за атипични. За случаи на скрепи, треба да се пријават резултатите од примарни и секундарните молекуларни испитувања дадени во Прилог 7 Глава В точка 3.2. (в) (i) на овој правилник, доколку е применливо.
7. Во случај на животни различни видовите говеда, овци и кози, бројот на примероците и потврдени случаи на ТСЕ за секој вид одделно.
8. Генотипот, и каде е можно расата, на секоја овца која е или позитивна на ТСЕ и од која е земен примерок согласно Глава А дел II точка 8.1. или 8.2.

Б. Период на известување

Извештаите кои содржат информација наведена под А, а се испраќаат и до Европската комисија еднаш месечно или квартално, ако се однесува на информацијата наведена под точка 8, можат да бидат содржани во годишниот извештај наведен во Член 8, став (4), под услов информациите да се ажурирани секогаш кога ќе се обезбеди дополнителна информација.

Прилог 3

Специфично ризичен материјал

1. Дефиниција за специфично ризичен материјал

Во дефиницијата за специфично ризичен материјал доколку се добиени од животни што потекнуваат од Република Македонија или трета земја или нивен регион со контролиран или неодреден СЕГ ризик, влегуваат следните ткива:

(а) во однос на говеда:

- (i) черепот без долната вилица, со мозокот и очите и рбетниот мозок на животни постари од 12 месеци,
- (ii) 'рбетниот столб без опасните прешлени, спиналните и трансверзалните израстоци на вратните, грбните и карличните прешлени, и медијалната креста и крилата на крсната коска, а ганглиите од дорзалниот корен, од животни постари од 30 месеци, и
- (iii) крајниците, последните четири метри од тенките црева, слепото црево и мезентериумот од животните од сите возрасти.

(б) во однос на овци и кози:

- (i) черепот со мозокот и очите, крајниците и рбетниот мозок, на живони постари од 12 месеци или кај кои трајните секачи се изникнати (од гингивите), и
- (ii) слезенка и илеум од животни од сите возрасти.

2. Обележување и нештетно отстранување

Специфично ризичниот материјал се бои со боја, или кога е потребно се обележува на друг соодветен начин, веднаш по одвојувањето од трупот, и се отстранува нештетно согласно одредбите од Законот за нус производи од животинско потекло^(*).

3. Одвојување на специфично ризичен материјал

3.1. Назначено ризичен материјал се одвојува во:

- (а) кланиците или на други места освен кланиците каде е соодветно;
- (б) објекти за раскување, во случај на 'рбетен столб од говеда;
- (в) доколку е соодветно, во одобрени објекти или погони од член 14 став (4) точка 7) од Законот за нус производи од животинско потекло^(*).

3.2. По исклучок од точка 3.1., примената на алтернативно испитување за одвојување на специфично ризичен материјал од член 10 став (3) на овој правилник, може да биде одобрен под услов алтернативниот тест да е наведен во Прилог 7 од овој правилник, во согласност со следните услови:

- (а) испитувањето мора да се врши во кланиците за сите животни за кои се однесува одвојувањето на специфично ризичен материјал;
- (б) ниту еден производ добиен од говедо, овца или коза наменет за исхрана на луѓето или исхрана на животните не смее да биде изнесен од кланицата пред добивањето и одобрувањето на резултатите од испитувањата од страна на Агенцијата за сите заклани животни што се сметаат за потенцијално контаминирани ако СЕГ е потврдена кај некое од нив и
- (в) во случај кога алтернативните испитувања даваат позитивен резултат, секој материјал од говедата, овците и козите што е потенцијално контаминиран во кланицата се уништува согласно точка 2, освен ако сите делови на телото вклучувајќи ја кожата од заболеното животно може да се идентификуваат и чуваат одвоено.

3.3. По исклучок од точка 3.1, Агенцијата може да дозволи:

- (а) одвојување на рбетниот мозок на овци и кози во објекти за раскување кои се посебно одобрени за таа цел;
- (б) одвојување на рбетниот столб од трупови на говеда или делови од труповите во месарници кои се посебно одобрени, контролирани и регистрирани за таа цел,
- (в) одвојувањето на месото од главата на говедата во објекти за расекување посебно одобрени за таа цел согласно одредбите од точка 8.

3.4. Правилата за одвојување на специфично ризичен материјал од оваа Глава не се применуваат за категорија 1 материјал употребен за исхрана на животни во зоолошки градини, како и за категорија 1 материјал за исхрана на животните од загрозени видови и заштитени видови на птици мршојадци и други видови кои живеат во своето природно живеалиште заради унапредување на биодиверзитетот во согласност со Законот за нус производи^(*).

4. Мерки што се однесуваат на механички одвоено месо

Без оглед на поединечните одлуки за класификација на земја или регион и по исклучок на член 11 став (3), забранета е употреба на коски или расечени коски од говеда, овци и кози за производство на механички одвоено месо.

5. Мерки што се однесуваат на лацерација на ткива

Дополнително на ограничувањето од член 10 став (4) на овој правилник, за земји и делови од нив со контролиран или неутврден СЕГ ризик, за лацерацијата, по зашметување, на ткивото од централниот нервен систем со помош на издолжен инструмент во форма на шипка внесен во кранијаланта празнина или со гас инјектиран во кранијалната шуплина на говеда, овци и кози чие месо е наменето за исхрана на луѓето или исхрана на животните, тоа ограничување се применува и на земји и делови од нив со незначителен СЕГ ризик.

6. Одвојување на јазиците од говедата

Јазиците од говедата од сите возрасти наменети за исхрана на луѓето или исхрана на животните се одвојуваат во кланица со помош на трансверзален рез рострално до јазичниот изданок на базихионидната коска, освен доколку животните не потекнуваат од регион со незначителен СЕГ ризик.

7. Одвојување на месото од главата на говедата

7.1. Месото од главата на говедата постари од 12 месеци се одвојува во кланици, согласно системот за контрола, одобрен од страна на Агенцијата за да се обезбеди спречување на можна контаминација на месото од главата со ткиво од централниот нервен систем. Со системот задолжително се опфатени следните одредби:

- (а) одвојувањето се врши во простор наменет за таква цел, физички одвоен од другите делови на линијата за колење;
- (б) во случај кога главите се одвојуваат на конвеерот или куките, челниот отвор на од зашметувањето со пиштол и магнумот се запечатени со непропустлив и траен затворац. Во случај кога мозочното стебло се зема како примерок за лабораториско испитување за присуство на СЕГ, форамен магнум се запечатува веднаш после земањето на примерокот;
- (в) месото од главата не се одвојува од главата во случај на оштетувања на очите или кога истите не се во очните дупки веднаш пред или после колењето или оштетувањето од друг вид настанато на начин што може да доведе со контаминација на главата и ткивата на централниот нервен систем;
- (г) месото од главата не смее да се одвојува од глави кои не се правилно запечатени согласно точка (б);
- (д) без оглед на основните правила за хигиена, може да се воспостават посебни упатства за работа заради спречување на контаминација на месото на главата во текот на одвојувањето, посебно во случај кога затворацот од точка (б) е изгубен или очите се оштетени во текот на активноста;
- (ѓ) мора да е изработен план за земање на примероци за примена на соодветно лабораториско испитување за откривање на ткива од централниот нервен систем за да се потврди правилното спроведување на мерките за намалување на контаминацијата.

7.2. По исклучок на барањата ид точка 7.1, Агенцијата може да донесе одлука за примена на алтернативен контролен систем во кланиците за одвојување на месото од главата на говедата, во насока на еквивалентно намалување на степенот на контаминација на месото од главата со ткиво од централниот нервен систем. Изработката на план за земање на примероци со употреба на соодветни лабораториски испитувања за откривање на присуство на ткиво од централниот нервен систем за да се потврди дека мерките за намалување на контаминацијата правилно се спроведуваат е задолжителна.

7.3. Точките 7.1. и 7.2. не се применуваат во случаите кога одвојувањето на месото од главата се врши без отстранување на главите на говедата од подвижната лента или куки.

8. Одвојување на месото на главата во одобрени објекти за расекување

По исклучок од точка 7, Агенцијата може да одлучи одвојувањето на месото од главата од говедата да се врши во објектите за расекување посебно одобрени за таа цел ако се исполнети следните услови:

- (а) главите наменети за превоз во објектите за расекување се фиксираат на колички во текот на периодот на складирање и превоз од кланицата до објектот за расекување;
- (б) челниот отвор од зашметувањето со пиштол и *foramen magnum* се правилно затворени со непропустлив и траен затворац пред да бидат пренесени од подвижната летна или куките на количка за фиксирање. Кога продолжениот мозок се зема како примерок за лабораториско испитување за присуство на СЕГ, отворот *foramen magnum* се затвора веднаш после земањето примерок;
- (в) главите чии отвори не се правилно плумбирани согласно точка (б), во случај кога очите се оштетени или не се присутни веднаш пред или после колењето или кои се оштетени поинаку на начин што може да предизвика контаминација на месото од главата со ткиво од централниот нервен систем нема да биде превезено до објектите за расекување одобрени за таа цел;
- (г) мора да е изработен план на кланицата во која се применува соодветно лабораториско испитување за откривање на ткива од централниот нервен систем за да се потврди правилното спроведување на мерките за намалување на контаминацијата;
- (д) одвојувањето на месото од главите се врши согласно системот за контрола одобрен од страна на Агенцијата, за да се обезбеди спречување на можната контаминација на месото од главата. Системот мора да го опфаќа следното:
 - (i) сите глави се визуелно прегледани на присуство на знаци на контаминација или оштетувања и правилно се затворени пред да започне одвојувањето на месото од главите;
 - (ii) месото од главата не се одвојува од главите кои не се правилно затворени, во случај кога очите се оштетени или се оштетени поинаку на начин што може да предизвика контаминација на месото од главата со ткиво од централниот нервен систем. Исто така, месотото од главата нема да се одвојува од главите кога постои сомнение за нивна контаминираност;
 - (iii) без оглед на општите правила за хигиена, мора да се воспостават посебни упатства за работа заради спречување на контаминација на месото од главата во текот на превозот или одвојувањето, посебно во случај кога затворацот е изгубен или очите се оштетени во текот на активноста;
- (е) мора да е изработен план за земање на примероци за објектот за расекување во кој се применува соодветно лабораториско испитување за откривање на ткива од централниот нервен систем за да се потврди правилното спроведување на мерките за намалување на контаминацијата.

9. Правила за увоз и извоз

9.1. Агенцијата може да дозволи извоз на глави или цели трупови што содржат специфично ризичен материјал во друга земја, само откако земјата членка се согласи материјалот да биде примен и ги има прифатено условите за испраќање и транспорт.

9.2. По исклучок на точка 9.1, труповите, половинки или половинки од трупови расечени на најмногу три парчиња наменети за големопродажба, и четвртинки што не содржат друг специфично ризичен материјал освен 'рбетен столб, вклучувајќи го дорзалниот ганглиски корен, може да се испрати од една земја членка во друга без претходна согласност за истото.

9.3. Се забранува извозот на глави и свежо месо од говеда, овци и кози од Република Македонија што содржи специфично ризичен материјал.

10. Контроли

10.1. Агенцијата врши зачестени официјални контроли за да се потврди правилната примена на овој Прилог и обезбедува дека се преземени мерки за да се избегне контаминација, особено во кланиците, објектите за расекување и други места каде што се врши одвојување на специфично ризичен материјал, како што се месарници или објекти наведени во точка 3.1 (в).

10.2. Агенцијата посебно воспоставува систем што има за цел да се обезбеди и провери дека со специфично ризичен материјал е ракувано и истиот е нештетно отстранет согласно овој правилник и Законот за нус производи од животинско потекло⁽⁸⁾.

10.3. Воспоставувањето на систем за контрола на одвојувањето на 'рбетниот столб како што е наведено во точка 1(а) е задолжителна. Со системот мора да бидат опфатени следните мерки:

(а) кога се бара отстранување на 'рбетниот столб, труповите или парчињата од трупови од говеда наменети за големопродажба што содржат 'рбетен столб се обележуваат со јасно видлива црвена трака на етикетата наведена во член 5 од Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи⁽¹⁰⁾;

(б) посебни информации за бројот на трупови од говеда или парчиња од труповите наменети за големопродажба, за кои се бара одвојување на 'рбетниот столб се додава на комерцијалниот документ што се однесува на пратките месо. Во случаите каде што е применливо, посебните информации се додаваат на документот од член 46 став 1 и член 65 став 4 од Правилникот за постапките и прегледите на увозот и превозот на живи животни, аквакултура или производи од животинско потекло, листа на трети земји одобрени за увоз и транзит, моделот на ветеринарните здравствени сертификати или други документи што ја придружуваат пратката живи животни, аквакултура или производи од животинско потекло не ги исполнуваат соодветните барања⁽¹¹⁾;

(в) месарниците ги чуваат комерцијалните документи од точка (б), најмалку една година.

Прилог 4

Контрола и ерадикација на трансмисивна спонгиформна енцефалопатија

Глава А

Мерки кои се преземаат по поставување сомнеж на присуство на ТСЕ кај овци и кози

Доколку постои сомнеж за присуство на ТСЕ кај овца или коза во објект, додека не се добијат резултатите од тестовите за потврдување, сите други овци и кози од објектот се ставаат под официјално ограничување на движењето.

Доколку постои доказ дека објектот каде се наоѓало животното кога се појавил сомнежот за присуство на ТСЕ, веројатно не е истиот на кој животното би можело да биде изложено на болеста, може да се одлучи други објекти или само објектот каде е утврдена изложеноста да се стави под официјална контрола, во зависност од достапните епидемиолошки информации.

Млеко и млечни производи добиени од овци и кози од објектот кој е ставен под официјална контрола, кои се наоѓаат во објектот од денот кога се појавил сомнежот на присуство на ТСЕ се додека не се достапни резултатите од тестовите за потврдување, се користат само во рамките на тој објект.

Глава Б

Мерки кои се преземаат по потврда за присуство на ТСЕ кај говеда, овци и кози

1. Со испитувањето наведено во член 15 став (1) точка (б) треба да се идентификуваат:

(а) во случај кога се работи за говеда:

- сите други преживни животни кои се присутни на одгледувалиштето на кое престојувало животното кај кое е потврдено присуство на болеста,
- доколку се работи за крава, потомството две години пред и две години откако болеста е клинички дијагностицирана,
- сите животни кои се присутни во стадото каде престојувало животното кај кое е потврдено присуство на болеста,
- можното потекло на болеста,
- другите животни кои се присутни на одгледувалиштето каде престојувало животното кај кое е потврдено присуство на болеста или други одгледувалишта за кои постои веројатност дека биле заразени од причинителот на ТСЕ или се хранеле со истата храна за животни или биле изложени на истиот извор на контаминација.
- движењето на потенцијално контаминираната храна за животни, други материјали или други начини на пренесување, за кои постои веројатност дека го пренеле причинителот на ТСЕ до или од одгледувалиштето каде е присутна заразата,

(б) во случај кога се работи за овци и кози:

- сите преживни животни, освен овци и кози, кои се присутни на одгледувалиште на кое престојувало животното кај кое е потврдено присуство на болеста,
- доколку е можно да се идентификуваат, родителите и во случај кога се работи за женски животни сите ембриони, јајце клетки и последното потомство на животното кај кое е потврдена болеста,
- сите други овци и кози кои се присутни на одгледувалиштето на кое престојувало животното кај кое е потврдено присуство на болеста дополнително на одгледувалиштата наведени во втората алинеја на ова точка,
- веројатното потекло на болеста како и идентификување на другите одгледувалишта на кои има животни, ембриони или јајце клетки за кои е веројатно дека се заразени со причинителот на ТСЕ или кои биле хранети со истата храна за животни или биле изложени на истиот извор на контаминација,
- движењето на потенцијално контаминираната храна за животни, други материјали или други начини на пренесување, за кои постои можност да го пренесат причинителот на ТСЕ до или од одгледувалиштето каде е присутна заразата.

2. Мерките кои се пропишани во член 15 став (1) точка (в) треба да опфатат:

2.1. Во случај на потврда на присуство на СЕГ кај говедата, убивање и нештетно отстранување на говедата кои се идентификувани со испитувањата кои се наведени во точка 1(а), втората и третата алинеја. Во одредени случаеви Агенцијата може да одлучи:

- да не се убијат и нештетно отстранат животните од стадото наведено во точка 1(а), трета алинеја, доколку постојат докази дека тие животни не се хранеле со истата храна за животни со која се хранеле заразените животни,
- да се одложи убивање и нештетно отстранување на животните од стадото наведено во точка 1(а), трета алинеја, се до крајот на продуктивниот живот, во случај кога се работи за бикови кои континуирано биле чувани во центри за собирање на семе за вештачко осеменување при што се дадени соодветни гаранции дека по смртта ќе бидат нештетно отстранети.

2.2. Во случај на потврда на присуство на ТСЕ кај овците и козите:

2.2.1. Доколку СЕГ не може да се исклучи

Доколку СЕГ не може да се исклучи по добиените резултати од секундарното молекуларно направено во согласност со методите и протоколите наведени во Прилог 7, Глава В, точка 3.2(в) на овој правилник, убивање и нештетно отстранување на сите животни, ембриони и јајце клетки идентификувани со испитувањето наведено во точка 1(б) втора до петта алинеја.

Животните постари од 18 месеци убиени заради уништување треба да се тестираат за да се утврди присуството на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7, Глава В, Дел 3, точка 3.2, како што е утврдено во Прилог 2 Глава А, Дел II, точка 5.

Треба да се утврди генотип на прионот на сите овци до максимум 50.

Млекото и млечните производи добиени од животните кои треба да се нештетно да се отстранат, а кои се присутни во објектот во периодот помеѓу датумот на потврда дека СЕГ не може да се исклучи и датумот на целосно уништување на животните, нештетно се отстрануваат во согласност со Законот за нуспроизводи од животинско потекло.

По убивањето и целосното уништување на сите животни, во објектот се применуваат условите наведени во точка 3;

2.2.2. Доколку СЕГ и атипично скрепи може да се исклучат

Доколку присуството на СЕГ и атипично скрепи се исклучени во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7, Глава В, точка 3.2(в) на овој правилник, објектот ќе биде предмет на условите од подточка (а) на оваа точка и од опција 1 од подточка (б) или од опција 2 од подточка (в) или од опција 3 од подточка (г):

(а) млекото и млечните производи добиени од животните кои треба да се уништат или заколат и кои биле присутни во објектот во периодот помеѓу датумот на потврдата на случај на ТСЕ и датумот на целосно извршување на мерките кои се применуваат во објектот во согласност со она што е предвидено во подточките (б) и (в), или добиени од заразено стадо до датумот на укинување на сите ограничувања наведени подточка (г) и точка 4, не се користат за исхрана на преживари, со исклучок на оние во рамките на тој објект.

Ставањето во промет на такво млеко и млечни производи како храна за животни наменета за непреживари е ограничено на територијата на земјата одговорна за објектот.

Комерцијалниот документ кој ја придружува пратката на такво млеко и млечни производи и секое пакување кое ја содржи таа пратка треба јасно да бидат означени со зборовите: „не може да се користи за исхрана на преживари“.

Не треба да се користи и складира храна за животни која содржи такво млеко и млечни производи во објекти каде се чуваат преживари.

Храната за животни во рефус која содржи такво млеко и млечни производи се транспортира со возила кои не транспортираат истовремено храна за преживари.

Возилата, ако подоцна се користат за транспорт на храна за преживари, темелно се чистат за да се избегне вкрстена контаминација.

(б) Опција 1 – Убивање и нештетно отстранување на сите животни

Убивање и нештетно отстранување, без одлагање, на сите животни, ембриони и јајце клетки идентификувани преку истрагата како е наведено во точка 1(б), втора и трета алинеја од оваа глава.

Животните постари од 18 месеци убиени заради нештетно отстранување треба да се тестираат за да се утврди присуството на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7 Глава В, Дел 3, точка 3.2, како што е утврдено во Прилог 2 Глава А, Дел II, точка 5.

Треба да се утврди генотипот на протеинот на прионот на сите овци до максимум 50. По исклучок од став 1 од Опција 1, може да се применуваат мерките наведени во точка i) или ii):

i) да се замени убивањето и целосното уништување, без одлагање, на сите животни со колење за исхрана на луѓето, без одлагање, под услов да:

- животните се колат за исхрана на луѓето во рамките на територијата на земјата;

- сите животни постари од 18 месеци заклани за исхрана на луѓето треба да се тестираат за да се утврди присуството на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7 Глава В, Дел 3, точка 3.2;

ii) да се исклучат јагниња и јариња помлади од три месеци од убивање и целосно уништување, без одлагање, под услов да се заколат за исхрана на луѓето најкасно до возраст од три месеци.

Додека да се изврши убивањето и целосното уништување или колење на сите животни за исхрана на луѓето, во објектот каде што е одлучено да се применува Опција 1 се применуваат мерките наведени во точка 2.2.2(а) и точка 3.4(б), трета и четврта алинеја.

По убивањето и целосното уништување или колење на сите животни за исхрана на луѓето, во објектот каде што е одлучено да се применува Опција 1 се применуваат условите наведени во точка 3.

(в) Опција 2 – Убивање и целосно уништување само на приемчивите животни

Утврдување на генотипот на протеинот на прионот на сите овци кои се наоѓаат во објектот по убивањето и целосно уништување, без одлагање, на сите животни, ембриони и јајце клетки идентификувани преку истрагата како е наведено во точка 1(б), втора и трета алинеја, освен:

- расплодни овни од генотип ARR/ARR,

- расплодни овци носители на најмалку еден алел ARR и ниту еден алел VRQ и, ако тие расплодни овци се гравидни во моментот на истрагата, јагнињата родени после тоа ако нивниот генотип ги исполнува условите од оваа алинеја;

- овци носители на најмалку еден алел ARR кои се наменети само за колење за исхрана на луѓето;

- јагниња и јариња помлади од три месеци, доколку така одлучи Агенцијата, под услов да се заколат за исхрана на луѓето најкасно до возраст од три месеци. На овие јагниња и јариња не се врши генотипизација.

Животните постари од 18 месеци убиени заради уништување треба да се тестираат за да се утврди присуството на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7 Глава В, Дел 3, точка 3.2 како што е утврдено во Прилог 2 Глава А, Дел II, точка 5.

По исклучок од став 1 од Опција 2, може, алтернативно, да се применуваат мерките наведени во точка i) ii) и iii):

i) да се замени убивањето и целосното уништување на животните наведени во став 1 од Опцијата 2 со колење за исхрана на луѓето, под услов да:

— животните се колат за исхрана на луѓето во рамките на територијата на Република Македонија;

— сите животни постари од 18 месеци заклани за исхрана на луѓето треба да се тестираат за да се утврди присуството на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7 Глава В, Дел 3, точка 3.2;

ii) да се одложи генотипизација и следното убивање и целосно уништување или колење на животните за исхрана на луѓето наведени во став 1 од Опција 2 за период не подолг од три месеци во ситуација каде првиот случај е потврден во близина на почетокот на сезоната на јагнење, по услов овците, козите и нивните млади се чуваат изолирани од овците и козите од други објекти во текот на целиот период;

iii) да се одложи убивањето и целосното уништување или убивање на животните за исхрана на луѓето наведени во став 1 од Опцијата 2 за период не подолг од три години од датумот на потврдување на првиот случај, во стадата на овци и во објекти каде се чуваат заедно овци и кози. Примената на исклучокот од овој став е ограничено на случаите за кои се смета дека епидемиолошката состојба не може да се реши без убивањето на засегнатите животни, но тоа не може да се направи веднаш поради ниското ниво на отпорност на популацијата на овци во објектот и на други причини, меѓу кои и економски фактори. Расплодните овни од генотипови различни од генотипот ARR/ARR треба да се убијат или кастрираат без одлагање и да се спроведат сите можни мерки за брзо зајакнување на генетската отпорност на популацијата на овци во објектот, вклучително и преку правилно размножување и селективно убивање на овците за зголемување на фреквенцијата на ARR алелот и елиминирање на VRQ алелот. Треба да обезбедни дека бројот на животни кои треба да се убијат на крајот од рокот за одложување не е поголем од бројот веднаш по потврдувањето на првиот случај.

Додека да се изврши убивањето и целосното уништување или колење на животните за исхрана на луѓето наведени во став 1 од Опција 2, во објектот во кој е одлучено да се примени Опција 2, се применуваат мерките наведени во следните точки: точка 2.2.2(a), точка 3.1, точка 3.2(a) и (б), точка 3.3 и точка 3.4(a), прва и втора алинеја, точка 3.4(б), прва, трета и четврта алинеја и точка 3.4(в). Доколку се одлучи да се одложи убивањето и целосното уништување или колење на животните за исхрана на луѓето во согласност со точка iii), во објектот, наместо тоа, се применуваат следните точки: точка 2.2.2(a) и точки од 4.1 до 4.6.

По убивањето и целосното уништување или колење на животните за исхрана на луѓето како што е наведено во став 1 од Опција 2, во објектот каде што е одлучено да се применува Опција 2 се применуваат условите наведени во точка 3.

г) Опција 3 – Нема обврска за убивање и целосно уништување на животните
Доколку се исполнети критериумите утврдени во најмалку една од следните четири алинеи, може да одлучи да не се убиваат и целосно уништуваат животните идентификувани преку истрагата наведена во точка 1(б), втора и трета алинеја:

- тешко е да се добијат замени на овци од генотиповите кои се дозволени во согласност со точка 3.2(a) и (б);
- фреквенцијата на алел ARR е ниска во расата или во објектот;
- се смета дека е неопходно за да се избегне парење во сродство;
- се смета дека е неопходно земајќи ги во предвид сите епидемиолошки фактори.

Доколку се користи Опција 3 за справување со појавата на класичен скрепи треба да се води евиденција за причините и критериумите врз основа на кои се донела одлуката.

Кога во еден објект во кој се применува Опција 3 се утврдат дополнителни случаи на класично скрепи, треба повторно да се оцени релевантноста на причините и критериумите врз основа на кои се донесена одлука за примена на Опција 3 во тој објект. Ако се констатира дека примената на Опција 3 во тој објект не гарантира соодветна контрола на појавата на болеста, треба да се премине од Опција 3 на Опција 1, или Опција 2, како што е утврдено во точките (б) и (в).

Генотипот на протеинот на прионот на сите овци, до максимум од 50, треба да се утврди во рок од три месеци од датумот на потврдувањето на првиот случај на класичен скрепи.

Во објектот во кој е одлучено да се применува Опција 3 веднаш се применуваат условите наведени во точка 2.2.2(a) и точка 4.

2.2.3. Во случаи каде е потврдо присуство на атипично скрепи

Ако случајот ТСЕ кој е потврден на фармата е атипичен случај на скрепи, фармата е предмет на засилен протокол за надгледување на ТСЕ за период од две години од денот на идентификација на последниот атипичен случај на скрепи: сите овци и кози на возраст над 18 месеци кои се заклани за исхрана на луѓето и сите овци и кози на возраст над 18 месеци умрени или убиени на фармата се предмет на тестирање за идентификација на присуството на ТСЕ во согласност со лабораториските методи и протоколи наведени во Прилог 7 Глава В, Дел 3, точка 3.2.

Ако во текот на периодот од две години на засилено надгледување на ТСЕ како е наведено во став 1 се потврди случај на ТСЕ различен од атипичен случај на скрепи, фармата е предмет на мерките наведени во точка 2.2.1 или 2.2.2;

2.3. Доколку заразните животни со ТСЕ се донесени од друго одгледувалиште:

(а) Агенцијата може да одлучи, врз основа на историјата на случајот, да се применат мерките на ерадикација на одгледувалиштето на потекло дополнително на или наместо во одгледувалиштето во кое е потврдена заразата;

(б) во случај да се работи за пасиште кое се користи за заедничка испаша на повеќе стада, Агенцијата може да одлучи да ја ограничи примената на овие мерки само на едно стадо, врз основа на одлука која е оправдана врз основа на епидемиолошки фактори;

(в) во објектите каде што се држи повеќе од едно стадо, Агенцијата може да одлучи да ја ограничи примената на овие мерки само на стадото во кое е потврдено присуството на ТСЕ, со тоа што треба да се осигура дека стадата се чувани изолирани едно од друго и дека е оневозможено ширењето на инфекцијата со директен или индиректен контакт помеѓу стадата.

3. По убивањето и нештетното отстранување или колење за исхрана на луѓе на сите идентификувани животни во објектот, во согласност со точките 2.2.1., 2.2.2.(б) или 2.2.2.(в):

3.1. Фармата е предмет на засилен протокол за надгледување на ТСЕ, вклучувајќи го тестот за идентификација на присуството на ТСЕ извршен, во согласност со лабораториски методи и протоколи како е наведено во прилог 7 Глава Б точка 3.2 на сите следни животни кои се на возраст над 18 месеци, освен овци од генотип ARR/ARR:

а) животните кои се чуваат на фармата во времето на потврдување на случајот на ТСЕ во согласност со точка 2.2.2(в), и заклани за исхрана на луѓето;

б) животните кои се умрени или убиени на фармата, но не се убиени во рамките на кампањата за искоренување на болеста.

3.2. На фармата може да се воведат само следните животни:

а) овни од генотипот ARR/ARR;

б) овци кои носат најмалку еден алел ARR и ниту еден алел VRQ;

в) кози, под услов да по депопулација се пристапува кон чистење и дезинфекција на сите објекти за животни на фармата.

3.3. На фармата може да се користат само следните расплодни овни и следниот расплоден материјал на овците:

а) овни од генотипот ARR/ARR;

б) семе од овни од генотип ARR/ARR;

в) ембриони кои носат најмалку еден алел ARR и ниту еден алел VRQ.

3.4. Преместувањето на животните од фармата е дозволено со цел уништување или е предмет на следните услови:

а) следните животни може да се преместуваат од фармата за сите намени, вклучувајќи го расплодувањето:

— овци од генотипот ARR/ARR;

— овците кои носат еден алел ARR и ниту еден алел VRQ, под услов преместувањето да се случува кон други фарми кои се предмет на ограничувања по примена на мерките наведени во точка 2.2.2(в) или (г);

— кози, под услов преместувањето да се случува кон други фарми кои се предмет на ограничувања по примена на мерките наведени во точка 2.2.2(в) или (г);

б) следните животни може да се преместуваат од фармата со цел да бидат испратени на итно колење за исхрана на луѓето:

— овци кои носат најмалку еден алел ARR;

— кози;

— јагниња и јариња на возраст под три месеци на денот на колењето, ако земјата-членка така одлучи;

— сите животни, ако земјата-членка одлучи да ги применува отстапувањата наведени во точка 2.2.2(б)(i) и точка 2.2.2(в)(i);

в) ако земјата-членка одлучи така, јагнињата и јарињата може да се преместуваат кон друга фарма, која се наоѓа на нејзината територија, единствено со цел гоеење пред колење, што е предмет на исполнување на следните услови:

— фармата на дестинација не содржи овци или кози различни од оние наменети за гоеење пред колење;

— на крајот на периодот на гоеење, јагнињата и јарињата кои потекнуваат од фармите на кои се применуваат мерките за искоренување се транспортираат директно во кланица која се наоѓа на територијата на истата земја-членка за да бидат заклани на возраст од дванаесет месеци.

3.5. На фармата и понатаму се применуваат ограничувањата наведени во точките од 3.1 до 3.4:

а) до датумот на кој сите овци од фармата стекнуваат статус на генотипот ARR/ARR, под услов да не се чуваат кози, или

б) во текот на период од две години од датумот на целосно спроведување на сите мерки наведени во точка 2.2.1, точка 2.2.2(б) или (в), под услов во текот на тој период од две години да не е идентификуван ниту еден случај на ТСЕ различен од атипичен случај на скрепи. Ако во текот на овој период од две години се потврди атипичен случај на скрепи, на фармата, исто така, се применуваат мерките наведени во точка 2.2.3.

4. По одлуката да се применува Опција 3, како е наведено во точка 2.2.2(г) или отстапување од точка 2.2.2(в)(iii), на фармата веднаш се применуваат следните мерки:

4.1. Фармата е предмет на засилен протокол за надгледување на ТСЕ, вклучувајќи го тестот за идентификација на присуството на ТСЕ извршен, во согласност со лабораториски методи и протоколи како е наведено во Прилог 7 Глава Б точка 3.2 на сите следни животни кои се на возраст над 18 месеци, освен овци од генотип ARR/ARR:

а) животни заклани за исхрана на луѓето,

б) животните кои се умрени или убиени на фармата, но не се убиени во рамките на кампањата за искоренување на болеста.

4.2. На фармата може да се внесат само следните овци:

(а) овни со ARR/ARR-генотип;

(б) овци што имаат најмалку еден ARR-алел и ниеден VRQ-алел.

Меѓутоа, по пат на отстапување од точките (а) и (б), може да се дозволи да се внесат овци на фарма наведени во точки (в) и (д), ако се исполнети следните услови:

(i) сортата што се одгледува на фарма е локална сорта што е во опасност од исчезнување од фармата;

(ii) сортата што се одгледува на фарма е предмет на програмата за зачувување на сортата што се врши од институт за одгледување или здружение службено одобрено или од службена агенција; и

(iii) зачестеноста на ARR-алел во рамките на сортата што се одгледува на фарма е мала;

(в) овни што имаат најмалку еден ARR-алел и ниеден VRQ-алел;

(г) овци што немаат VRQ-алел.

4.3. На фармата можат да се користат само следните плодни овни и плодни материјали од овците:

(а) овни со ARR/ARR-генотип;

(б) семе од плодни овни со ARR/ARR-генотип;

(в) ембриони што имаат најмалку еден ARR-алел и ниеден VRQ-алел;

Меѓутоа, по пат на отстапување од точки (а), (б) и (в), може да се одобри плодните овни и плодните материјали од овците наведени во точки (г), (д) и (ф) да се користат на фарма, ако се исполнат следните услови:

(i) сортата што се одгледува на фарма е локална сорта во опасност од исчезнување од фармите;

(ii) сортата што се одгледува на фарма е предмет на програмата за зачувување на сортата што се врши од институт за одгледување или здружение службено одобрено или од службена агенција; и

(iii) зачестеноста на ARR-алел во рамките на сортата што се одгледува на фарма е мала;

(г) овни што имаат најмалку еден ARR-алел и ниеден VRQ-алел;

(д) семе од овни што имаат најмалку еден ARR-алел и ниеден VRQ-алел;

(ф) ембриони што немаат VRQ-алел.

4.4. Се дозволува преместување на животните од фарма со цел уништување или директно колење за исхрана на луѓето, или да ги исполнуваат следните услови:

(а) од фарма можат да се преместуваат овни и овци од ARR/ARR-генотип за разни цели, вклучувајќи го и размножувањето, под услов преместувањето да биде во друга фарма која ја исполнува примената на мерки во согласност со точка 2.2.2.(в) или 2.2.2.(г);

(б) со одлука на земјата-членка, јагнињата и јарињата може да се преместат во друга фарма во рамките на нејзината државна територија само ако се користат за товење пред колење и ако ги исполнуваат следните услови:

(i) на целната фарма не смее да има овци или кози освен оние што се товат пред колење;

(ii) на крајот од периодот за товење, јагнињата и јарињата со потекло од фарма што ги исполнуваат мерките за искоренување наведени во точка 2.2.2.(в)(iii) или 2.2.2.(г) се пренесуваат директно во кланица што се наоѓа во рамките на територијата на истата земја-членка и да се заколат пред да наполнат 12 месеци.

4.5. Преместувањето на расплоден материјал од фармата е предмет на следните услови: земјата-членка гарантира дека од фармата се испратени семето, ембрионите и јајце клетките.

4.6. Забранета е заедничка испаша на сите овци и кози од фармата со овци и кози од други фарми во текот на периодот на раѓањето на јагнињата и јарињата

Надвор од тој период, заедничката испаша е предмет на ограничувања кои што земјата-членка ги утврдува врз основа на разумно разгледување на сите епидемиолошки фактори.

4.7. На фармите на кои се спроведува Опција 3 наведена во точка 2.2.2(г), ограничувањата наведени во точка 2.2.2(а) и точките од 4.1 до 4.6 и понатаму се применуваат во текот на две години по идентификувањето на последниот случај на ТСЕ различен од атипичен случај на скрепи. Ако во текот на овој период од две години се потврди атипичен случај на скрепи, на фармата, исто така, се применуваат мерките наведени во точка 2.2.3.

На фармите на кои се применува отстапувањето од Опција 2 наведено во точка 2.2.2(в)(iii), ограничувањата наведени во точка 2.2.2(а) и точки од 4.1 до 4.6 се применуваат до целосното уништување или колење на животните идентификувани за убивање во согласност со точка 2.2.2(в) за исхрана на луѓето, и потоа се применуваат ограничувањата наведени во точка 3.

Глава В

Минимални услови за програма за размножување за отпорност на ТСЕ кај овците, во согласност со член 9

Дел 1

Основни барања

1. Програмата за размножување треба се заснова на стадата со висок генетски потенцијал. Може да се одлучи да се дозволи земање примероци и генотипизација која се однесува само на расплодни овни во стадата кои не учествуваат во програмата за одгледување.

2. Треба да се воспостави база на податоци која ќе ги содржи најмалку следниве информации:

(а) идентитетот, расата и бројот на животни во сите стада кои учествуваат во програмата за размножување;

(б) идентификација на поединечните животни од кои се земено примероци според програмата за размножување, вклучително и овни за расплод кои не се вклучени во програмата за размножување а од кои се земено примероци;

(в) резултатите од сите тестови за одредување на типот на генот.

3. Треба да се воспостави систем на унифицирана сертификација во која генотипот на секое животно од кое е земено примерок според програмата за размножување, вклучително и овни за расплод кои не се вклучени во програмата за размножување, е сертифициран со упатување на индивидуалниот идентификациски број.

4. Треба да се воспостави систем за идентификација на животни и примероци, обработка на примероци и испорака на резултати кој ја минимизира можноста за човечка грешка. Ефективноста на тој систем ќе биде предмет на редовна проверка по случаен избор.

5. Генотипизација на крв или други ткива, кои се собрани за целите на програмата за размножување, вклучително и од овни за расплод од кои се земени примероци во стада кои не се вклучени во програмата за размножување, се врши во лабораториите, кои биле одобрени во согласност со програмата за размножување.
6. Агенцијата може да им помогне на здруженијата на одгледувачи, да се воспостават банки за генетски материјал за семе за вештачко осеменување, јајце клетки и/или ембриони во кои се застапени генотипови на протеин на прион кои најверојатно ќе станат ретки како резултат на програмата за размножување.
7. Програмата за размножување се изготвува за секоја раса, земајќи ги во предвид:
 - (а) зачестеност на различни алели во рамките на расата;
 - (б) реткост на расата;
 - (в) избегнување на оплодувањето во блиско крвно сродство или генетска мутација.

Дел 2

Посебни правила за стадата вклучени во програмата за размножување

1. Целта на програмата за размножување е зголемување на зачестеноста на ARR алелите во стадото овци, и намалување на распространетоста на оние алели кои се покажале дека придонесуваат за приемчивоста на TSE.
2. Треба да бидат исполнети минималните барања за стадата кои се вклучени во програмата за размножување, и тоа:
 - (а) сите животни во стадото на кое треба да се одреди типот на генот треба поединечно да се идентификуваат со користење на средства со кои обележувањето е направено да биде трајно;
 - (б) на сите овни наменети за размножување во стадата, треба да им се одреди типот на генот пред да се користат за приплод;
 - (в) машките животни носители на VRQ алел треба да бидат заклани или кастрирани во рок од шест месеци по определувањето на генотипот; освен животните за колење, ниедно друго животно не смее да го напушти одгледувалиштето;
 - (г) женските животни за кои се знае дека се носители на VRQ алел не треба да ја напуштат фармата, освен за колење;
 - (д) машки животни, вклучувајќи ги и оние кои се користат за добивање на семе за вештачко осеменување, освен оние кои се сертифицирани со програмата за размножување, нема да се користат за размножување во стадото.
3. Агенцијата може да одлучи да направи отстапувања од барањата наведени во точка 2 (в) и (г) за целите на заштита на раси и производствени карактеристики.
4. Агенцијата ја информира Комисијата за направените отстапки од точка 3 и за критериумите за истите.

Дел 3

Посебни правила за расплодните овни од кои се земаат примероци во стада кои не учествуваат во програмата за размножување

1. Овните од кои се земаат примероци треба да се идентификуваат поединечно со користење на средства со кои обележувањето е направено да биде трајно.
2. Овните за кои се знае дека се носители на алел VRQ не треба да ја напуштат фармата, освен за колење.

Дел 4

Рамка за доделување на статус на стадо овци отпорно на ТСЕ

1. Со рамката се доделува статус на стадо овци отпорно на ТСЕ, кои како резултат на учество во програма за размножување согласно член 9, ги задоволува критериумите потребни за програмата. Овој статус се доделува на едно од следните две нивоа:

(а) стада од ниво I се стада во кои сите овци се со ARR/ARR генотип;

(б) стада од ниво II се стада чие потомство потекнува исклучиво од овци од ARR/ARR генотип

Агенцијата може да одлучи да му за додели статус отпорно на ТСЕ на стадо овци и на други нивоа освен наведените во точките (а) и (б) доколку тоа е потребно.

2. Треба да се врши редовно земање на примероци по случаен избор од стада кои имаат статус отпорни на ТСЕ:

(а) на фарми или во кланици за да се верификува нивниот генотип;

(б) во кланица за испитување на ТСЕ во случај кога се работи за стада од ниво I кај животни постари од 18 месеци во согласност со Прилог 2 од овој правилник.

Прилог 5

Ставање во промет и извоз

Глава А

Услови за ставање во промет на живи животни, семе и ембриони

Дел А

Услови кои се однесуваат на овците и козите и нивното семе и ембриони

1. Фарми со занемарлив и контролиран ризик од класичен случај на скрепи:

1.1. Доколку е потребно, за целите за ставање во промет, може да се воспостави и надгледува шема за препознавање фарми кај кои се јавува занемарлив ризик од класичен случај на скрепи и оние со контролиран ризик од класичен случај на скрепи. Врз основа на таа шема, ако е потребно, тие воспоставуваат и вршат попис на фарми на овци и кози со занемарлив ризик и фарми со контролиран ризик од класичен случај на скрепи.

1.2. Занемарлив ризик од класичен случај на скрепи може да се препознае кај фарма на овци што имаат статус на ТСЕ-отпор од ниво I, како што е утврдено во Прилог 4 Глава В Дел 4, точка 1.(а), и каде што не е утврден случај од класичен случај на скрепи за период од најмалку 7 претходни години.

Исто така, занемарлив ризик од класичен случај на скрепи може да се препознае кај фарма за овци и кози, или кај овци и кози, под услов да ги исполнуваат следните услови за период од најмалку 7 претходни години:

(а) овците и козите постојано се идентификуваат и се води евиденција за да се овозможи следење на фармата во која се родени;

(б) се води евиденција на преместување на овците и козите во и надвор од фармата;

(в) на фармата може да се внесат само следните овци:

(i) овци и кози од фарми со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи;

(ii) овци и кози од фарми кои ги задоволуваат условите утврдени од точка (а) до точка (з) за период најмалку од 7 претходни години или за период најмалку еднаков на периодот за време на кој фармата кај што се внесувале животните, ги исполнила условите утврдени во овие точки;

(iii) овци од ARR/ARR-генотип од протеински прион;

(iv) овци и кози што ги исполнуваат условите утврдени со точка (i) или (ii) освен за време на периодот кога се чувале во центри за собирање семе, под услов центарот за собирање семе да ги исполнува следните услови:

— центарот за собирање семе е одобрен во согласност со член 29 од Правилникот за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просториите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони⁽¹²⁾, а е под надзор во согласност со член 30 од Правилникот за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просториите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони⁽¹³⁾,

— во центарот за собирање семе ќе бидат увезени само оние овци или кози од фарми во кои за период од претходните седум години ги исполниле условите утврдени со точките (а), (б) и (д), и редовно се прегледувале од службен ветеринар или ветеринар овластен од надлежен орган.

— во центарот за собирање семе, во претходните седум години не е потврден ни еден класичен случај на скрепи,

— во центарот за собирање семе биосигурносните мерки се со цел да се осигура дека овците и козите што се чуваат во тој центар, а доаѓаат од фарми со занемарлив или контролиран ризичен статус од класичен случај на скрепи, немаат ниту директен, ниту индиректен контакт со овци и кози со потекло од фарми со понизок степен на појавата од класичен случај на скрепи;

(г) од 1 јануари 2014 година, на фармата, најмалку еднаш годишно, се вршат редовни проверки од службен ветеринар или ветеринар овластен од надлежен орган, за да се потврди усогласноста со условите утврдени од точка (а) до точка (з);

(д) не е потврден класичен случај на скрепи;

(ѓ) во согласност со лабораториските методи и протоколи утврдени со Прилог 7, Глава Б, точка 3.2., до 31 декември 2013 година, сите овци и кози наведени во Прилог 2, Глава А, Дел II, точка 3, кои се постари од 18 месеци, кои умреле или биле убиени за причина којашто не е за исхрана на човекот, за класичните скрепи се испитуваат во лабораторија.

Во согласност со лабораториските методи и протоколи утврдени со Прилог 7, Глава Б, точка 3.2., од 1 јануари 2014 година, сите овци и кози кои се постари од 18 месеци, кои умреле или се убиени за причина којашто не е за исхрана на човекот, за класичните скрепи се испитуваат во лабораторија.

Во согласност со лабораториските методи и протоколи утврдени со Прилог 7, Глава Б, точка 3.2., по пат на отстапување од условите утврдени во првиот и вториот став од точка (ѓ), земјите-членки можат да донесат одлука дека сите овци и кози постари од 18 месеци без комерцијална вредност, кои на крајот од нивниот произведен живот за исхрана на човекот се убиваат, наместо да се заколат, се прегледуваат од службен ветеринар, а сите оние кај кои се приметлива слабеење или невролошки знаци за класичен случај на скрепи се испитуваат во лабораторија.

Покрај условите утврдени од точка (а) до (ѓ), од 1 јануари 2014 година, треба да се вршат и следните услови:

(е) на фармата се внесуваат само следните јајце-клетки и ембриони од видовите овци и кози:

(i) јајце-клетки и ембриони од животни-донори што од раѓање се чуваат во земјите-членки со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи, или во фарма со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи, или се во согласност со следните барања:

— за да им се овозможи проверка од датумот на раѓање, тие трајно се означуваат,

— за време на нивно престојување, од раѓање се чувале на фарми каде што не е потврден класичен случај на скрепи,

— за време на собирање на јајце-клетките или ембрионите, не покажале клинички знак од класичен случај на скрепи;

(ii) јајце-клетки и ембриони од видови овци што имаат најмалку еден ARR-алел;

(ж) на фармата се внесува само следната семе од видовите овци и кози:

(i) семе од животни-донори што од раѓање се чуваат во земји-членки со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи, или во фарма со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи, или се во согласност со следните барања:

— за да им се овозможи проверка од датумот на раѓање, тие трајно се означуваат,

— за време на собирање на семето, не покажале клинички знак од класичен случај на скрепи;

(ii) семе од плодни овци со ARR/ARR-генотип од протеински прион;

(з) овци и кози од фарма што немале директен или индиректен контакт со овци и кози од фарми со понизок степен на појавата од класичен случај на скрепи, вклучувајќи го и заедничкото пасење.

1.3. Фарма на која се чуваат само овци, само кози или овци и кози, може да се препознае како фарма што има контролиран ризик од класичен случај на скрепи под услов за период од најмалку претходни три години да биде во согласност со следните услови:

(а) за да им се овозможи проверка од датумот на раѓање, овците и козите трајно се идентификуваат и се води евиденција;

(б) се води евиденција на преместување на овците и козите во и надвор од фармата;

(в) на фармата може да се внесат само следните овци и кози:

(i) овци и кози од фарми со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи;

(ii) овци и кози од фарми кои ги задоволуваат условите утврдени од точка (а) до точка (з) за период од најмалку три претходни години или период најмалку еднаков на периодот за време на кој фармата кај што се внесувале животните, треба да ги задоволи условите утврдени во овие точки;

(iii) овци од ARR/ARR-генотип од протеински прион;

(iv) овци и кози што ги исполнуваат условите утврдени со точка (i) или (ii) освен за време на периодот кога се чувале во центри за собирање семе, под услов центарот за собирање семе да ги исполнува следните услови:

— центарот за собирање семе е одобрен во согласност со член 29 од Правилникот за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просториите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони⁽¹²⁾, а е под надзор во согласност со член 30 од Правилникот за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просториите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони⁽¹³⁾,

— во центарот за собирање семе ќе бидат увезени само оние овци или кози од фарми во кои за период од претходни три години ги исполниле условите утврдени со точки (а), (б) и (д), а редовно се прегледувале од службен ветеринар или ветеринар овластен од надлежен орган.

— во центарот за собирање семе, во претходните три години не е потврден ни еден класичен случај на скрепи,

— во центарот за собирање семе, биосигурносните мерки имаат за цел да обезбедат дека овците и козите што се чуваат во тој центар, а кои доаѓаат од фарми со занемарлив или контролиран ризичен статус од класичен случај на скрепи, немаат ниту директен, ниту индиректен контакт со овци и кози со потекло од фарми со понизок степен на појавата од класичен случај на скрепи;

(г) Од 1 јануари 2014 година, на фармата, најмалку еднаш годишно, се вршат редовни проверки од службен ветеринар или ветеринар овластен од надлежен орган, за да се види дали фармата работи во согласност со условите утврдени од точка (а) до точка (з);

(д) не е потврден класичен случај на скрепи;

(е) во согласност со лабораториските методи и протоколи утврдени со Прилог 7, Глава Б, точка 3.2., до 31 декември 2013 година, сите овци и кози наведени во Прилог 2, Глава А, Дел II, точка 3, кои наполниле 18 месеци, кои умреле или биле убиени за причина којашто не е за исхрана на човекот, за класичен случај на скрепи се испитуваат во лабораторија.

Во согласност со лабораториските методи и протоколи утврдени со Прилог 7, Глава Б, точка 3.2., од 1 јануари 2014 година, сите овци и кози кои се постари од 18 месеци, кои умреле или се убиени за причина којашто не е за исхрана на човекот, за класичните скрепи се испитуваат во лабораторија.

Во согласност со лабораториските методи и протоколи утврдени со Прилог 7, Глава Б, точка 3.2., по пат на отстапување од условите утврдени во првиот и вториот став од точка (е), земјите-членки можат да донесат одлука дека сите овци и кози што наполниле 18 месеци без комерцијална вредност, а на крајот од нивниот произведен живот за исхрана на човекот се убиваат, наместо да се заколат, се прегледуваат од службен ветеринар, а сите оние кај кои се приметуват слабење или невролошки знаци за класичен случај на скрепи се испитуваат во лабораторија.

Покрај условите утврдени во точки (а) до (е), од 1 јануари 2014 година, треба да се вршат и следните услови:

(е) на фармата се внесуваат само следните јајце-клетки и ембриони од видови на овци и кози:

(i) јајце-клетки и ембриони од животни-донори што од раѓање се чуваат во земјите-членки со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи, или во фарма со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи, или се во согласност со следните барања:

— за да им се овозможи проверка од датумот на раѓање, тие трајно се означуваат,

— за време на нивно престојување, од раѓање се чувале на фарми каде што не е потврден класичен случај на скрепи,

— за време на собирање на јајце-клетките или ембрионите, не покажале клинички знак од класичен случај на скрепи;

(ii) јајце-клетки и ембриони од видови овци што имаат најмалку еден ARR-алел;

(ж) на фармата се внесува само следната семеод видови на овци и кози:

(i) семеод животни-донори што од раѓање се чуваат во земји-членки со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи, или во фарма со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи, или се во согласност со следните барања:

— за да им се овозможи проверка од датумот на раѓање, тие трајно се означуваат,

— за време на собирање на семето, не покажале клинички знак од класичен случај на скрепи;

(ii) семеод плодни овни со ARR/ARR-генотип од протеински прион;

(з) овци и кози од фарма што немале директен или индиректен контакт со овци и кози од фарми со понизок степен на појавата од класичен случај на скрепи, вклучувајќи го и заедничкото пасење.

1.4. Ако класичен случај на скрепи е потврден во фарма со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи, или во фарма каде што е пронајдена епидемиолошка врска со фарма што има занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи како резултат на испитување наведено во Прилог 4 Глава Б Дел 1, фармата со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи веднаш треба да се избрише од листата наведена во точка 1.1 од овој дел.

Земјата-членка веднаш ја информира другата земја-членка што увезува овци и кози, или собира семеи ембриони од овци и кози што се чувале во заразена фарма за период од претходни три години во случај кога на фармата имало занемарлив ризик од класичен случај на скрепи, или за период од претходни три години во случај кога на фармата имало контролиран ризик од класичен случај на скрепи.

2. Земји-членки или област на една земја-членка со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи

2.1. Ако земјата-членка смета дека на нејзината територија или на дел од нејзината територија постои занемарлив ризик од класичен случај на скрепи, таа доставува до Комисијата соодветна доказна документација, посебно наведувајќи дека:

а) спроведена е процена на ризик што покажува на соодветноста на постоечките мерки донесени во текот на еден временски период доволен за справување со било каков утврден ризик. Процената на ризик ги идентификува сите потенцијални фактори за појавата на класичен случај на скрепи и нивната историска перспектива, особено:

i) увозот или внесувањето на овци и кози или нивно семе или нивни ембриони кои се потенцијално заразени со класичен случај на скрепи;

ii) степенот на познавање на структурата на популацијата и практиките за одгледување на овци и кози;

iii) практиките за хранењето на животните, вклучувајќи ја потрошувачката на месно и коскено брашно или цимирилки добиени од преживари;

iv) увозот на млеко и млечни производи кои се добиени од овци и кози наменети за исхрана на овци и кози;

(б) се испитуваат овци и кози што покажувале во периодот од претходните седум години клинички знаци слични со оние кај класичните скрепи;

(в) еднаш годишно, се испитуваат доволен број на овци и кози што наполниле 18 месеци, а ги претставуваат закланите овци и кози што умреле или се убиени за причина што не е за исхрана на човекот, за да се добие ниво на сигурност на откривање класичен случај на скрепи од 95 проценти ако е присутно кај таа раса кога стапката на зачестеност е поголема од 0.1 % и ако за време на тој период не е пријавен класичен случај на скрепи;

г) хранењето на овците и козите со месно и коскено брашно или цимирилки добиени од преживари е забрането и забраната ефикасно се спроведува низ целата земја-членка најмалку седум години;

д) воведувањето од страна на други земји-членки на овци и кози и нивно семе и ембриони се врши со согласност со точка 4.1(б) или точка 4.2;

ѓ) воведувањето од страна на трети земји на овци и кози и нивно семе и ембриони се врши во согласност со Прилог 6 Глава Д или Глава Е.

2.2. Статусот на занемарлив ризик од класичен случај на скрепи на земјата-членка или на една област од земјата-членка може да се одобри во согласност со постапката наведена во член 24(2).

Земјата-членка е обврзана да ја известува Комисијата за секоја промена во информациите во однос на болеста презентирани во согласност со точка 2.1.

Во контекст на оваа соопштение, статутот на занемарлив ризик признат во согласност во точка 2.2 може да се повлече во согласност со постапката наведена во член 24(2).

2.3 Земји-членки или зони на земји-членки со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи се следните:

- Австрија
- Финска
- Шведска.

3. Национална програма за борба против класичен случај на скрепи

3.1. Земја-членка која располага со национална програма за борба против скрепи која се применува низ целата нејзина територија:

а) може да ја презентира таа програма на Комисијата посебно истакнувајќи:

- дистрибуцијата на класичен случај на скрепи во земјата-членка,
- мотивацијата на националната програма за борба, имајќи го предвид степенот на болеста и соодносот цени/користи,
- категориите дефинирани за здравствениот статус на фармите и стандардите кои треба да се постигнат за секоја од овие категории,
- постапките за тестирање кои се користат,
- постапките за следење на националната програма за борба,
- мерките кои се преземаат доколку, од која било причина, една фарма го изгуби својот здравствен статус,
- мерките кои треба да се преземат ако тестовите кои се вршат во согласност со националната програма за борба се позитивни;

б) програмата наведена во точка (а) може да се одобри, во согласност со постапката наведена во член 24(2), ако ги исполнува критериумите наведени во таа точка (а). Измените или дополнувањата на програмите презентирани од страна на земјите-членки може да бидат одобрени во согласност со постапката наведена во член 24(2).

3.2. Националните програми за контрола на скрепи се одобрени во следните земји-членки:

- Данска,
- Словенија

4. Од условите што следат се применува трговијата со овци, кози, семе и ембриони во Унијата.

4.1. Овци и кози:

(а) овци и кози за размножување наменети за земји-членки што немаат занемарлив ризик од класичен случај на скрепи или одобрена национална програма за контрола на скрепи:

- (i) доаѓаат од фарма или од фарми со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи; или
- (ii) доаѓаат од земја-членка или регион на земја-членка со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи; или
- (iii) во случај кога овците се од ARR/ARR-генотип од протеински прион, под услов тие да не доаѓаат од фарма што подлежи на забраните утврдени во Прилог 4 Глава Б точки 3 и 4.

(б) овци и кози за сите намери освен да не се заколат веднаш што се наменети за земји-членки со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи или одобрена национална програма за контрола на скрепи:

- (i) доаѓаат од фарма или од фарми со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи; или
- (ii) доаѓаат од земја-членка или регион на земја-членка со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи; или
- (iii) во случај кога овците се од ARR/ARR-генотип од протеински прион, под услов тие да не доаѓаат од фарма што подлежи на забраните утврдени во Прилог 4 Глава Б точки 3 и 4.

(в) По пат на отстапување од точки (а) и (б), барањата утврдени во овие точки не се применуваат кај овци и кози што се чуваат и преместуваат исклучително помеѓу одобрени тела, институции или центри како што е дефинирано во член 2 точка 17) од Правилник за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просториите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони⁽¹⁴⁾.

(г) По пат на отстапување од точки (а) и (б), надлежниот орган може на една земја-членка да ѝ дозволи во Унијата да врши внатрешна трговија со животни кои не се во согласност со барањата утврдени во овие точки, под услов да има добиено овластување од надлежен орган од земја-членка на дестинација на тие животни и под услов тие животни да се во согласност со условите што следат:

(i) животните припаѓаат на локална сорта што е во опасност од исчезнување од фармите;

(ii) во матичната книга се запишани и се води евиденција за животните од страна на организациите за одгледување или здружение службено одобрено кај земја-членка на испраќање, или од службена агенција од таа земја-членка и во матичната книга да се запишат животните за оној вид за кој се води евиденција од страна на организациите за одгледување или здружение службено одобрено во земја-членка на дестинација на животното, или од службена агенција од таа земја-членка;

(iii) во земја-членка на испраќање и во земја-членка на дестинација на животното, организациите за одгледување, здруженија, или службена агенција наведени во точка (ii) спроведуваат програма за заштита на тој вид;

(iv) животните не доаѓаат од фарма што подлежи на забраните утврдени во Прилог 4 Глава Б точки 3 и 4;

(v) ако при влегување во фарма во земја-членка каде што одат животните тие не ги исполнуваат во целост барањата утврдени со точки (а) или (б), движењето на сите овци и кози на таа фарма се забранува за период од три години, или за период од седум години кога земја-членка каде што оди животното е земја-членка со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи или со одобрена национална програма за контрола на скрепи, во согласност во Прилог 4, Глава Б точка 3.4.

По пат на отстапување од првиот став од оваа точка, ваков вид на забрана за движење не се применува за трговијата со животни во Унијата што се спроведуваат во согласност со условите утврдени со точка 4.1.(г) од овој дел, ниту пак за движење на животни наменети за фарма каде што локална сорта која е од опасност од исчезнување од фарма внатре во земјата, под услов тој вид да подлежи на програмата за заштита спроведена од организациите за одгледување или здружение службено одобрено или препознаено од службена агенција.

По трговијата во Унијата или движењето внатре во земјата наведена во вториот став од точка (v), движењето на сите овци и кози на фарма или фарми што примаат животни по пат на тоа отстапување се забранува во согласност со првиот и вториот став од точка (v).

4.2. Семе и ембриони од видови на овци и кози се:

(а) собираат од животни што од нивното раѓање постојано се чувале на фарма или фарми со занемарлив или контролиран ризик од класичен случај на скрепи, освен ако фармата е центар за собирање семе, под услов центрите за собирање семед се во согласност со условите утврдени со точка 1.3.(в)(iv); или

(б) собираат од животни што во последните три години пред собирањето постојано се чувале на фарма или фарми што три години биле во согласност со сите услови утврдени од точка 1.3. (а) до (г), освен ако фармата е центар за собирање семе, под услов центрите за собирање семед се во согласност со условите утврдени со точка 1.3.(в)(iv); или

(в) собираат од животни што од нивното раѓање постојано се чувале во земја или регион со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи; или

(г) собираат од овни со ARR/ ARR-генотип од протеински прион, во случај кога се работи за семеод овни; или

(д) во случај кога ембрионите од видови овци носат најмалку еден ARR-алел.

Глава Б

Услови за подмладокот на животни за кои постои сомневање или е потврдено присуство на ТСЕ како што е наведено во член 17 став (2)

Не е дозволено ставање во промет на последно родено потомство од крави заразени со ТСЕ или потомството на овци и кози кај кои е потврдена СЕГ добиено во текот на претходните две години или за време на периодот после првите клинички знаци од почетокот на болеста.

Глава В

Услови за трговија со земјите членки на Европската унија за одредени производи од животинско потекло

Дел А

Производи

Следните производи од животинско потекло не подлежат на забраната од член 18 став (3), под услов тие да се добиени од говеда, овци и кози кои што ги исполнуваат барањата на Дел Б:

- Свежо месо,
- Мелено месо,
- Подготовки од месо,
- Производи од месо.

Дел Б

Услови

Производите наведени во Дел А мора да ги задоволуваат следниве услови:

- (а) говедата, овците и козите од кои се добиени производите, не се хранети со месно-коскено брашно или чварки кои потекнуваат од преживни животни и биле предмет на *ante-mortem* и *post-mortem* инспекции;
- (б) говедата, овците и козите од кои се добиени производите не се заклани по зашеметувањето со помош на гас вбрижан во черепната празнина или убиени со истиот метод или заклани по зашеметувањето со разорување на ткивото на централниот нервен систем со помош на издолжен инструмент во форма на шипка воведен во черепната празнина;
- (в) производи од говеда, овци и кози не се добиени од:
 - (i) специфично ризичен материјал, како што е дефинирано во Прилог 3 на овој правилник;
 - (ii) нервно и лимфно ткиво отстрането за време на процесот на обескостување, и
 - (iii) механички одвоено месо добиено од коски од говеда, овци и кози.

Глава Г

Услови за извоз

Живите говеда и производите од добиени од нив кои се наменети за извоз треба да ги исполнуваат истите услови како за трговија со земјите членки на Европската унија.

Прилог 6

Увозот на живи животни, ембриони, јајце клетки и производи од животинско потекло

Глава Б
Увоз на говеда

Дел А
Увоз од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ

При увоз на говеда од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

- (а) животните се родени и постојано чувани во земја или регион, или земји и региони што се сметаат за земји или региони со занемарлив ризик од СЕГ;
- (б) животните се обележуваат со систем за трајно обележување со кој се овозможува нивно следење сè од нивното потекло, а не биле изложени на следниве говеда:
 - (i) сите случаи на СЕГ;
 - (ii) сите животни што во периодот од првата година на нивниот живот биле чувани со случаи на СЕГ од првата година на нивниот живот и чија истрага покажа користење на иста потенцијално контаминирана храна за време на тој период; или
 - (iii) ако резултатите од истрагата наведени во потточка (ii) се делумни, сите говеда родени во исто стадо со случаите од СЕГ во период од 12 месеци од нивното раѓање;
- и
- (в) ако во земјата во која што се случи тоа имало домашни случаи на СЕГ, а животните се родени:
 - (i) по датумот кога забраната за исхрана на преживари со брашно од месо и коски или чварки добиени од преживари ефективно се спроведува, како што е дефинирано во Кодексот за здравје на копнените животни од СОЗЖ; или
 - (ii) по датумот на раѓање на последен случај од СЕГ ако животното е родено по датумот на забраната за хранење наведена во потточка (i).

Дел Б
Увоз од земја или регион со контролиран ризик од СЕГ

При увоз на говеда од земја или регион со контролиран ризик од СЕГ се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

- (а) земја или регион се смета за земја или регион кај која постои контролиран ризик од СЕГ;
- (б) животните се обележуваат со систем за трајно обележување со кој се овозможува нивно следење сè од нивното потекло, а не биле изложени на следниве говеда:
 - (i) сите случаи на СЕГ;
 - (ii) сите животни што во периодот од првата година на нивниот живот биле чувани со случаи на СЕГ од првата година на нивниот живот и чија истрага покажа користење на иста потенцијално контаминирана храна за време на тој период; или
 - (iii) ако резултатите од истрагата наведени во потточка (ii) се делумни, сите говеда родени во исто стадо со случаите од СЕГ во период од 12 месеци од нивното раѓање;
- (в) животните се родени:
 - (i) по датумот кога забраната за исхрана на преживари со брашно од месо и коски или чварки добиени од преживари ефективно се спроведува, како што е дефинирано во Кодексот за здравје на копнените животни од СОЗЖ; или
 - (ii) по датумот на раѓање на последен случај од СЕГ ако животното е родено по датумот на забраната за хранење наведена во потточка (i).

Дел В

Увоз од земја или регион со неутврден ризик од СЕГ

При увоз на говеда од земја или регион со неутврден ризик од СЕГ се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

- (а) земја или регион се смета за земја или регион со неутврден ризик од СЕГ;
- (б) исхрана на преживари со брашно од месо и коски или чварки добиени од преживари е забранета или забраната ефективно се спроведува во земјата или регионот, како што е дефинирано во Кодексот за здравје на копнените животни од СОЗЖ;
- (в) животните се обележуваат со систем за трајно обележување со кој се овозможува нивно следење сè од нивното потекло, а не биле изложени на следниве говеда:
 - (i) сите случаи на СЕГ;
 - (ii) сите животни што во периодот од првата година на нивниот живот биле чувани со случаи на СЕГ од првата година на нивниот живот и чија истрага покажа користење на иста потенцијално контаминирана храна за време на тој период; или
 - (iii) ако резултатите од истрагата наведени во потточка (ii) се делумни, сите говеда родени во исто стадо со случаите од СЕГ во период од 12 месеци од нивното раѓање;
- (г) животните се родени:
 - (i) најмалку две години по датумот на кој забраната за исхрана на преживари со брашно од месо и коски или чварки добиени од преживари ефективно се спроведува, како што е дефинирано во Кодексот за здравје на копнените животни од СОЗЖ; или
 - (ii) по датумот на раѓање на последен случај од СЕГ ако животното е родено по датумот на забраната за хранење наведена во потточка (i).

Глава В

Увоз на производи од животинско потекло на говеда, овци, или кози

Дел А

Производи

Како што е дефинирано во член 3 став (2) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло⁽¹⁵⁾, следните производи од говедско, овчо и козјо потекло подлежат на условите утврдени во деловите Б, В и Г од оваа глава во зависност од категоријата на ризикот од СЕГ на земјата на потекло:

- свежо месо,
- мелено месо,
- механички одвоено месо,
- месо спремно за готвење,
- месни производи,
- топени животински масти,
- чварки,
- желатин, освен ако не е добиен од кожа,
- колаген, освен ако не е добиен од кожа,
- обработени желудници, меури и црева.

Дел Б

Увоз од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ

При увоз на производи од говедско, овчо и козјо потекло наведени во Дел А од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

- (а) земја или регион се смета за земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ;
- (б) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло поминале претсмртна и посмртна инспекција;
- (в) производите од говедско, овчо и козјо потекло не содржат и не се добиени од специфичен ризичен материјал како што е дефинирано во Прилог 3 точка 1 од овој правилник;
- (г) ако животните, од кои се добиени производите од говедско потекло, доаѓаат од земја или регион со контролиран или неутврден ризик од СЕГ, по пат на отстапување од точка (в) од овој дел може да се увезат трупови, трупови на пола, или трупови расечени на не повеќе од три дела и четвртинки што не содржат специфичен ризичен материјал освен 'рбетниот столб, вклучувајќи ја и дорсалната ганглија. Во случај на вакви увози, труповите или расечените трупови од говеда што содржат 'рбетен столб дефиниран како специфичен ризичен материјал во согласност со Прилог 3 точка 1 од овој правилник, се обележуваат со јасно видлива црвена линија на етикетата наведена во член 5 или член 15 став (1) од Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи⁽¹⁶⁾. Понатаму, во Заедничкиот ветеринарски влезен документ (CVED) наведен во Правилникот за начинот и постапката за увоз и транзит, листа на трети земји од кои е одобрен увоз и транзит, формата и содржината на ветеринарно-здравствениот сертификат или други документи што ја придружуваат пратката со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло, како и начинот и постапката на вршење на проверка и преглед при увоз и транзит на пратка со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло⁽¹⁷⁾, се додаваат специфични информации за бројот на говедски трупови или парчиња говедски трупови за продажба на големо за кои се бара отстранување на 'рбетниот столб;
- (д) производите од говедско, овчо и козјо потекло не содржат и не се добиени од механички одвоено месо обработено од говедски, овчи, или козји коски, освен ако животните, од кои се добиени производите од говедско, овчо и козјо потекло, се родени, постојано се чувале и се заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ, а немало домашен случај на СЕГ;
- (е) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло што не биле заклани по зашметување од вбризување гас во черепната шуплина или убиени на ист начин, или заклани со лацерација по зашметување на централното нервно ткиво со вметнување инструмент во вид на долг стап во черепната шуплина, освен ако животните од кои се добиени производите од говедско, овчо и козјо потекло, се родени, постојано се чувале и биле заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ;
- (ж) ако животните, од кои се добиени производите од говедско, овчо и козјо потекло, доаѓаат од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ, а животните не се хранеле со брашно од месо и коски, или чварки, како што е дефинирано во Кодексот за здравје на копнените животни од СОЗЖ;
- (з) ако животните, од кои се добиени производите од говедско, овчо и козјо потекло, доаѓаат од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ, а производите се произведени и со нив се работело на начин кој осигурува дека тие не содржеле нервни и лимфни ткива изложени во текот на процесот на отстранување коски, а со тоа биле контаминирани.

Дел В

Увоз од земја или регион со контролиран ризик од СЕГ

1. При увоз на производи од говедско, овчо и козјо потекло наведени во Дел А од земја или регион со контролиран ризик од СЕГ се претставува здравствен сертификат за животното со кој се потврдува дека:

- (а) земја или регион се смета за земја или регион со контролиран ризик од СЕГ;
- (б) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло, поминале претсмртна и посмртна инспекција;
- (в) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло наменети за извоз, по запаметувањето не се убиени по пат на лацерација на централното нервно ткиво со вметнување инструмент во вид на долг стап во черепната шуплина, или со вбризување гас во черепната шуплина;
- (г) производи од говедско, овчо и козјо потекло не содржат и не се добиени од специфичен ризичен материјал како што е дефинирано во Прилог 3 точка 1 од овој правилник, или од механички одвоено месо преработено од говедски, овчи, или козји коски.

2. За производите од говедско потекло, по пат на отстапување од точка 1(г), може да се увезат трупови, трупови на пола, или трупови на пола расечени на не повеќе од три дела и четвртинки што не содржат специфичен ризичен материјал освен 'рбетен столб, вклучувајќи ја и дорсалната ганглија.

3. Кога нема да се бара отстранување на 'рбетен столб, говедските трупови или трупови целосно расечени што имаат 'рбетен столб се означуваат со јасно видлива црвена линија на етикетата наведена во Член 5 или член 15 став (1) од Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи⁽¹⁶⁾.

4. Во случај на увоз, бројот на говедски трупови или парчиња говедски трупови за продажба на големо за кои се бара отстранување на 'рбетниот столб се додаваат во Заедничкиот ветеринарен влезен документ (CVED) наведен во Правилникот за начинот и постапката за увоз и транзит, листа на трети земји од кои е одобрен увоз и транзит, формата и содржината на ветеринарно-здравствениот сертификат или други документи што ја придружуваат пратката со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло, како и начинот и постапката на вршење на проверка и преглед при увоз и транзит на пратка со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло⁽¹⁷⁾.

5. При увоз на обработени црева во случај кога изворното потекло е од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ, се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

- (а) земја или регион се смета за земја или регион со контролиран ризик од СЕГ;
- (б) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло, се родени, постојано се чувани и заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ и поминале претсмртна и посмртна инспекција;
- (в) ако цревата потекнуваат од земја или регион каде што имало домашни случаи на СЕГ:
 - (i) ако животните се родени по датумот кога забраната за исхрана на преживари со брашно од месо и коски ли чварки добиени од преживари ефективно се спроведува; или
 - (ii) производите од говедско, овчо и козјо потекло не содржат и не се добиени од специфичен ризичен материјал како што е дефинирано во Прилог 3 точка 1 од овој правилник;

Дел Г

Увоз од земја или регион со неутврден ризик од СЕГ

1. При увоз на производи од говедско, овчо и козјо потекло наведени во Дел А од земја или регион со неутврден ризик од СЕГ се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

(а) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло што не се хранеле со брашно од месо и коски или чварки од преживари, како што е дефинирано во Кодексот за здравјето на копнените животни од СОЗЖ, а поминале претсмртна и посмртна инспекција;

(б) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло, по зашметувањето не се убиени по пат на лацерација на централното нервно ткиво со вметнување инструмент во вид на долг стап во черепната шуплина, или со вбризување гас во черепната шуплина;

(в) производите од говедско, овчо и козјо потекло не содржат и не се добиени од:

(i) специфичен ризичен материјал како што е дефинирано во Прилог 3 точка 1 од овој правилник;

(ii) нервни и лимфни ткива изложени во текот на процесот на отстранување коски;

(iii) механички одвоено месо преработено од говедски, овчи, или козји коски.

2. За производите од говедско потекло, по пат на отстапување од точка 1(в), може да се увезат трупови, трупови на пола, или трупови на пола расечени на не повеќе од три дела и четвртинки што не содржат специфичен ризичен материјал освен 'рбетен столб, вклучувајќи ја и дорсалната ганглија.

3. Кога нема да се бара отстранување на 'рбетен столб, говедските трупови или трупови целосно расечени што имаат 'рбетен столб се означуваат со јасно видлива црвена линија на етикетата наведена во член 5 или член 15 став (1) од Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи⁽¹⁶⁾.

4. Во случај на увоз, во Заедничкиот ветеринарен влезен документ (CVED) наведен во Правилникот за начинот и постапката за увоз и транзит, листа на трети земји од кои е одобрен увоз и транзит, формата и содржината на ветеринарно-здравствениот сертификат или други документи што ја придружуваат пратката со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло, како и начинот и постапката на вршење на проверка и преглед при увоз и транзит на пратка со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло⁽¹⁷⁾ се додаваат специфични информации за бројот на говедски трупови или парчиња говедски трупови за продажба на големо за кои се бара отстранување на 'рбетниот столб.

5. При увоз на обработени црева во случај кога изворното потекло е од земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ, се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

(а) земја или регион се смета за земја или регион со неутврден ризик од СЕГ;

(б) животни од кои се добиени производи од говедско, овчо и козјо потекло, се родени, постојано се чувани и заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ и поминале претсмртна и посмртна инспекција;

(в) ако цревата потекнуваат од земја или регион каде што имало домашни случаи на СЕГ:

(i) ако животните се родени по датумот кога забраната за исхрана на преживари со брашно од месо и коски или чварки добиени од преживари ефективно се спроведува; или

(ii) производите од говедско, овчо и козјо потекло не содржат и не се добиени од специфичен ризичен материјал како што е дефинирано во Прилог 3 точка 1 од овој правилник.

Глава Г

Увоз на животински нуспроизводи и нивни производи добиени од говедско, овчо и козјо потекло

Дел А

Животински нуспроизводи

Оваа глава се применува на следните нуспроизводи од животинско потекло, како што е дефинирано во член 4 став 2) точка 1. од Законот за нуспроизводи од животинско потекло⁽¹⁸⁾ и на следните добиени производи од нив како што е дефинирано во член 4 став 2) точка 77. од Законот за нуспроизводи од животинско потекло⁽¹⁹⁾, под услов тие животински нуспроизводи и добиените производи од нив да бидат од говедско, овчо и козјо потекло:

- (а) топени масти добиени од материјал од категорија 2 кои се наменети да се користат како органски ѓубрива или подобрувачи на почвата;
- (б) коски и коскени производи добиени од материјал од категорија 2;
- (в) топени масти добиени од материјал од категорија 3 кои се наменети да се користат како органски ѓубрива, подобрувачи на почвата, или храна за животни;
- (г) храна за домашни миленичиња, вклучувајќи ги и коските за цвакање за кучињата;
- (д) производи од крв;
- (е) преработен животински протеин;
- (е) коски и коскени производи добиени од материјал од категорија 3;
- (ж) желатин и колаген добиени од сите материјали освен од кожа;
- (з) сите материјали од категорија 3 и добиени производи освен оние наведени од точка (в) до точка (ж), не вклучувајќи ги:
 - (i) свежа и преработена кожа;
 - (ii) желатин и колаген добиени од кожа;
 - (iii) масни деривати.

Дел Б

Барања во поглед на здравствен сертификат

При увоз на животински нуспроизводи и нивни производи од говедско, овчо и козјо потекло наведени во Дел А, се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува следното:

- (а) животински нуспроизвод или негов добиен производ:
 - (i) не содржи и не е добиен од специфичен ризичен материјал како што е дефинирано во Прилог 3 точка 1 од овој правилник; и
 - (ii) не содржат и не се добиени од механички одвоено месо обработено од говедски, овчи, или козји коски, освен ако животните, од кои се добиени нуспроизводите од говедско, овчо и козјо потекло, се родени, постојано се чувале и се заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ, а немало домашен случај на СЕГ;
 - (iii) е добиен од животни што по зашеметување не се убиени по пат на лацерација на централното нервно ткиво со вметнување инструмент во вид на долг стап во черепната шуплина, или со вбризување гас во черепната шуплина, освен за животни што се родени, постојано се чувани и заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ; или
- (б) животински нуспроизвод или негов добиен производ не содржи и не е добиен од говедски, овчи и козји материјали, освен оние добиени од животни што се родени, постојано чувани и заклани во земја или регион со занемарлив ризик од СЕГ.

Покрај точките (а) и (б) од овој дел, при увоз на животински нуспроизводи и производи добиени од нив наведени во Дел А, што содржат млеко или млечни производи од овчо или козјо потекло наменети за исхрана на животните, се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува следното:

(в) овците и козите од кои се добиени овие животински нуспроизводи или производи добиени од нив кои постојано, од самото раѓање, се чувани во земја каде се исполнети следните услови:

(i) задолжително е пријавувањето на класичен случај на скрепи;

(ii) постои систем за подигање на свеста, систем за надзор и систем за следење;

(iii) службените забрани се применуваат кај фарми на овци и кози во случај на сомнеж за појава на ТСЕ или потврда дека има класичен случај на скрепи;

(iv) се убиени и целосно уништени овци и кози заразени со класичен случај на скрепи;

(v) за период од најмалку седум претходни години, во целата земја е забранета и ефективно се спроведува забраната за исхрана на овци и кози со брашно од месо и коски и чварки од преживари, како што е дефинирано во Кодекс за здравјето на копнените животни од СОЗЖ.

(г) млеко и млечни производи од овци и кози што потекнуваат од одгледувалишта каде што не се применува службена забрана поради сомнеж од појава на ТСЕ;

(д) млеко и млечни производи од овци и кози што потекнуваат од фарми каде во претходните седум години не е откриен ниту еден класичен случај на скрепи, или по потврдата за класичен случај на скрепи се:

(i) убиени, уништени или заклани сите овци и кози на фармата, освен плодните овни од ARR/ARR-генотип, плодни овци што носат најмалку еден ARR-алел и ниеден VRQ-алел и други овци што носат најмалку еден ARR; или

(ii) се убиени и уништени сите животни кај кои е потврден класичен случај на скрепи, а фармата подлежи најмалку две години по потврдата од последниот класичен случај на скрепи на засилен надзор поради појавата од ТСЕ, вклучувајќи ги и испитувањата со негативни резултати за појавата на ТСЕ во согласност со лабораториските методи утврдени во Прилог 7 Глава В, точка 3.2 кај сите подолу наведени животни што наполниле 18 месеци, освен овците од ARR/ARR-генотип:

— животни што се убиени за исхрана на луѓето, и

— животни што умреле или се убиени на фарми, но не во рамките на кампањата за искоренување на болеста.

Глава Д Увоз на овци и кози

За овци и кози увезени во Унијата се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека тие постојано, од самото раѓање, се чувале во земја каде се исполнети следните услови:

1. задолжително е пријавувањето на класичен случај на скрепи;

2. постои систем за подигање на свеста, систем за надзор и систем за следење;

3. се убиени и целосно уништени овци и кози заразени со класичен случај на скрепи;

4. за период од најмалку седум претходни години, во целата земја е забранета и ефективно се спроведува забраната за исхрана на овци и кози со брашно од месо и коски и чварки од преживари, како што е дефинирано во Кодексот за здравјето на копнените животни од СОЗЖ.

Покрај условите утврдени од точка 1 до точка 4, сертификатот за здравјето на животните потврдува дека:

5. овци и кози увезени во Унијата за размножување и наменети за земјите-членки кај кои не постои занемарлив ризик од класичен случај на скрепи или оние со одобрена национална програма за контрола на скрепи наведени во Прилог 4 Глава А Дел А точка 3.2 следните услови се во согласност со:

(а) увезените овци и кози доаѓаат од фарма или фарми што се во согласност со условите од Прилог 4 Глава А Дел А точка 1.3; или

(б) тоа се овци од ARR/ARR-генотип од протеински прион и доаѓаат од фарма каде поради појава на СЕГ или класичен случај на скрепи во последните две години не се применува службена забрана за движење.

6. За овци и кози увезени во Унијата што се наменети за сè освен за да се заколат веднаш и што се наменети за земја-членка со занемарлив ризик од класичен случај на скрепи или со одобрена национална програма за контрола на скрепи наведена во Прилог 4 Глава А Дел А точка 3.2, следните услови се во согласност со:

(а) увезените овци и кози доаѓаат од фарма или фарми што се во согласност со условите од Прилог 4 Глава А Дел А точка 1.2; или

(б) тоа се овци од ARR/ARR-генотип од протеински прион и доаѓаат од фарма каде поради појава на СЕГ или класичен случај на скрепи во последните две години не се применува службена забрана за движење.

Глава Г

Увоз на производи од животинско потекло од елени на фарма и од диви елени

1. Кога се увезува свежо месо, мелено месо, месо spremно за готвење и производи од месо добиени од елени од фарма, како што е дефинирано во член 3 став (2) точки 36), 39), 41), односно 66) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло^(*), од Канада или од Соединетите Американски Држави со здравствениот сертификат на животното се приложува и декларација потпишана од надлежен орган од земјата на производство, која гласи:

„Овој производ содржи или е добиен исклучиво од месо од елени од фарма, не вклучувајќи го дробот и рбетниот мозок, што дале негативни резултати од испитувањата за хронични заболувања со примена на хистопатологија, имунохистохемија или други дијагностички методи препознаени од надлежен орган и не се добиени од животни со потекло од стадо каде што е потврдено хронично заболување или постои сомнеж дека има такво заболување.“

2. Кога се увезува свежо месо, мелено месо, месо spremно за готвење и производи од месо добиени од диви елени, како што е дефинирано во член 3 став (2) точки 36), 39), 41), односно 66) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло^(*), од Канада или од Соединетите Американски Држави со здравствениот сертификат на животното се приложува и декларација потпишана од надлежен орган од земјата на производство, која гласи:

„Овој производ содржи или е добиен исклучиво од месо од диви елени, не вклучувајќи го дробот и рбетниот мозок што дале негативни резултати од испитувањата за хронични заболувања со примена на хистопатологија, имунохистохемија или други дијагностички методи препознаени од надлежен орган и не се добиени од животни со потекло од регион каде што во последните три години е потврдено хронично заболување или постои сомнеж дека има такво заболување.“

Глава Е

Увоз на семеи ембриони од овци и кози

За увезената семеи ембриони од овци и кози во Унијата се претставува здравствен сертификат на животното со кој се потврдува дека:

1. животното-донор постојано, од самото раѓање, се чува во земја каде се исполнети следните услови:

(а) пријавувањето на класичен случај на скрепи е задолжително;

(б) постои систем за подигање на свеста, систем за надзор и систем за следење;

(в) се убиени и целосно уништени овци и кози заразени со класичен случај на скрепи;

(г) за период од најмалку седум претходни години, во целата земја е забранета и ефективно се спроведува забраната за исхрана на овци и кози со брашно од месо и коски и чварки од преживари, како што е дефинирано во Кодексот за здравјето на копнените животни од СОЗЖ; и

2. животните-донори за период од три години пред датумот на собирање на извезената семеили ембриони постојано се чувале на фарма или фарми што низ целиот тој период ги задоволувале сите барања утврдени во Прилог 5 Глава А Дел А точка 1.3.(а) до (f), освен ако фармата е центар за собирање семе, под услов центарот за собирање семе да биде во согласност со условите утврдени во точка 1.3.(ц)(iv) од тој дел; или

(а) семето се собира од овни со ARR/ ARR-генотип од протеински прион, во случај кога се работи за семе од овни; или

(б) во случај кога ембрионите од видови овци носат најмалку еден ARR-алел.

Прилог 7

Референтни лаборатории, земање мостри и методи на лабораториски анализи

Глава А

Национални референтни лаборатории

1. Назначената национална референтна лабораторија треба да:

(а) има соодветни простории и стручен персонал кој е во состојба да го потврди видот и сојот на причинителот на ТСЕ, и резултатите кои се добиени од регионалните дијагностички лаборатории, посебно кога засегнатата болест се појавува за прв пат. Во случај доколку не постои можност да се идентификува водот на сојот на причинителот, треба да се има воведено соодветна процедура со која идентификацијата на сојот ќе се изврши во референтната лабораторија на Европската унија.

(б) верификува дијагностички методи кои се користат во регионалните дијагностички лаборатории;

(в) е одговорна за координација на дијагностичките стандарди и методи кои се користат во земјата. Во тој контекст, таа:

- може да обезбеди дијагностички реагенси за лабораториите одобрени од страна на надлежниот орган;
- го контролира квалитетот на сите дијагностички реагенси кои се користат;
- повремено организира компаративни тестирања;
- има изолати на причинителите за засегнатата болест, или соодветни ткива кои содржат такви причинители, кои потекнуваат од потврдени случаи;
- мора да обезбеди потврда за резултатите добиени во дијагностичките лаборатории назначени од страна на надлежниот орган;

(г) соработува со референтна лабораторија на Заедницата, што вклучува и учество во повремени компаративни тестови организирани од референтната лабораторија на ЕУ. Доколку националната референтна лабораторија не го помине компаративниот тест организиран од референтната лабораторија на ЕУ, веднаш презема соодветни постапки за да ја поправи состојбата и успешно да го помине повторениот компаративен тест или наредните компаративни тестови организирани од референтната лабораторија на ЕУ.

2. Национална референтна лабораторија е лабораторија назначена од страна на Агенцијата за вршење на испитувања наведени во овој правилник согласно Законот за ветеринарно здравство.

Глава Б Земање мостри и лабораториско тестирање

1. Земање мостри

Сите примероци кои треба да се испитуваат за присуство на ТСЕ треба да бидат собрани со помош на методи и протоколи кои се пропишани во последното издание на Прирачникот за дијагностички тестови и вакцини за копнени животни на Меѓународната организација за здравствена заштита на животните (*IOE/OIE*) (Во понатамошниот текст: Прирачник). Како надолупнување, или во отсуство, на *OIE* методи и протоколи, и со цел да се осигура дека има на располагање доволно материјал, Агенцијата ќе обезбеди користење на методи за земање примероци и протоколи во согласност со насоките објавени од страна на референтната лабораторија на Заедницата. Особено, Агенцијата треба да ги собере соодветните ткива, согласно достапните научни совети и насоки од референтната лабораторија на Заедницата, со цел да осигура откривање на сите познати соеви на ТСЕ кај малите преживари и треба да чува, барем половина од собраните ткива, во свежа но не замрзната состојба се додека резултатот од брзото тестирање не е негативен. Во случај кога резултатот е позитивен или сомнителен, останатото ткиво од земениот примерок треба да се преработи во согласност со насоките на референтната лабораторија на Заедницата за дискриминаторно тестирање и класифицирање — „Карактеризација на ТСЕ сорти кај мали преживари: Технички прирачник за националните референтни лаборатории во ЕУ“. Примероците треба да бидат правилно означени според идентитетот на животното од кое биле земени.

2. Лаборатории

Секое лабораториско испитување за ТСЕ треба да се спроведува во лаборатории кои се одобрени за таа цел од страна на Агенцијата.

3. Методи и протоколи

3. 1. Лабораториско тестирање за присуство на СЕГ кај говеда

(а) Сомнителни случаи

Примероците од говеда кои се испратени за лабораториско тестирање согласно одредбите пропишани во Член 14 став (2), треба веднаш да испитаат заради верификација на резултатите користејќи најмалку еден од следниве методи и протоколи кои се пропишани во последното издание на Прирачникот:

- (i) имунохистохемиски (ИНС) метод;
- (ii) *Western blot*;
- (iii) демонстрација на карактеристични фибрили со електронска микроскопија;
- (iv) хистопатолошко испитување;
- (v) комбинација на брзи тестови како што е пропишано во третиот под-став.

Во случај доколку хистопатолошкото испитување е сомнително или негативно, ткивата мора да се достават за понатамошно испитување со помош на друга потврдна метода или протокол.

Брзите тестирања може да се користат и за примарен скрининг на сомнителните случаи и, доколку се сомнителни или позитивни, за понатамошна потврда, согласно насоките од референтната лабораторија на Заедницата — ОЈЕ правила за официјално потврдување на СЕГ кај говеда (врз основа на првичен реактивен резултат од одобрен брз тест) со употреба на втор брз тест и доколку:

- (i) потврдувањето се спроведува во национална референтна лабораторија за ТСЕ;
- и
- (ii) еден од двата брзи теста е *Western blot*, и
- (iii) вториот брз тест кој се користи:
 - вклучува контрола со негативно ткиво и примерок за СЕГ кај говеда како контрола на позитивно ткиво,
 - е различен вид од тестирањето кое се користи за примарен скрининг; и
- (iv) доколку брзиот *Western blot* се користи како прв тест, резултатот од тоа тестирање мора да се документира и достави до националната референтна лабораторија за ТСЕ; и
- (v) во случај кога резултатот од примарниот скрининг не е потврден со последователно брзо тестирање, примерокот треба да се верификува со некоја од другите потврдни методи; во случај кога хистопатолошко испитување се користи за таа цел, но се докаже дека е сомнително или негативно, ткивата треба да бидат испитани со една од другите потврдни методи или протоколи.

Доколку резултатите од еден од потврдните испитувања кои се споменати во точките (i) до (v) од првиот под-став се позитивни, животните ќе се сметаат за случаи позитивни на СЕГ.

(б) СЕГ мониторинг

Примероците од говеда кои се испратени за лабораториско тестирање согласно одредбите кои се пропишани со одредбите во Прилог 3, Глава А, Дел I треба да се испитаат со брзи тестови. Кога резултатот од брзото тестирање е сомнителен или позитивен, пробата треба веднаш да се испита заради верификација на добиените резултати користејќи барем еден од следниве методи и протоколи пропишани во последното издание на Прирачникот:

- (i) имунохистохемиски (ИНС) метод;
- (ii) *Western blot*;
- (iii) демонстрација на карактеристични фибрили со електронска микроскопија;
- (iv) хистопатолошко испитување;
- (v) комбинација од брзи тестови како што е пропишано во четвртиот под-став.

Во случај доколку хистопатолошкото испитување е сомнително или негативно, ткивата ќе бидат доставени за понатамошно тестирање со помош на еден од другите потврдни методи и протоколи.

Брзите тестови може да се користат и за примарен скрининг, а доколку резултатите се сомнителни или позитивни, за последователна потврда согласно насоките дадени од референтната лабораторија на Заедницата — ОIE правила за официјално потврдување на СЕГ кај говеда (врз основа на првичен реактивен резултат од одобрен брз тест) со употреба на втор брз тест под услов:

- (i) потврдувањето е спроведува во национална референтна лабораторија за ТСЕ; и
- (ii) еден од двата брзи теста е *Western blot*; и
- (iii) вториот брз тест кој се користи:
 - вклучува контрола на негативно ткиво и примерок на СЕГ кај говеда како контрола на позитивно ткиво,
 - е од различен вид во споредба со тестот кој се користел за примарниот скрининг; и
- (iv) доколку како прв тест се користи *Western blot*, резултатот од тоа тестирање мора да се документира и достави до националната референтна лабораторија за ТСЕ; и
- (v) во случај кога резултатот од примарниот скрининг не е потврден со последователен брз тест, примерокот треба да подлежи на испитување со користење на една од другите потврдни методи; во случај кога за таа цел се користи хистопатолошко испитување но се докаже дека резултатот е сомнителен или негативн, ткивата мора да се достават за понатамошно испитување со една од другите потврдни методи и протоколи.

Животното ќе се смета за случај позитивен на СЕГ доколку резултатот од брзиот тест е сомнителен или позитивен, и најмалку еден од потврдните испитувања кои се пропишани во точките (i) до (v) од првиот под-став, е позитивно.

(в) Понатамошно испитување на позитивните СЕГ случаи

Примероци од сите позитивни СЕГ случаи се праќаат во лабораторија, назначена од надлежниот орган, а која учествувала и успешно го поминала последниот компаративниот тест за дискриминаторно тестирање на потврдени СЕГ случаи, организиран од референтната лабораторија на ЕУ, каде понатаму ќе се испитуваат во согласност со методите и протоколите пропишани во Метод за класификација на говедски ТСЕ изолати на референтната лабораторија на Европската Унија (два-блот метод за привремена класификација на ТСЕ изолати кај говеда).

3. 2. Лабораториско тестирање за присуство на ТСЕ кај овци и кози

(а) Сомнителни случаи

Примероците од овци и кози кои се испратени за лабораториско тестирање согласно одредбите пропишани во член 14 став (2) треба веднаш да бидат испитани со најмалку еден од следните методи и протоколи пропишани во последното издание од Прирачникот:

- (i) имунохистохемиски (ИНС) метод;
- (ii) *Western blot*;
- (iii) демонстрација на карактеристични фибрили со електронска микроскопија;
- (iv) хистопатолошко испитување.

Во случај доколку хистопатолошкото испитување е сомнително или негативно, ткивата ќе бидат доставени за понатамошно испитување со помош со еден од другите потврдни методи и протоколи.

Брзи тестови мора да се користат за примарен скрининг на сомнителни случаи. Тие тестови не може да се користат за последователно потврдување.

Во случај кога резултатот од брзиот тест за примарен скрининг на сомнителни случаи е позитивен или сомнителен, примерокот треба да биде испитан со еден од потврдните испитувања пропишани во точките (i) до (iv) од првиот под-став. Во случај доколку за таа цел се користи хистопатолошко испитување, но се докаже дека истото е сомнително или негативно, ткивата треба да се достават за понатамошно испитување со еден од другите потврдни методи и протоколи.

Доколку резултатот од еден од потврдните испитувања пропишани во точка (i) до (iv) од првиот под-став е позитивен, животните ќе се сметаат за случаи позитивни на ТСЕ и ќе се спроведе понатамошно испитување како што е пропишано во точка (v).

(б) ТСЕ мониторинг

Примероците од овци и кози кои се испратени за лабораториско тестирање согласно одредбите од Прилог 3, Глава А, Дел II (Мониторинг на овци и кози) треба да се испитаат со брзи тестови користејќи соодветни методи и протоколи, согласно достапните научни совети и насоките пропишани од страна на референтната лабораторија на Заедницата, со цел да се обезбеди откривање на сите познати соеви на ТСЕ.

Кога резултатите од брзиот тест се сомнителни или позитивни, ткивата од кои биле земени примероците треба веднаш да се испратат во официјална лабораторија за потврдни испитувања со хистопатологија, имунохистохемија, *Western blot*-инг или демонстрација на карактеристични фибрили со електронска микроскопија согласно точка (а). Доколку резултатот од потврдното испитување е негативен или сомнителен, на ткивото се вршат дополнителни испитувања со имунохистохемија или *Western blot*-инг.

Доколку резултатот од едно од потврдните испитувања е позитивен, животното мора да се третира како случај позитивен на ТСЕ.

(в) Понатамошно испитување на позитивни случаи на ТСЕ

(i) Примарно молекуларно тестирање со дискриминаторен *Western blot*-инг метод

Примероците од клинички сомнителни случаи и од животни тествани во согласност со Прилог 2 Глава А, Дел II, точки 2 и 3 кои се сметаат за позитивни ТСЕ случаи но кои не се атипични случаи на скрепи, по испитувањата пропишани во точките (а) или (б), или кои покажуваат карактеристики кои од страна на лабораторија која го врши испитувањето се сметаат за доволни да се поведе истрага, ќе се испитаат, со дискриминаторен *Western blot*-инг метод наведен во упатството на референтната лабораторија на ЕУ, во лабораторија назначена од надлежниот орган, а која учествувала и успешно го поминала последниот компаративниот тест организиран од референтната лабораторија на ЕУ за употреба на тој метод.

(ii) секундарно молекуларно испитување со дополнителни молекуларни методи на тестирање

Примероците од случаите на ТСЕ во кои неможе да се исклучи присуство на СЕГ согласно насоките дадени од страна на референтната лабораторија на Заедницата со примарно молекуларно тестирање наведено во (i), се упатува веднаш до референтната лабораторија на ЕУ со сите достапни соодветни информации. Тие треба да бидат подложени на понатамошно тестирање и потврдување со најмалку еден алтернативен метод кој се разликува имунохемиски од оригиналниот примарен молекуларен метод, во зависност од волуменот и природата на испратениот материјал, како што е опишано во упатствата на референтната лабораторија на ЕУ. Овие дополнителни тестови се одвиваат во следните лаборатории одобрени за соодветниот метод:

Agence Nationale de Sécurité Sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail
31, avenue Tony Garnier
BP 7033
F-69342 Lyon Cedex

Commissariat à l'Energie Atomique
18, route du Panorama
BP 6
F-92265 Fontenay-aux-Roses Cedex

Animal Health and Veterinary Laboratories Agency
Woodham Lane
New Haw
Addlestone
Surrey KT15 3NB
United Kingdom

Резултатите се толкуваат од референтната лабораторија на ЕУ со помош од одборот на експерти - Експертека група за типизирање на соеви (Strain Typing Expert Group - STEG), вклучувајќи претставник на соодветната референтна лабораторија, по што се известува Комисијата.

(iii) Биолошки тестови на глувци

Примероци кои укажуваат на СЕГ или со кои не може со сигурност да се потврди СЕГ, по секундарните молекуларни испитувања, понатаму се анализираат со биолошки тестови на глувци за конечна потврда. Природата или количината на достапниот материјал може да влијае на начинот на биолошките тестови кои се одобрени од референтната лабораторија на ЕУ помогната од STEG врз основа на случај до случај. Биолошките тестови се извршуваат од референтната лабораторија на ЕУ или лаборатории назначени од референтната лабораторија на ЕУ.

Резултатите ги толкува референтната лабораторија на ЕУ помогната од STEG по што се известува Комисијата.

(г) Лаборатории одобрени за спроведување дополнителни испитувања со помош на молекуларни методи за утврдување на тип.

Лаборатории кои се одобрени за дополнителна молекуларна типизација се:

Agence Française de Sécurité Sanitaire des Aliments
Laboratoire de pathologie bovine
31, avenue Tony Garnier
BP 7033
F-69342 Lyon Cedex

Centre CEA Fontenay-aux-Roses, BP 6
F-92265 Fontenay-aux-Roses Cedex

Service de Pharmacologie et d'Immunologie
Centre CEA Saclay, bâtiment 136
F-91191 Gif-sur-Yvette Cedex

Veterinary Laboratories Agency
Woodham Lane
New Haw
Addlestone
Surrey KT15 3NB
United Kingdom

3. 3. Лабораториско тестирање за присуство на ТСЕ кај видови кои не се наведени во точките 3.1. и 3.2.

Во случај кога методите и протоколите се воспоставени за тестови кои се спроведуваат за потврдување на сомнеж за присуство на ТСЕ кај видови кои не се говеда, овци и кози, тие ќе вклучат најмалку хистопатолошко испитување на мозочното ткиво. Агенцијата исто така може да побара лабораториско тестирање како што е имунохистохемија, *Western blotting*, демонстрација на карактеристични фибрили со електрична микроскопија или други методи дизајнирани за откривање на форма на болест поврзана со прионскиот протеин. Во било кој случај, најмалку едно лабораториско испитување ќе се спроведе доколку првичното хистопатолошко испитување е негативно или сомнително. Во случај на прво појавување на болеста мора да се спроведат најмалку три различни испитувања.

Особено, во случај кога постои сомнеж за присуство на СЕГ кај животни кои не припаѓаат на видот говеда, примероците ќе се упатат до референтната лабораторија на ЕУ помогната од STEG за понатамошна карактеризација.

4. Брзи тестови

За целите на спроведување на брзи тестови во согласност со член 7 став (3) и член 6 став (1), следниве методи ќе се користат како брзи тестови за мониторинг на СЕГ кај говеда:

- *immuno-blotting* тест врз основа на *Western blotting* постапката за откривање на фрагментот PrP^{Res} кој е отпорен на протеиназа К (*Prionics- Check Western test*),
- сендвич имунолошки тест за детекција на PrP^{Res} (краток есеј протокол) кој се спроведува по денатурација и концентрација (*Bio-Rad TeSeE SAP брз тест*),
- имунолошки тест на микроплоча (ELISA) кој ги детектира протеиназа К-отпорните PrP^{Res} со моноклонални антитела (*Prionics-Check LIA test*),
- имунолошки тест со користење на хемиски полимер за селективна фаќање на PrP^{Sc} и моноклонални антитела насочени кон откривање на непроменливи региони на PrP молекулата (*IDEXX HerdChek BSE Antigen Test Kit, EIA & IDEXX HerdChek BSE-Scrapie Antigen Test Kit, EIA*),
- имунолошки тест со страничен тек со користење на две различни моноклонални антитела за откривање на протеиназа К-отпорни PrP фракции (*Prionics Check PrioSTRIP*),
- двостран имунолошки тест со користење на две различни моноклонални антитела против два епитопи во високо откриениот стадиум на говедската PrP^{Sc} (*Roboscreen Beta Prion BSE EIA Test Kit*).

За целите на спроведување на брзи тестови во согласност со член 5 став (3) и член 6 став (1), следниве методи ќе се користат како брзи тестови за мониторинг на ТСЕ кај овци и кози:

- сендвич имунолошки тест за детекција на PrP^{Res} (краток есеј протокол) кој се спроведува по денатурација и концентрација (*Bio-Rad TeSeE SAP брз тест*)
- сендвич имунолошки тест за откривање на PrP^{Res} со TeSeE Овца/Коза кит за откривање кој се спроведува по денатурација и концентрација со TeSeE Овца/Коза кит за прочистување (*Bio-Rad TeSeE Sheep/Goat rapid test*)
- имунолошки тест со користење на хемиски полимер за селективно фаќање на PrP^{Sc} и моноклонални антитела насочени кон откривање на непроменливи региони на PrP молекулата (*IDEXX HerdChek BSE-Scrapie Antigen Test Kit, EIA*).

При сите брзи тестови, ткивото од примероците на кое се применува тестирањето мора да биде во согласност со упатствата за користење дадени од страна на производителот.

Производителите на брзите тестови треба да имаат воведено систем за гаранција на квалитет кој е одобрен од страна на националната референтната лабораторија.

- ^{(*)1} Правилникот за условите за ставање во промет за одделни видови на животни, нивната намена и производи од животинско потекло како и начинот и постапката за вршење на официјални контроли при промет на живи животни и производи од животинско потекло е усогласен со Директивата на Советот 89/662/ЕЕК од 11 декември 1989 година која се однесува на ветеринарните контроли при трговија во рамките на Заедницата во поглед на комплетирањето на внатрешниот пазар и Директива на Советот 90/425/ЕЕК од 26 јуни 1990 година за ветеринарни и зоотехнички прегледи кои се применливи во трговијата во рамките на Заедницата за одредени видови живи животни и производи во поглед на комплетирањето на внатрешниот пазар.
- ^{(*)2} Референтна лабораторија на заедницата е лабораторија која е наведена во Анекс X, поглавје Б од Регулацијата (ЕЗ) бр. 999/2001 на Европскиот парламент и на Советот од 22 мај 2001 со која се пропишуваат правилата за превенција, контрола и сузбивање на одредени трансмисивни спонгиформни енцефалопатии.
- ^{(*)3} Член 8 став (1) точки 3, 4) и 5) од Законот за идентификација и регистрација на животните е усогласен со член 3(1)(б), (в) и (г) од Регулација (ЕЗ) бр. 21/2004 на Советот.
- ^{(*)4} Член 2 став (1) точка 4) од Правилникот за посебните услови кои треба да ги исполнуваат преработените животински протеини и други преработени производи кои можат да се користат како материјал за исхрана на животните во однос на стандардите за преработка, суровините, складирањето, увозот и хигиенските услови како и условите кои треба да ги исполнуваат објектите за производство на храна за домашни миленици и технички објекти и посебните технички услови за храната за домашни миленици и кучешки грицкалицы во однос на суровините, стандардите за преработка и увозот е усогласен со точка 2 од Дел А од Оддел 1 од Глава II од Анекс X на Регулацијата (ЕУ) бр. 142/2011.
- ^{(*)5} Член 22 став (1) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло е усогласен со точка 1 од Глава VI од Оддел I од Анекс III на Регулацијата (ЕЗ) бр. 853/2004.
- ^{(*)6} Член 7 став (3) од Правилникот за начинот и постапката на вршење на официјалните контроли на производите од животинско потекло наменети за исхрана на луѓето е усогласен со точка 2 од Дел В од Глава II од Оддел I од Анекс I на Регулацијата (ЕЗ) бр. 854/2004.
- ^{(*)7} Член 8 од Правилникот за начинот и постапката на вршење на официјалните контроли на производите од животинско потекло наменети за исхрана на луѓето е усогласен со Анекс I Оддел I Глава III од РЕГУЛАТИВАТА (ЕЗ) БР. 854/2004 НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И НА СОВЕТОТ од 29 април 2004 година за утврдување на посебни правила за организирање на службена контрола на производи од животинско потекло наменети за исхрана на луѓето.
- ^{(*)8} Законот за нуспроизводи од животинско потекло е усогласен со Регулација (ЕЗ) бр. 1069/2009 на Европскиот Парламент и на Советот од 21 октомври 2009 година утврдување на здравствени правила за нуспроизводи од животинско потекло и изведени производи кои не се наменети за исхрана на луѓето и за укинување на Регулацијата (ЕЗ) бр. 1774/2002.
- ^{(*)9} Член 14 став (4) точка 7) од Законот за нус производи од животинско потекло е усогласен со член 24(1)(h) од Регулација (ЕЗ) бр. 1069/2009 на Европскиот Парламент и на Советот од 21 октомври 2009 година утврдување на здравствени правила за нуспроизводи од животинско потекло и изведени производи кои не се наменети за исхрана на луѓето и за укинување на Регулацијата (ЕЗ) бр. 1774/2002.
- ^{(*)10} Член 5 од Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи е усогласен со член 13 од Регулација (ЕЗ) бр. 1760/2000 на Европскиот Парламент и на Советот од 17 јули 2000 година за воспоставување на систем за идентификација и регистрација на говедата и која се однесува на етикетањето на говедското месо и производите од говедско месо и отповикување на Регулацијата на Советот (ЕЗ) бр. 820/97.
- ^{(*)11} Член 46 (1) и Член 65 (4) од Правилникот за начинот и постапката за увоз и транзит, листа на трети земји од кои е одобрен увоз и транзит, формата и содржината на ветеринарно-здравственот сертификат или други документи што ја придружува пратката со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло, како и начинот и постапката на вршење на проверка и преглед при увоз и транзит на пратка со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло е усогласен со Член 2(1) од Регулацијата на Комисијата (ЕК) Бр. 136/2004 од 22 јануари 2004 година во која се пропишуваат процедурите за ветеринарни контроли на граничните инспекциски премини на Заедницата за производи увезени од трети земји, број 32004R0136;
- ^{(*)12} Член 29 од Правилникот за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просторите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони е усогласен со Поголавје I(I), Анекс Г од Директива 92/65/ЕЕЗ на Советот.
- ^{(*)13} Член 30 од Правилникот за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просторите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони е усогласен со Поголавје I(II) Анекс Г од Директива 92/65/ЕЕЗ на Советот.
- ^{(*)14} Член 2 точка 17) од Правилник за ветеринарно-здравствените услови за ставање во промет на семе за вештачко осеменување, ембриони и јајце клетки, начинот на водење на евиденција, условите во поглед на кадарот, просторите, опремата и инструментите, начинот и условите за одобрување на тимовите за ембриотрансфер како и официјалните контроли на семе за вештачко осеменување, јајце клетки и ембриони е усогласен со член 2(1)(в) од Директивата 92/65/ЕЕЗ на Советот од 13 јули 1992 за утврдување здравствени барања кои ја регулираат трговијата и увозот на животни, семе, јајцеклетки и ембриони во Заедницата, кои не се предмет на барањата за здравјето на животните утврдени со посебни правила на Заедницата од Анекс А (I) од Директивата 90/425/ЕЕЗ.
- ^{(*)15} Член 3 став (2) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло е усогласен со Анекс I од Регулацијата (ЕЗ) бр. 853/2004 на Европскиот Парламент и на Советот од 29 април 2004 година за утврдување на посебни хигиенски правила за храна од животинско потекло.

^(*16) Член 5 и член 15 став (1) од Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи е усогласен со член 13 и 15 од Регулатива (ЕЗ) бр. 1760/2000 на Европскиот Парламент и на Советот од 17 јули 2000 година за воспоставување на систем за идентификација и регистрација на говедата и која се однесува на етикетање на говедското месо и производите од говедско месо и отповикување на Регулативата на Советот (ЕЗ) бр. 820/97.

^(*17) Правилникот за начинот и постапката за увоз и транзит, листа на трети земји од кои е одобрен увоз и транзит, формата и содржината на ветеринарно-здравствениот сертификат или други документи што ја придружуваат пратката со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло, како и начинот и постапката на вршење на проверка и преглед при увоз и транзит на пратка со живи животни, аквакултура и производи од животинско потекло е усогласен со Регулативата на Комисијата (ЕЗ) бр. 136/2004 од 22 јануари 2004 во која се пропишани процедури за ветеринарни проверки на граничните инспекциски места на Заедницата за производи увезебни од трети земји.

^(*18) Член 4 став 2) точка 1. од Законот за нуспроизводи од животинско потекло е усогласен со точка (1) од член 3 од Регулативата (ЕЗ) бр. 1069/2009 на Европскиот Парламент и на Советот од 21 октомври 2009 година утврдување на здравствени правила за нуспроизводи од животинско потекло и изведени производи кои не се наменети за исхрана на луѓето и за укинување на Регулативата (ЕЗ) бр. 1774/2002.

^(*19) Член 4 став 2) точка 77. од Законот за нуспроизводи од животинско потекло е усогласен со точка (2) од член 3 од Регулативата (ЕЗ) бр. 1069/2009 на Европскиот Парламент и на Советот од 21 октомври 2009 година утврдување на здравствени правила за нуспроизводи од животинско потекло и изведени производи кои не се наменети за исхрана на луѓето и за укинување на Регулативата (ЕЗ) бр. 1774/2002.

^(*20) Член 3 став (2) точки 36), 39), 41) и 66) од Правилникот за посебните барања за храната од животинско потекло е усогласен со точки 1.10, 1.13, 1.15 и 7.1 од Анекс I од Регулативата (ЕЗ) бр. 853/2004 на Европскиот Парламент и на Советот од 29 април 2004 година за утврдување на посебни хигиенски правила за храна од животинско потекло.

Службен весник
на Република Македонија

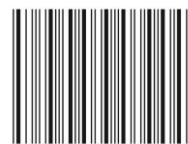
www.slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. – Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
в. д. директор и одговорен уредник – Мартин Костовски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2017 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: Печатница ЕВРОПА 92 ДООЕЛ, Кочани.

contact@slvesnik.com.mk

ISSN 0354-1622

2017161

Службен весник

на Република Македонија

Број 161

10 ноември 2017, петок

година LXXIII

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

	Стр.
1. Закон за ратификација на Спогодбата за соработка меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министрите на Босна и Херцеговина во процесот на пристапување во Европската Унија.....	2
2. Закон за ратификација на Договорот од Париз.....	62

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**1.**

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА СПОГОДБАТА ЗА СОРАБОТКА МЕЃУ ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОВЕТОТ НА МИНИСТРИТЕ НА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРИСТАПУВАЊЕ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

Се прогласува Законот за ратификација на Спогодбата за соработка меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министрите на Босна и Херцеговина во процесот на пристапување во Европската Унија,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 6 ноември 2017 година.

Бр. 08-3853/1
6 ноември 2017 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Ѓорге Иванов**, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
м-р **Талат Џафери**, с.р.

З А К О Н**ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА СПОГОДБАТА ЗА СОРАБОТКА МЕЃУ ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОВЕТОТ НА МИНИСТРИТЕ НА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРИСТАПУВАЊЕ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА****Член 1**

Се ратификува Спогодбата за соработка меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министрите на Босна и Херцеговина во процесот на пристапување во Европската Унија, склучена на 20 април 2017 година, во Скопје.

Член 2

Спогодбата од членот 1 од овој закон во оригинал на македонски, босански, хрватски, српски и англиски јазик, гласи:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СПОГОДБА ЗА СОРАБОТКА
ПОМЕЃУ
ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
И
СОВЕТОТ НА МИНИСТРИТЕ НА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРИСТАПУВАЊЕ
ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Владата на Република Македонија и Советот на министрите на Босна и Херцеговина („Договорни страни“),

ПОАЃАЈКИ од стратешката цел да се постигне полноправно членство во Европската Унија;

СВЕСНИ за важноста на политичките, демократските, економските, правните и институционалните реформи за да се обезбеди стабилност, економски просперитет и постепен интеграција на Југоисточна Европа во Европската Унија;

ИСТАКНУВАЈКИ ја важноста на индивидуалниот пристап во оценувањето на достигнувањата на Договорните страни во исполнувањето на Копенхагенските критериуми, како и дополнителните релевантни одлуки на Европскиот совет и на Советот на Европската Унија;

ПОТСЕТУВАЈКИ на Заклучоците на Претседателството на Европскиот совет од Солун и Самитот на Европската Унија и земјите од Процесот на стабилизација и асоцијација од јуни 2003 година;

ОХРАБРЕНИ ОД обновените консензус за проширување, како што е дефинирано во Заклучоците на Претседателството на Европскиот совет од декември 2006 година во Брисел;

ИМАЈКИ ЈА ПРЕДВИД Спогодбата за стабилизација и асоцијација помеѓу Европските заедници и нивните земји – членки и Република Македонија потпишана на 9 април 2001 година, која стапи во сила на 01 април 2004 година и Спогодбата за стабилизација и асоцијација помеѓу Европските заедници и нивните земјите – членки и Босна и Херцеговина потпишана на 16 јуни 2008 година, која стапи во сила на 1 јуни 2015 година;

ПОЗДРАВУВАЈКИ ЈА одлуката на Европскиот совет од 16 декември 2005 година со која на Република Македонија ѝ се додели статус на земја-кандидат;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ПОЗДРАВУВАЈКИ ги последователните препораки на Европската комисија, почнувајќи од 14 октомври 2009 година, за отворање на пристапните преговори со Република Македонија;

ИМАЈКИ ПРЕДВИД дека Босна и Херцеговина аплицираше за членство во Европската Унија на 15 февруари 2016 година;

ПОТСЕТУВАЈКИ НА Одлуката на Советот на Европската Унија од 20 септември 2016 година со која е иницирана процедурата согласно член 49 од Договорот за Европската Унија, и следствено на тоа, Апликацијата за членство на Босна и Херцеговина во Европската Унија е доставена до Европската Комисија за да изготви Мислење;

ПОТСЕТУВАЈКИ особено на нивните обврски од Спогодбата за стабилизација и асоцијација заеднички да работат кон постигнување траен мир, стабилност и економски развој во регионот, активно да ја подобруваат регионална соработка и да склучат ваков вид на договори;

РЕШЕНИ да го подобрат натамошниот развој на добри односи и да ја зајакнат постојната соработка во областите од заеднички интерес, особено во економијата, трговијата, правосудството и внатрешните работи, а со цел подобрување на процесот на институционалното прилагодување со цел олеснување на усвојувањето на законодавството и праксата на Европската Унија;

ПОТЕНЦИРАЈКИ ја важноста на обврската на Европската Унија да придонесе во развојот на државите во регионот преку разни програми, финансиски инструменти и техничка помош;

ИМАЈКИ ја предвид нивната заложба за слободна трговија согласно правата и обврските кои потекнуваат од Договорот за измени и пристапување кон Централноевропскиот договор за слободна трговија;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СВЕСНИ за важноста на билатералната соработка за исполнување на целите на Работната програма на Советот за регионална соработка;

ИМАЈЌИ ЈА ПРЕДВИД важноста на регионалната соработка во разните сектори;

СО ЦЕЛ подобрување на политичкиот дијалог за билатералните и мултилатералните прашања, со посебен акцент на соработката која има за цел интеграција во Европската Унија;

А ИМАЈЌИ ГИ ПРЕДВИД сите билатерални договори склучени помеѓу договорните Страни

Се договорија како следи:

Глава I Политички дијалог

Член 1

Договорните страни се обврзуваат да го интензивираат нивниот политички дијалог, да ја унапредуваат и да ја засилат соработката помеѓу Република Македонија и Босна и Херцеговина во процесот на нивното пристапување во Европската Унија.

Член 2

Политичкиот дијалог ќе се реализира преку годишни состаноци на Министерите за надворешни работи. Дијалогот треба посебно да ја поттикнува соработката поврзана со следниве прашања:

- прашања од интерес за Договорните страни во рамките на Процесот за стабилизација и асоцијација,
- прашања од заеден интерес во рамките на процесот на пристапување во Европската унија,

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- прашања кои се релевантни за имплементацијата на Заедничката надворешна и безбедносна политика на Европската Унија,
- прашања кои се релевантни во борбата против тероризмот и организираниот криминал,
- прашања кои се релевантни за мирот и стабилноста во регионот и за јакнење на регионалната соработка,
- прашања кои се релевантни за политиките на енергетска безбедност во регионот и Европа, борбата против глобалното затоплување, климатските промени и заштитата на животната средина,
- други прашања од заеднички интерес.

Дијалогот исто така може да се реализира преку состаноци на претставници на Министерствата за надворешни работи на високо ниво.

Договорните страни ќе промовираат соработка помеѓу двете Министерства за надворешни работи и други релевантни институции на Договорните страни.

Договорните страни се отворени за политички дијалог со други држави кои учествуваат во Процесот на стабилизација и асоцијација, како и со други држави во процесот на пристапување во Европската Унија.

Член 3

Договорните страни ќе го зајакнуваат дијалогот и соработката меѓу државните органи надлежни за европската интеграција, особено Министерството за надворешни работи и Секретаријатот за европски прашања на Република Македонија и Министерството за надворешни работи на Босна и Херцеговина и Дирекцијата за европска интеграција на Советот на министрите на Босна и Херцеговина, преку редовни и годишни состаноци на раководителите на соодветните институции.

Во рамките на овој дијалог и соработка, Договорните страни ќе се консултираат и ќе разменуваат:

- информации за законските реформи и усогласувањето на националното законодавство со правото на Европската унија
- праксата и спроведување во пракса;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- информации и искуства во подготовката на преговорите за членство во Европската Унија и за преговорите за членство во Европската Унија, информации за процесот на подготовка на националната верзија на правото на Европската унија;
- информации за процесот на преведување на внатрешната регулатива на англиски јазик;
- информации за тековните и развојните тенденции, како и достигнувањата во процесот на приближување и пристапување во Европската унија,
- информации за управување со Инструментот за претпристапна помош и друга надворешна помош на Европската унија,
- експерти во области од заеднички интерес;
- искуства во областа на развој и специјализирање на административните капацитети потребни за процесот на пристапување во Европската Унија;
- искуства за комуникација на процесот на пристапување во Европската Унија;
- техничка и административна помош.

Член 4

Договорните страни ќе промовираат редовна соработка помеѓу Парламентите, особено меѓу нивните соодветни Комисии за надворешна политика и за европска интеграција.

Глава II**Економска и трговска соработка****Член 5**

Договорните страни ќе работат кон зајакнување на нивната соработка во областа на слободната трговија, воспоставена врз основа на Договорот за измени и пристапување кон Централноевропскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА 2006).

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Договорните страни ќе ја следи и зајакнува соработката преку посебно склучените дополнителни протоколи за трговско олеснување и либерализација на трговските услуги помеѓу земјите учеснички во ЦЕФТА.

Соработката особено ќе се однесува на:

- можната интероперабилност на Царинските ИТ системи на Република Македонија и на Босна и Херцеговина, како и употребата на пишани царински декларации,
- развој и имплементација на стандардизиран Систем на рано предупредување (СРП) за следење на движењето на осетлива стока (на пример, тутун, алкохол, нафта и нафтени деривати),
- подобрување и поедноставување на инспекциите и на царинските формалности кои се однесуваат на транспортот на стока,
- размена на офицери за врска за ограничен временски период според заеднички прифатени модалитети;
- градење на капацитетите царинските работници.

Не влијаејќи врз соработката предвидена со оваа Спогодба, особено со членовите 9, 10 и 11 од истата, заемната помош помеѓу царинските органи ќе продолжи според одредбите на Анексот 5 за Заемната административна помош во царински работи согласно членот 14, став 2 и 3 од Договорот за измени и пристапување кон Централноевропскиот договор за слободна трговија склучен во Букурешт на 19. 12. 2006 година.

Член 6

Договорните страни ќе ги разгледат потенцијалите за јакнење на економската соработка и ќе тежнеат да постигнат напредок особено во следниве области од заеднички интерес:

- индустрија, особено градежната, хемиската и фармацевтска индустрија;
- земјоделска и прехранбена индустрија, особено во области од заедничка трговија со овошје и зеленчук, млеко и млечни производи, месо и месни производи, вино и алкохолни пијалоци, и тутун и тутунски производи;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- соработка помеѓу претпријатија во енергетскиот сектор, надоградба и проширување на мрежите за пренос на електрична енергија, на гасоводните и на нафтоводните мрежи, нивното поврзување во рамки на транс-регионалните и транс-европските мрежи, трансфер на технологија и знаење, проценка на ризик во однос на влијанието на производството и трошењето на енергијата на животната средина, енергетската ефикасност и употребата на обновливи енергетски извори;
- соработка во секторот на транспортот, особено во областа на меѓународниот патен и железнички превоз на патници и стоки, надоградба и продолжување на постоечката патна и железничка мрежа и инфраструктура, нивното поврзување во рамки на транс-регионалните и транс-европските мрежи;
- соработка во секторот комуникации, пошти, информатичко општество и медиуми;
- соработка во областа на јавното здравје.
- соработка во секторот на туризмот со цел зголемување на бројот на туристите помеѓу двете земји, преку размена на информации и знаење, инвестиции во туристичка инфраструктура, подобри транспортни поврзувања, организација на заеднички настани и развој на заеднички програми и проекти за развој на туризмот.

Член 7

Договорните страни ќе обезбедат заштита на правата од интелектуална сопственост, вклучувајќи мерки за доделување и спроведување на такви права кои соодветствуваат на меѓународните стандарди.

За целите на оваа Спогодба, заштитата на правата на интелектуална сопственост, како и правата од индустриската и трговската сопственост ќе се спроведува согласно членовите 37, 38 и 39 од Договорот за измени и пристапување кон Централноевропскиот Договор за слободна трговија.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Глава III

Движење на труд и капитал, формирање и давање услуги

Член 8

Областите за движење на капитал и понуда на услуги, Договорните страни ќе ги регулираат со посебни договори.

Во однос на движењето на работници и капитал, правото на основање и давањето услуги, Договорните страни меѓусебно ќе дозволат еднакво ниво на олеснувања, во согласност со нивните посебни договори.

Движењето на работниците ќе се регулира со посебни договори, земајќи ги предвид можностите за вработување на база на состојбата на пазарот на трудот во Договорните страни.

Работниците - мигранти кои се легално вработени на териториите на Договорните страни нема да бидат дискриминирани на која било основа, во однос на статусот на нивното вработување, работните услови, плати или отпуштање.

Правата од социјалното осигурување кои се однесуваат на осигурување против ризици (здравствено осигурување, пензиско и инвалидско осигурување, осигурување против невработеност) се регулираат со Договор за социјално осигурување помеѓу Договорните страни:

Член 9

Договорните страни ќе го олеснат слободно движење на капитал и примената на правото на основање и за таа цел ќе доделат адекватни олеснувања и заштита. Тековните плаќања помеѓу Договорните страни ќе се извршуваат според одредбите на Статутот на Меѓународниот монетарен фонд, во конвертибилна валута во согласност со вообичаената меѓународна банкарска пракса.

Член 10

Договорните страни се согласни да ја охрабрат заемната соработка во давањето услуги според соодветните одредби на

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Централноевропскиот договор за слободна трговија и правилата на Светската трговска организација.

Глава IV**Усогласување на законодавството со правото на Европската Унија****Член 11**

Имајќи го предвид процесот на нивното пристапување во Европската Унија, Договорните страни ја истакнуваат важноста на усогласување на нивните сегашни и идни закони со законодавството на Европската Унија, и ќе соработуваат преку:

- размена на информации за процесот на приближување на националното законодавство со правото на Европската Унија;
- размена на информации за националното законодавство и законодавната пракса;
- размена на информации за процесот на подготовка на националната верзија на правото на Европската унија;
- организација на експертски средби, обуки, семинари и други форми на професионален развој и размена на експертизи.

Глава V**Соработка во областа на правосудството и внатрешните работи****Член 12**

Договорните страни се согласуваат да ја интензивираат соработката на областа на правосудството и внатрешните работи, особено во поглед на политиката на азил, миграцијата, реадмисијата, трговијата со луѓе, визниот режим, перењето пари, корупцијата, криумчарењето, илегалната трговија, борбата против меѓународниот тероризам, судската реформа и реформа на јавната администрација и владеењето на правото. Во рамките на нивната соработка, Договорните страни заемно ќе се консултираат и разменуваат:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- информации за законодавството, судска реформа – практики и имплементација во пракса;
- информации за тековните трендови и трендовите во развој;
- експерти во области од заемен интерес;
- техничка и административна помош.

Со цел подобрување на соработката во горенаведените области, Договорните страни може да формираат заеднички работни групи.

Член 13

Договорните страни се согласуваат да соработуваат:

- во областа на азил, со цел унапредување на законодавните и административни стандарди во согласност со меѓународните обврски, особено од Конвенцијата за правниот статус на бегалците од 1951, нејзиниот Протокол за правен статус на бегалците од 1967 и од Европската конвенција за заштита на човековите права. Оваа соработка треба да вклучи периодична размена на информации за статистички податоци за барателите на азил, воспоставување/на база на податоци на заеднички информации за земјите на потекло и создавање на заедничка регионална политика;
- во областа на управувањето со миграциите, со цел продолжување на постепеното приближување на соодветното законодавство со правото на Европската Унија. Договорните страни особено ќе разменуваат информации за реформата на законодавството и ќе одржуваат редовна размена на информации за легалната миграција и податоци за нелегална миграција, вклучувајќи за нелегалното вработување и транзитната миграција.
- Во областа на превенција и контрола на нелегалната миграција, Договорните страни ќе се придржуваат кон одредбите на Спогодбата за реадмисија на лица кои престојуваат без дозвола;
- во областа на интегрираното гранично управување, со цел да се продолжи со постепеното приближување на соодветното законодавство со правото на Европската Унија и обезбеди

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

високо ниво на стандарди на управувањето и контролата на границата. Договорните страни ќе продолжат да се приложуваат на одредбите на постоечките спогодби и ќе продолжат да ја зајакнуваат соработката.

Член 14

Договорните страни се согласни да соработуваат во спречувањето на употребата на нивните соодветни финансиски системи за перење на пари стекнати од криминални активности, особено парите стекнати од организиран криминал.

Соработката во оваа област ќе се фокусира на спроведувањето на регулативата и ефикасното функционирање на релевантните меѓународни стандарди и механизми за борба против перењето пари.

Член 15

Договорните страни ќе воспостават рамка за соработка со цел сузбивање и превенција на криминални и нелегални активности, особено организираниот криминал, како:

- трговијата со луѓе;
- криминални активности во областа на економскиот криминал, особено корупција, нелегални трансакции и криумчарење кое вклучува опасен отпад, радиоактивни материјали, фалсификувани и пиратски производи;
- нелегална трговија со дроги и психотропни супстанции;
- криумчарење на акцизна стока;
- криумчарење на мигранти;
- криумчарење на украдени возила;
- нелегална трговија со оружје;
- тероризам;
- фалсификување на документи;
- фалсификување на платежни средства и на хартии од вредност.
- измами со фалсификувани платежни картички;
- фалсификување на евра;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 16

Во рамките на нивните овластувања и надлежности. Договорните страни ќе соработуваат во зголемување на ефикасноста на политиките и мерките во борбата против недозволената понуда и трговија со наркотици и психотропни супстанции и прекурсори, како и во намалувањето на злоупотребата на наркотици и психотропни супстанции.

Член 17

Договорните страни ќе соработуваат во областа на консолидација на владеењето на правото, независноста на судството, и обучувањето на професионалци од судската област.

Глава VI**Соработка во други полиња****Член 18**

Договорните страни ќе спроведат мерки за заштитата на животната средина и борбата против климатските промени, особено во управувањето на меѓународните води, биолошката заштитата, заштита против загадувањето на воздухот, спречување од создавање на отпад, оценка на влијанието врз животната средина од одредени плански документи и оценување на влијанието на проекти врз животната средина, прилагодување на законодавството со правото на Европската Унија со цел создавање на заедничка правна рамка за заштита и унапредување на животната средина.

Договорните страни ќе ја подобруваат размената на искуства и знаења со цел приближување на законодавството со европското законодавство, вклучување на трговски стандарди кои ќе го олеснуваат пристапот до пазарот на земјоделски производи, подобрување на одржувањето и организирањето на заеднички настани, работилници, семинари и олеснување и поддршка на научни контакти во областа на земјоделството и руралниот развој.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Договорните страни ќе ја зајакнуваат соработката меѓу единиците на локалната самоуправа во областа на функционирањето на локалната самоуправа, подготвување на единиците на локалната самоуправа за пристапување во Европската Унија, пристап и искористување на средствата од финансиските инструменти на Европската унија, подобрување на регионалната политика на Европската унија и територијалната соработка, соработка помеѓу регионите во развој помеѓу регионалните институции и тела.

Согласно потребите, Договорните страни ќе ја унапредуваат соработката во други области од заеднички интерес.

Глава VII

Институционални механизми

Член 19

Оваа Спогодба ги утврдува институционалните механизми како што следи:

- состанок на Министерите за надворешни работи во рамките на политичкиот дијалог, вклучително и развојот на соработка, каде ќе се разгледуваат прашања кои се однесуваат на пристапувањето на Договорните страни во Европската Унија, како и прашањата од интерес за регионот, и во врска со Заедничката надворешна и безбедносна политика на Европската Унија,
- состаноци на раководителите на надлежните институции, надлежни за координација на процесот за европска интеграција, каде ќе се разгледуваат прашања поврзани со пристапувањето на Договорните страни во Европската Унија,
- Заеднички комитет со кој ко-претседаваат високи претставници на Министерствата за надворешни работи и составен од претставници на соодветните институции на Договорните страни, кои на оперативно ниво ќе ја разгледуваат имплементацијата на оваа Спогодба и ќе ги прават неопходните анализи и подготовки за состаноците на

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- Министрите за надворешните работи, во соработка со претставници од другите Министерства и институции,
- заеднички работни групи за унапредување на соработката во конкретните полиња.

Член 20

Договорните страни ќе се консултираат и советуваат со Европската Унија за зајакнувањето на нивната соработка.

Европската комисија може да биде поканета да присуствува на состаноците организирани според оваа Спогодба како набљудувач.

Глава VIII
Завршни одредби**Член 21**

Оваа Спогодба се склучува на неопределено време.

Секоја од Договорните страни може да се откаже од оваа Спогодба со известување на другата Страна преку дипломатски канали најмалку шест месеци однапред.

Член 22

Оваа Спогодба влегува во сила на датумот на приемот на последното писмено известување, по дипломатски пат, со кое што Договорните страни меѓу сее се известиле дека се исполнети сите внатрешно правни услови потребни за негово влегување во сила.

Член 23

Спогодбата може да се дополни и измени врз основа на заедничка согласност во писмена форма на Договорните страни и

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ќе стапи во сила согласно процедурата одредена во Член 22 од оваа Спогодба.

Член 24

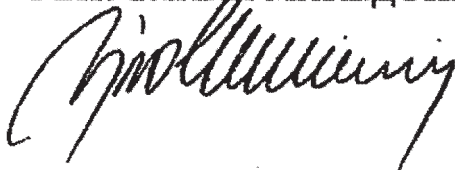
Сите спорови кои ќе произлезат од спроведувањето и толкувањето на оваа Спогодба ќе бидат решени преку дипломатски канали.

Член 25

Оваа Спогодба нема влијание врз правата и обврските кои произлегуваат од меѓународните договори кои се во сила за Договорните страни.

Склучено во СКОПЈЕ, на 20. АПРИЛ 2017 година, во два оригинални примероци, секој на македонски, босански, хрватски, српски и на англиски јазик, а сите текстови се еднакво автентични. Во случај на различно толкување, англискиот текст има предност.

ЗА ВЛАДАТА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ЗА СОВЕТОТ НА МИНИСТРИТЕ
НА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

**SPORAZUM O SARADNJI
IZMEĐU
VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE****I****VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
U PROCESU PRISTUPANJA EVROPSKOJ UNIJI**

Vlada Republike Makedonije i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ugovorne strane);

POČEVŠI od strateškog cilja za postizanje punopravnog članstva u Evropskoj uniji;

SVJESNI važnosti političkih, demokratskih, ekonomskih, pravnih i institucionalnih reformi kako bi se osigurala stabilnost, ekonomski napredak i postepena integracija zemalja Jugoistočne Evrope u Evropskoj uniji;

UKAZUJUĆI na značaj individualnog pristupa ugovornih strana u procjeni njihovih postignuća u ispunjavanju kopenhagenskih kriterija, kao i naknadne relevantne odluke Evropskog vijeća i Vijeća Evropske unije;

PODSJEĆAJUĆI na Zaključke Predsjedništva Evropskog vijeća i samita Evropske unije u Solunu i država procesa stabilizacije i pridruživanja iz juna 2003. godine;

POTAKNUTI obnovljenim konsenzusom o proširenju, kako je dogovoreno u Zaključcima Predsjedništva Evropskog vijeća u Briselu u decembru 2006. godine;

UZIMAJUĆI U OBZIR Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Republike Makedonije koji je potpisan 9. aprila 2001. godine, a stupio na snagu 1. aprila 2004. godine, i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine koji je potpisan 16. juna 2008. godine, a stupio na snagu 1. juna 2015. godine;

POZDRAVLJAJUĆI odluku Evropskog vijeća od 16. decembra 2005. godine kojom se dodjeljuje status zemlje kandidata Republici Makedoniji;

POZDRAVLJAJUĆI ponavljajuće preporuke Evropske komisije, počevši od 14. oktobra 2009. godine za otvaranje pristupnih pregovora s Republikom Makedonijom;

UZIMAJUĆI U OBZIR da je Bosna i Hercegovina predala zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji 15. februara 2016. godine;

PODSJEĆAJUĆI na odluku Vijeća Evropske unije od 20. septembra 2016. godine kojom se pokreće postupak predviđen članom 49. Ugovora o Evropskoj uniji, te se Zahtjev za članstvo Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji upućuje Evropskoj komisiji na mišljenje;

PODSJEĆAJUĆI posebno na njihovu obavezu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju da zajedno rade na postizanju trajnog mira, stabilnosti i ekonomskog razvoja u regionu, da aktivno unapređuju regionalnu saradnju i zaključuju ovu vrstu sporazuma;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ODLUČNI da unapređuju daljnji razvoj dobrih odnosa i jačaju postojeću saradnju u oblastima od obostranog interesa, posebno u ekonomiji, trgovini, pravosuđu i unutrašnjim poslovima u cilju ubrzanja procesa institucionalne prilagodbe kako bi se olakšalo usvajanje zakonodavstva Evropske unije i praksi;

ISTIČUĆI važnost obaveze Evropske unije da doprinese razvoju država u regionu kroz razne programe, finansijske instrumente i tehničke pomoći;

S OBZIROM NA njihovo opredjeljenje za slobodnu trgovinu u skladu s pravima i obavezama koje proizilaze iz Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi;

SVJESNI važnosti bilateralne saradnje za postizanje ciljeva Programa rada Vijeća za regionalnu saradnju;

UZIMAJUĆI U OBZIR važnost regionalne saradnje u različitim sektorima;

ŽELEĆI poboljšati stalni politički dijalog o bilateralnim i multilateralnim pitanjima, s posebnim naglaskom na saradnju usmjerenu na integraciju u Evropsku uniju;

UZIMAJUĆI U OBZIR sve bilateralne ugovore koji su sklopljeni između strana;

SLOŽILE SU SE O SLJEDEĆEM:

Poglavlje I **Politički dijalog**

Član 1.

Ugovorne strane su saglasne da intenziviraju stalni politički dijalog u cilju unapređenja i jačanja saradnje između Republike Makedonije i Bosne i Hercegovine u procesu njihovog pristupanja Evropskoj uniji.

Član 2.

Politički dijalog odvijat će se putem godišnjih sastanaka ministara vanjskih poslova. Dijalog treba posebno unapređivati saradnju koja se odnosi na sljedeća pitanja:

- pitanja od interesa za ugovorne strane u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja;
- pitanja od zajedničkog interesa u okviru procesa njihovog pristupanja Evropskoj uniji;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- pitanja od značaja za provedbu Zajedničke vanjske i sigurnosne politike Evropske unije;
- pitanja od značaja za borbu protiv terorizma i organiziranog kriminala;
- pitanja od značaja za mir i stabilnost u regionu i jačanje regionalne saradnje;
- pitanja od značaja za politike energetske sigurnosti u regionu i Evropi, borbi protiv globalnog zagrijavanja i klimatskih promjena i zaštite okoliša;
- druga pitanja od zajedničkog interesa.

Dijalog se također može nastaviti putem sastanaka predstavnika ministarstava vanjskih poslova na visokom nivou.

Ugovorne strane će unapređivati saradnju između dvaju ministarstava vanjskih poslova i ostalih nadležnih institucija ugovornih strana.

Ugovorne strane su otvorene za politički dijalog s drugim državama koje učestvuju u Procesu stabilizacije i pridruživanja, kao i druge države u procesu pristupanja Evropskoj uniji.

Član 3.

Ugovorne strane će također ojačati dijalog i saradnju između državnih tijela zaduženih za evropske integracije, naročito Ministarstva vanjskih poslova i Sekretarijata za evropske poslove Vlade Republike Makedonije i Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Direkcije za evropske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine kroz redovne i godišnje sastanke njihovih direktora.

U okviru ovog dijaloga i saradnje ugovorne strane će se međusobno savjetovati i vršiti razmjenu:

- informacija o zakonodavnoj reformi i harmonizaciji nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Evropske unije – prakse i primjene u praksi;
- informacija i iskustava u pripremi i vođenju pregovora o članstvu u Evropskoj uniji;
- informacija o procesu pripreme nacionalne verzije pravne stečevine Evropske unije;
- informacija o procesu prevođenja domaćih propisa na engleski jezik;
- informacija o trenutnim trendovima i onima u razvoju, kao i postignućima u procesu približavanja i pristupanja Evropskoj uniji;
- informacija o upravljanju Instrumenta za pretpristupnu pomoć kao i drugu sličnu vanjsku pomoć Evropske unije;
- stručnjaka u oblastima od zajedničkog interesa;
- iskustava iz oblasti razvoja i usavršavanja administrativnih kapaciteta potrebnih za proces pristupanja Evropskoj uniji;
- iskustava iz oblasti komuniciranja o procesu pristupanja Evropskoj uniji;
- tehničke i administrativne pomoći.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Član 4.

Ugovorne strane će poticati stalnu saradnju između parlamenata, posebno njihovih odbora za vanjsku politiku i evropske integracije.

Poglavlje II
Ekonomska i trgovinska saradnja*Član 5.*

Strane će raditi na međusobnom unapređenju trgovinske saradnje u okviru zone slobodne trgovine, uspostavljene na osnovama Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi (CEFTA 2006).

Strane će pratiti i poticati saradnju prema posebno zaključenim dodatnim protokolima o olakšavanju trgovine i liberalizaciji trgovine uslugama između strana CEFTA-e.

Saradnja će se posebno odnositi na:

- moguću interoperabilnost informacionih carinskih sistema u Republici Makedoniji i Bosni i Hercegovini, kao i korištenje carinske prijave u pisanom obliku;
- razvoj i provedbu standardiziranog sistema ranog upozoravanja (SRU) za potrebe praćenja kretanja osjetljive robe (npr. duhan, alkohol, nafta i naftni proizvodi);
- poboljšanje i pojednostavljenje inspekcija i carinske formalnosti u vezi s transportom robe;
- razmjenu oficira za vezu u ograničenom periodu, prema međusobno prihvaćenim modalitetima;
- obuku carinskih službenika.

Ne dovodeći u pitanje daljnju saradnju predviđenu ovim sporazumom, naročito članovima 9, 10. i 11, uzajamna pomoć između carinskih vlasti ugovornih strana bit će nastavljena u skladu s odredbama Aneksa 5 o međusobnoj administrativnoj pomoći po pitanjima carine iz člana 14. stavovi 2. i 3. Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi, sačinjenog u Bukureštu 19. decembra 2006. godine.

Član 6.

Ugovorne strane će razmotriti potencijale za jačanje ekonomske saradnje i nastojati da ostvare napredak, posebno u sljedećim oblastima koje su od zajedničkog interesa:

- industrija, naročito građevinarstvo, hemijska industrija i farmaceutska industrija;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- poljoprivreda i prehrambena industrija, naročito u područjumeđusobne trgovine svježeg voća i povrća, mlijeka i mliječnih proizvoda, mesa i mesnih proizvoda, vina i alkoholnih pića i duhana i duhanskih proizvoda;
- saradnja između preduzeća u energetskom sektoru, nadograđujući i proširujući mreže električne energije, plina i naftovoda, njihovo povezivanje u okviru transregionalnih i transevropskih mreža, prijenos tehnologije i principa „know-how“, ispitivanje utjecaja proizvodnje i potrošnje energije na okoliš, energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije;
- saradnja u transportnom sektoru, naročito u području međunarodnog cestovnog i željezničkog transporta putnika i robe, nadograđujući i proširujući postojeće cestovne i željezničke mreže i infrastrukturu, njihovo povezivanje u okviru transregionalnih i transevropskih mreža;
- saradnja u komunikacijskom sektoru, pošti, informacijskom društvu i medijima;
- saradnja u području javnog zdravstva;
- saradnja u sektoru turizma u cilju povećanja broja turista između dviju zemalja, razmjenom informacija i principa „know-how“, ulaganja u turističku infrastrukturu, bolju transportnu povezanost, organizacije zajedničkih događaja i izrade zajedničkih turističkih razvojnih programa i projekata.

Član 7.

Ugovorne strane osigurati će zaštitu prava intelektualnog vlasništva, uključujući mjere za odobravanje i provedbu takvih prava koja su u skladu s međunarodnim standardima.

Za potrebe ovog sporazuma zaštita prava intelektualnog, industrijskog i trgovinskog vlasništva provodit će se u skladu s članom 37, članom 38. i članom 39. Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi.

Poglavlje III**Kretanje radnika i kapitala, trgovina uslugama***Član 8.*

Oblasti kretanja kapitala i trgovine uslugama ugovorne strane će međusobno urediti posebnim sporazumima.

S obzirom na kretanje radnika i kapitala, pravo poslovnog nastana i pružanje usluga, ugovorne strane će odobriti jedna drugoj jednak nivo ustupaka, u skladu s njihovim posebnim ugovorima.

Kretanje radnika uredit će se posebnim sporazumom, uzimajući u obzir mogućnosti zapošljavanja na osnovu situacije na tržištu rada ugovornih strana.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Radnici migranti koji su legalno zaposleni na teritoriji ugovornih strana neće biti diskriminirani na bilo kojoj osnovi bilo koje vrste, po pitanju njihovog statusa zaposlenja, uvjeta rada, plaća ili otpuštanja.

Prava socijalne sigurnosti koja se odnose na osiguranje od određenih rizika (zdravstveno osiguranje, penzijsko i invalidsko osiguranje, osiguranje od nezaposlenosti) uređuju se Ugovorom o socijalnom osiguranju između ugovornih strana.

Član 9.

Ugovorne strane će omogućiti ostvarivanje prava poslovnog nastana i podsticati slobodno kretanje kapitala te dati adekvatnu zaštitu u tu svrhu. Tekuća plaćanja između ugovornih strana bit će izvršena u skladu s odredbama Statuta Međunarodnog monetarnog fonda u konvertibilnoj valuti, u skladu s uobičajenom međunarodnom bankarskom praksom.

Član 10.

Ugovorne strane su saglasne poticati međusobnu saradnju u oblasti trgovine uslugama u skladu sa odredbama Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi i važećim pravilima Svjetske trgovinske organizacije iz oblasti trgovine uslugama.

Poglavlje IV**Usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom Evropske unije***Član 11.*

Kada je riječ o procesu njihovog pristupanja Evropskoj uniji, ugovorne strane su naglasile važnost usklađivanja njihovih postojećih i budućih zakona s pravnom stečevinom Evropske unije te će saradivati putem:

- razmjene informacija o procesu usklađivanja zakonodavstva s pravnom stečevinom Evropske unije;
- razmjene informacija o nacionalnim zakonodavstvima i zakonodavnim praksama;
- razmjene informacija o procesu pripreme nacionalne verzije pravne stečevine Evropske unije;
- organizacije stručnih sastanaka, obuka, seminara i drugih oblika stručnog usavršavanja i razmjene znanja.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Поглавље V
Saradnja u oblastima pravosuđa i unutrašnjih poslova*Član 12.*

Ugovorne strane saglasne su da se intenzivira saradnja u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, naročito kada je riječ o politici azila, migraciji, readmisiji, trgovini ljudima, viznom režimu, pranju novca, korupciji, krijumčarenju, ilegalnoj trgovini drogom i oružjem, borbi protiv međunarodnog terorizma, reformi pravosuđa, reformi javne uprave i vladavini prava. U okviru ove saradnje ugovorne strane će se međusobno savjetovati i vršiti razmjenu:

- informacija o zakonodavstvu, zakonodavnoj reformi – prakse i primjene u praksi;
- informacija o aktuelnim trendovima i onima u razvoju;
- stručnjaka u oblastima od zajedničkog interesa;
- tehničke i administrativne pomoći.

U cilju unapređenja saradnje u navedenim oblastima, ugovorne strane mogu formirati zajedničke radne grupe.

Član 13.

Ugovorne strane saglasne su da saraduju:

- u području sistema azila, u svrhu podizanja pravnih i administrativnih standarda u skladu sa svojim međunarodnim obavezama, posebno Konvencijom o pravnom položaju izbjeglica iz 1951. godine, njenim Protokolom o pravnom statusu izbjeglica iz 1967. godine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Ova saradnja će uključivati povremene razmjene informacija o statističkim podacima o tražiteljima azila, uspostavljanje baze zajedničkih podataka o zemljama porijekla i kreiranje zajedničke regionalne politike;
- u području upravljanja migracija, kako bi nastavili do postepenog usklađivanja njihovih zakonodavstava s pravnom stečevinom Evropske unije. Ugovorne strane će naročito dijeliti informacije o reformi zakonodavstva i održavati redovnu razmjenu informacija o legalnim migracijama, kao i podataka o ilegalnim migracijama, uključujući ilegalno zapošljavanje i tranzitnu migraciju;
- u području sprečavanja i kontrole ilegalne migracije ugovorne strane će se pridržavati odredbi Sporazuma o readmisiji osoba čiji je boravak nezakonit;
- u području integritetnog upravljanja granicom, kako bi nastavili do postepenog usklađivanja njihovih zakonodavstava s pravnom stečevinom Evropske unije pružili visok nivo standarda upravljanja i kontrole granice. Ugovorne strane će se nastaviti pridržavati odredbi postojećih sporazuma i dalje jačati saradnju.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Član 14.

Ugovorne strane saglasne su da sarađuju u prevenciji korišćenja svojih finansijskih sistema za pranje prihodastečenih krivičnim djelom, naročito prihoda stečenih organiziranim kriminalom.

Saradnja u tom području bit će fokusirana na provedbu propisu i efikasno funkcioniranje međunarodnih standarda i mehanizama za borbu protiv pranja novca.

Član 15.

Ugovorne strane će uspostaviti okvir saradnje u cilju suzbijanja i sprečavanja krivičnih i nezakonitih aktivnosti, posebno organiziranog kriminala, kao što je:

- trgovina ljudima;
- kriminalne aktivnosti u području ekonomskog kriminala, posebno korupcije, nezakonite transakcije i krijumčarenje koje uključuje robu kao što je: opasni otpad, radioaktivni materijal, krivotvoreni i piratski proizvodi;
- nezakonita trgovina drogom i psihotropnim tvarima;
- krijumčarenje akcizne robe;
- krijumčarenje migranata;
- krijumčarenje ukradenih vozila;
- nezakonita trgovina oružjem;
- terorizam;
- krivotvorenje dokumenata;
- krivotvorenje sredstava plaćanja i vrijednosnih papira;
- prevare s krivotvorenim platnim karticama;
- krivotvorenje eura.

Član 16.

U sklopu svojih ovlasti i nadležnosti, ugovorne strane će sarađivati u povećanju efikasnosti politika i mjera u borbi protiv ilegalne ponude i trgovanja opojnim drogama i psihotropnim tvarima i prekursorima te u smanjenju zloupotrebe opojnih droga i drugih psihotropnih tvari.

Član 17.

Ugovorne strane će sarađivati u oblasti konsolidacije vladavine prava i neovisnosti pravosuđa i obuke pravni stručnjaka.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Поглавље VI
Saradnja u drugim područjima*Član 18.*

Ugovorne strane će poduzeti mjere za borbu protiv klimatskih promjena i unaprijediti saradnju u području zaštite okoliša, naročito u zajedničkom upravljanju međunarodnim vodama, biološkoj zaštiti, zaštiti zraka, sprečavanju nastanka otpada, procjeni utjecaja na okoliš određenih planskih dokumenata i procjeni utjecaja projekata na okoliš te usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom Evropske unije kako bi se postigao jedinstven pravni okvir za zaštitu i unapređenje okoliša.

Ugovorne strane će poticati razmjenu iskustava i znanja radi usklađivanja zakonodavstva sa određenim evropskim zakonodavstvom, preuzimanja trgovinskih standarda kojim se olakšava pristup tržištima poljoprivrednih proizvoda, poticati održavanje i organizaciju zajedničkih događaja, radionica, seminara i olakšavati i podržavati naučne kontakte u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Ugovorne strane će poticati saradnju između lokalnih vladinih jedinica u području funkcioniranja lokalne samouprave, pripremanje lokalnih vladinih jedinica za pristupanje Evropskoj uniji, pristup i korištenje sredstava finansijskih instrumenata Evropske unije, unapređenje regionalne politike Evropske unije i teritorijalne saradnje, saradnju između razvojnih regija i između regionalnih institucija i tijela.

Prema potrebi, ugovorne strane će unapređivati saradnju u drugim oblastima od zajedničkog interesa.

Поглавље VII
Institucionalni mehanizmi*Član 19.*

Ovaj sporazum predviđa sljedeće institucionalne mehanizme:

- sastanak ministara vanjskih poslova u okviru političkog dijaloga, uključujući razvoj saradnje po pitanjima u vezi s pristupanjem ugovornih strana Evropskoj uniji, kao i pitanja od interesa za region i zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Evropske unije;
- sastanci rukovodilaca institucija nadležnih za koordinaciju procesa evropskih integracija, na kojima će se raspravljati o pitanjima u vezi s pristupanjem ugovornih strana u članstvo Evropske unije;
- zajednički odbor kojim predsjedavaju viši zvaničnici iz ministarstava vanjskih poslova sastavljen je od predstavnika nadležnih institucija ugovornih strana, koji će na operativnom nivou razmatrati provedbu ovog sporazuma i izvršiti potrebne analize i pripremu za sastanke ministarvanjskih poslova, u saradnji s predstavnicima drugih ministarstava i institucija.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- **зajедничке међуресорне радне групе за unapређење сарадње u одређеним подручјима.**

Član 20.

Ugovorne strane će konsultirati i obavijestiti Evropsku uniju o jačanju njihove saradnje.

Evropska komisija može biti pozvana da prisustvuje sastancima organiziranim na osnovu ovog sporazuma, kao posmatrač.

**Poglavlje VIII
Završne odredbe****Član 21.**

Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme.

Bilo koja od ugovornih strana može otkazati ovaj sporazum obavještavajući drugu stranu diplomatskim putem najmanje šest mjeseci unaprijed.

Član 22.

Ovaj sporazum stupa na snagu danom primitka posljednje diplomatske note kojom se potvrđuje da su ugovorne strane ispunile uvjete predviđene nacionalnim zakonodavstvom za njegovo stupanje na snagu.

Član 23.

Izmjene i dopune ovog sporazuma mogu se izvršiti na osnovu uzajamne pisane saglasnosti ugovornih strana i stupaju na snagu u skladu s procedurom reguliranom u članu 22. Sporazuma.

Član 24.

Svi sporovi koji proizilaze iz provedbe i tumačenja ovog sporazuma rješavat će se diplomatskim putem.

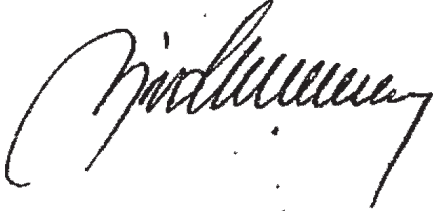
МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Члaм 25.

Ovaj sporazum ne utječe na prava i obaveze koje proizilaze iz меѓународних уговора који су на снази за уговорне стране.

Sačinjeno u SKOPJE, dana, 20 APRIL 2017 godine, u dva originalna primjerka, svaki na makedonskom, bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni. U slučaju različitog tumačenja, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

ZA VLADU
REPUBLIKE MAKEDONIJE

ZA VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

SPORAZUM O SURADNJI
IZMEĐU VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE
I
VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
U PROCESU PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI

Vlada Republike Makedonije i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ugovorne strane);

POČEVŠI od strateškog cilja za postizanje punopravnog članstva u Europskoj uniji;

SVJESNI važnosti političkih, demokratskih, ekonomskih, pravnih i institucionalnih reformi kako bi se osigurala stabilnost, ekonomski napredak i postupna integracija zemalja Jugoistočne Europe u Europskoj uniji;

UKAZUJUĆI na značaj individualnog pristupa ugovornih strana u procjeni njihovih postignuća u ispunjavanju kopenhagenskih kriterija, kao i naknadne relevantne odluke Europskog vijeća i Vijeća unije;

PODSJEĆAJUĆI na Zaključke Predsjedništva Europskog vijeća i samita unije u Solunu i država procesa stabilizacije i pridruživanja izlipnja 2003. godine;

POTAKNUTI obnovljenim konsenzusom o proširenju, kako je dogovoreno u Zaključcima Predsjedništva Europskog vijeća u Briselu u prosincu 2006. godine;

UZIMAJUĆI U OBZIR Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Makedonije koji je potpisan 9. travnja 2001. godine, a stupio na snagu 1. travnja 2004. godine, i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine koji je potpisan 16. lipnja 2008. godine, a stupio na snagu 1. lipnja 2015. godine;

POZDRAVLJAJUĆI odluku Europskog vijeća od 16. prosinca 2005. godine kojom se dodjeljuje status zemlje kandidata Republici Makedoniji;

POZDRAVLJAJUĆI ponavljajuće preporuke Europske komisije, počevši od 14. listopada 2009. godine za otvaranje pristupnih pregovora s Republikom Makedonijom;

UZIMAJUĆI U OBZIR da je Bosna i Hercegovina predala zahtjev za članstvo u Europskoj uniji 15. veljače 2016. godine;

PODSJEĆAJUĆI na odluku Vijeća unije od 20. rujna 2016. godine kojom se pokreće postupak predviđen člankom 49. Ugovora o Europskoj uniji, te se Zahtjev za članstvo Bosne i Hercegovine u Europskoj uniji upućuje Europskoj komisiji na mišljenje;

PODSJEĆAJUĆI posebice na njihov u obvezu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju da zajedno rade na postizanju trajnog mira, stabilnosti i ekonomskog razvitka u regionu, da aktivno promiču regionalnu suradnju i zaključuju ovu vrstu sporazuma;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ODLUČNI da promiču daljnji razvitak dobrih odnosa i jačaju postojeću suradnju u oblastima od obostranog interesa, posebice u ekonomiji, trgovini, pravosuđu i unutarjnim poslovima u cilju ubrzanja procesa institucionalne prilagodbe kako bi se olakšalo usvajanje zakonodavstva unije i praksi;

ISTIČUĆI važnost obveze unije da doprinese razvitku država u regionu kroz razne programe, finansijske instrumente i tehničke pomoći;

S OBZIROM NA njihovo opredjeljenje za slobodnu trgovinu sukladno pravima i obvezama koje proizilaze iz Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Središnjoj Europi;

SVJESNI važnosti bilateralne suradnje za postizanje ciljeva Programa rada Vijeća za regionalnu suradnju;

UZIMAJUĆI U OBZIR važnost regionalne suradnje u različitim sektorima;

ŽELEĆI poboljšati stalni politički dijalog o bilateralnim i multilateralnim pitanjima, s posebnim naglaskom na suradnju usmjerenu na integraciju u Europsku uniju;

UZIMAJUĆI U OBZIR sve bilateralne ugovore koji su sklopljeni između strana;

SLOŽILE SU SE O SLJEDEĆEM:

Poglavlje I.
Politički dijalog

Članak 1.

Ugovorne su strane suglasne intenzivirati stalni politički dijalog u cilju promicanja i jačanja suradnje između Republike Makedonije i Bosne i Hercegovine u procesu njihovog pristupanja Europskoj uniji.

Članak 2.

Politički dijalog odvijat će se putem godišnjih sastanaka ministara vanjskih poslova. Dijalog treba posebice promicati suradnju koja se odnosi na sljedeća pitanja:

- pitanja od interesa za ugovorne strane u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja;
- pitanja od zajedničkog interesa u okviru procesa njihovog pristupanja Europskoj uniji;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- pitanja od značaja za provedbu Zajedničke vanjske i sigurnosne politike unije;
- pitanja od značaja za borbu protiv terorizma i organiziranog kriminala;
- pitanja od značaja za mir i stabilnost u regionu i jačanje regionalne suradnje;
- pitanja od značaja za politike energetske sigurnosti u regionu i Europi, borbi protiv globalnog zatopljenja i klimatskih promjena i zaštite okoliša;
- druga pitanja od zajedničkog interesa.

Dijalog se također može nastaviti putem sastanaka predstavnika ministarstava vanjskih poslova na visokoj razini.

Ugovorne će strane promicati suradnju između dvaju ministarstava vanjskih poslova i ostalih nadležnih institucija ugovornih strana.

Ugovorne su strane otvorene za politički dijalog s drugim državama koje sudjeluju u Procesu stabilizacije i pridruživanja, kao i druge države u procesu pristupanja Europskoj uniji.

Članak 3.

Ugovorne će strane također ojačati dijalog i suradnju između državnih tijela zaduženih za integracije, naročito Ministarstva vanjskih poslova i Tajništva za europske poslove Vlade Republike Makedonije i Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Direkcije za integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine kroz redovite i godišnje sastanke njihovih direktora.

U okviru ovoga dijaloga i suradnje ugovorne će se strane međusobno savjetovati i vršiti razmjenu:

- informacija o zakonodavnoj reformi i harmonizaciji nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije – prakse i primjene u praksi;
- informacija i iskustava u pripremi i vođenju pregovora o članstvu u Europskoj uniji;
- informacija o procesu pripreme nacionalne verzije pravne stečevine Europske unije;
- informacije o procesu prevođenja domaćih propisa na engleski jezik;
- informacija o trenutnim trendovima i onima u razvitku, kao i postignućima u procesu približavanja i pristupanja Europskoj uniji;
- informacija o upravljanju Instrumenta za pretpristupnu pomoć kao i drugu sličnu vanjsku pomoć Europske unije;
- stručnjaka u oblastima od zajedničkog interesa;
- iskustava iz oblasti razvitka i usavršavanja administracijskih kapaciteta potrebnih za proces pristupanja Europskoj uniji;
- iskustava iz oblasti komuniciranja o procesu pristupanja Europskoj uniji;
- tehničke i administrativne pomoći.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Чланак 4.

Уговорне ће стране потicati стаиу сурадњу између парламената, посебце њигових одбора за ванјску политику и интеграције.

**Поглавље II.
Економска и трговинска сурадња***Чланак 5.*

Стране ће радити на међусобном промичању трговинске сурадње у оквиру зоне слободне трговине, успостављене на темeljима Споразума о измјени и пристапању Споразуму о слободној трговини у Сређишњој Европи (CEFTA 2006.)

Стране ће прати и потicati сурадњу према посебце закљученим додатним протоколима о олакшавању трговине и либерализацији трговине услугама између страна CEFTA-е.

Сурадња ће се посебце односити на:

- могућу интероперабилност информацијских царинских система у Републици Македонији и Босни и Херцеговини, као и кориштење царинске пријаве у писаном облику;
- развитак и проведу стандардизираниог система раног упозоравања (SRU) за потребе праћења кретања осјетљиве робе (нпр. духан, алкохол, нафта и нафтни производи);
- побољшање и поједностављење инспекција и царинске формалности у вези с транспортом робе;
- размјену часника за везу у ограниченом раздобљу, према међусобно прихваћеним модалитетима;
- обуку царинских службеника.

Не доводећи у питање даљњу сурадњу предвидену овим споразумом, нарочито чланцима 9, 10. и 11, узajамна помоћ између царинских власти уговорних страна биће настаљена сукладно одредбама Додатка 5 о међусобној администрацијској помоћи по питањима царине из чланка 14. ставци 2. и 3. Споразума о измјени и пристапању Споразуму о слободној трговини у Сређишњој Европи, саћинјену у Букурешту 19. просинца 2006. године.

Чланак 6.

Уговорне ће стране размотрити потенцијале за јаћање економске сурадње и настојати да остваре напредак, посебцеу слједећим областима које су од заједничког интереса:

- индустрија, нарочито градевинарство, кимијска индустрија и фармацеутска индустрија;
- пољопривреда и прехранбена индустрија, нарочито у подручју међусобне трговине свјежег воћа и поврћа, млјјека и млјјечних производа, меса и месних производа, вина и алкохолних пића идухана и духанских производа;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- suradnja između poduzeta u energetsom sektoru, nadograđujući i proširujući mreže električne energije, plina i naftovoda, njihovo povezivanje u okviru transregionalnih i transeuropskih mreža, prijenos tehnologije i načela „know-how“, ispitivanje utjecaja proizvodnje i potrošnje energije na okoliš, energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije;
- suradnja u transportnom sektoru, naročito u području međunarodnog cestovnog i željezničkog transporta putnika i robe, nadograđujući i proširujući postojeće cestovne i željezničke mreže i infrastrukturu, njihovo povezivanje u okviru transregionalnih i transeuropskih mreža;
- suradnja u komunikacijskom sektoru, pošti, informacijskom društvu i medijima;
- suradnja u području javnog zdravstva;
- suradnja u sektoru turizma u cilju povećanja broja turista između dviju zemalja, razmjenu informacija i načela „know-how“, ulaganja u turističku infrastrukturu, bolju transportnu povezanost, organizacije zajedničkih događaja i izrade zajedničkih turističkih razvojnih programa i projekata.

Članak 7.

Ugovorne će strane osigurati zaštitu prava intelektualnog vlasništva, uključujući mjere za odobravanje i provedbu takvih prava koja su sukladna međunarodnim standardima.

Za potrebe ovog sporazuma zaštita prava intelektualnog, industrijskog i trgovinskog vlasništva provodit će se sukladno članku 37, članku 38. i članku 39. Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Središnjoj Europi.

Poglavlje III.**Kretanje radnika i kapitala, trgovina uslugama***Članak 8.*

Oblasti kretanja kapitala i trgovine uslugama ugovorne će strane međusobno urediti posebnim sporazumima.

S obzirom na kretanje radnika i kapitala, pravo poslovnog nastava i pružanje usluga, ugovorne će strane odobriti jedna drugoj jednakuzinu ustupaka, sukladno njihovim posebnim ugovorima.

Kretanje radnika uredit će se posebnim sporazumom, uzimajući u obzir mogućnost zapošljavanja temelju situacije na tržištu rada ugovornih strana.

Radnici migranti koji su legalno zapošleni na teritoriju ugovornih strana neće biti diskriminirani na bilo kojoj osnovi bilo koje vrste, po pitanju njihova statusa zaposlenja, uvjeta rada, plaće ili otpuštanja.

Prava socijalne sigurnosti koja se odnose na osiguranje od određenih rizika (zdravstveno osiguranje, mirovinsko i invalidsko osiguranje, osiguranje od

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

nezaposlenosti) uređuju se Ugovorom o socijalnom osiguranju između ugovornih strana.

Članak 9.

Ugovorne će strane omogućiti ostvarivanje prava poslovnog nastana i podsticati slobodno kretanje kapitala te dati odgovarajuću zaštitu u tu svrhu. Tekuća plaćanja između ugovornih strana bit će izvršena sukladno odredbama Statuta Međunarodnog monetarnog fonda u konvertibilnoj valuti, sukladno uobičajenoj međunarodnoj bankarskoj praksi.

Članak 10.

Ugovorne su strane suglasne poticati međusobnu suradnju u oblasti trgovine uslugama sukladno odredbama Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Središnjoj Europi i važećim pravilima Svjetske trgovinske organizacije iz oblasti trgovine uslugama.

Poglavlje IV.**Usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije****Članak 11.**

Kada je riječ o procesu njihovog pristupanja Europskoj uniji, ugovorne su strane naglasile važnost usklađivanja njihovih postojećih i budućih zakona s pravnom stečevinom Europske unije te će surađivati putem:

- razmjene informacija o procesu usklađivanja zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije;
- razmjene informacija o nacionalnim zakonodavstvima i zakonodavnim praksama;
- razmjene informacija o procesu pripreme nacionalne verzije pravne stečevine Europske unije;
- organizacije stručnih sastanaka, obuka, seminara i drugih oblika stručnog usavršavanja i razmjene znanja.

Poglavlje V.**Suradnja u oblastima pravosuđa i unutarnjih poslova****Članak 12.**

Ugovorne su strane suglasne da se intenzivira suradnja u oblasti pravosuđa i unutarnjih poslova, naročito kada je riječ o politici azila, migraciji, readmisiji,

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

trgovini ljudima, viznom režimu, pranju novca, korupciji, krijumčarenju, ilegalnoj trgovini drogom i oružjem, borbi protiv međunarodnog terorizma, reformi pravosuđa, reformi javne uprave i vladavini prava. U okviru ove suradnje ugovorne će se strane međusobno savjetovati i vršiti razmjenu:

- informacija o zakonodavstvu, zakonodavnoj reformi – prakse i primjene u praksi;
- informacija o aktualnim trendovima i onima u razvitku;
- stručnjaka u oblastima od zajedničkog interesa;
- tehničke i administrativne pomoći.

U cilju promicanja suradnje u navedenim oblastima, ugovorne strane mogu formirati zajedničke radne skupine.

Članak 13.

Ugovorne su strane suglasne surađivati:

- u području sustava azila, u svrhu podizanja pravnih i administracijskih standarda sukladno svojim međunarodnim obvezama, posebice Konvencijom o pravnom položaju izbjeglica iz 1951. godine, njezinim Protokolom o pravnom statusu izbjeglica iz 1967. godine i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Ova će suradnja uključivati povremene razmjene informacija o statističkim podacima o tražiteljima azila, uspostavu baze zajedničkih podataka o zemljama podrijetla i kreiranje zajedničke regionalne politike;
- u području upravljanja migracijama, kako bi nastavili do postupnog usklađivanja njihovih zakonodavstava s pravnom stečevinom Europske unije. Ugovorne će strane naročito dijeliti informacije o reformi zakonodavstva i održavati redovitu razmjenu informacija o legalnim migracijama, kao i podataka o ilegalnim migracijama, uključujući ilegalno zapošljavanje i tranzitnu migraciju;
- u području sprječavanja i kontrole ilegalne migracije ugovorne će se strane pridržavati odredbi Sporazuma o readmisiji osoba čiji je boravak nezakonit;
- u području integriranog upravljanja granicom, kako bi nastavili do postupnog usklađivanja njihovih zakonodavstava s pravnom stečevinom Europske unije pružili visoku razinu standarda upravljanja i kontrole granice. Ugovorne će se strane nastaviti pridržavati odredbi postojećih sporazuma i dalje jačati suradnju.

Članak 14.

Ugovorne su strane suglasne surađivati u prevenciji korištenja svojih finansijskih sustava za pranje prihoda stečenih kaznenim djelom, naročito prihoda stečenih organiziranim kriminalom.

Suradnja u tom području bit će usmjerena na provedbu propisa i učinkovito funkcioniranje međunarodnih standarda i mehanizama za borbu protiv pranja novca.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Članak 15.

Ugovorne će strane uspostaviti okvir suradnje u cilju suzbijanja i sprječavanja kaznenih i nezakonitih aktivnosti, posebice organiziranog kriminala, kao što je:

- trgovina ljudima;
- kriminalne aktivnosti u području ekonomskog kriminala, posebice korupcije, nezakonite transakcije i krijumčarenje koje uključuje robu kao što je: opasni otpad, radioaktivni materijal, krivotvoreni i piratski proizvodi;
- nezakonita trgovina drogama i psihotropnim tvarima;
- krijumčarenje drogarinske robe;
- krijumčarenje migranata;
- krijumčarenje ukradenih vozila;
- nezakonita trgovina oružjem;
- terorizam;
- krivotvorenje isprava;
- krivotvorenje sredstava plaćanja i vrijednosnih papira;
- prevare s krivotvorenim platnim karticama;
- krivotvorenje eura.

Članak 16.

U sklopu svojih ovlasti i nadležnosti, ugovorne će strane surađivati u povećanju učinkovitosti politika i mjera u borbi protiv ilegalne ponude i trgovanja opojnim drogama i psihotropnim tvarima i prekursorima te u smanjenju zlouporabe opojnih droga i drugih psihotropnih tvari.

Članak 17.

Ugovorne će strane surađivati u oblasti konsolidacije vladavine prava i neovisnosti pravosuđa i obuke pravnih stručnjaka.

Poglavlje VI.
Suradnja u drugim područjima**Članak 18.**

Ugovorne će strane poduzeti mjere za borbu protiv klimatskih promjena i unaprijediti suradnju u području zaštite okoliša, naročito u zajedničkom upravljanju međunarodnim vodama, biološkoj zaštiti, zaštiti zraka, sprječavanju nastanka otpada, procjeni utjecaja na okoliš određenih planskih dokumenata i procjeni utjecaja projekata na okoliš te usklađivanje zakonodavstva s pravnom

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

stečevinom Europske unije kako bi se postigao jedinstven pravni okvir za zaštitu i promicanje okoliša.

Ugovorne će strane poticati razmjenu iskustava i znanja radi usklađivanja zakonodavstva s određenim europskim zakonodavstvom, preuzimanja trgovinskih standarda kojim se olakšava pristup tržištima poljoprivrednih proizvoda, poticati održavanje i organizaciju zajedničkih događaja, radionica, seminara i olakšavati i podupirati znanstvene kontakte u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka.

Ugovorne će strane poticati suradnju između lokalnih vladinih jedinica u području funkcioniranja lokalne samouprave, pripremanje lokalnih vladinih jedinica za pristupanje Europskoj uniji, pristup i korištenje sredstava finansijskih instrumenata unije, promicanje regionalne politike unije i teritorijalne suradnje, suradnju između razvojnih regija i između regionalnih institucija i tijela.

Prema potrebi, ugovorne će strane poticati suradnju u drugim oblastima od zajedničkog interesa.

Poglavlje VII.

Institucionalni mehanizmi

Članak 19.

Ovaj sporazum predviđa sljedeće institucionalne mehanizme:

- sastanak ministara vanjskih poslova u okviru političkog dijaloga, uključujući razvitak suradnje po pitanjima u vezi s pristupanjem ugovornih strana Europskoj uniji, kao i pitanja od interesa za region i zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku unije;
- sastanci rukovoditelja institucija nadležnih za koordinaciju procesa europskih integracija, na kojima će se raspravljati o pitanjima u vezi s pristupanjem ugovornih strana u članstvo unije;
- zajednički odbor kojim predsjedavaju viši zvaničnici iz ministarstava vanjskih poslova isastavljen je od predstavnika nadležnih institucija ugovornih strana, koji će na operativnoj razini razmatrati provedbu ovoga sporazuma i izvršiti potrebne analize i pripremu za sastanke ministarvanjskih poslova, u suradnji s predstavnicima drugih ministarstava i institucija;
- zajedničke međuresorne radne skupine za promicanje suradnje u određenim područjima.

Članak 20.

Ugovorne će strane konzultirati i obavijestiti Europsku uniju o jačanju njihove suradnje.

Europska komisija može biti pozvana da nazoči sastancima organiziranim na temelju ovoga sporazuma, kao promatrač.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Поглавје VIII.
Завршне одредбе**Чланак 21.**

Ovaj se sporazum zaključuje na neodređeno vrijeme.

Bilo koja od ugovornih strana može otkazati ovaj sporazum obavještavajući drugu stranu diplomatskim putem najmanje šest mjeseci unaprijed.

Чланак 22.

Ovaj sporazum stupa na snagu danom primitka posljednje diplomatske note kojom se potvrđuje da su ugovorne strane ispunile uvjete predviđene nacionalnim zakonodavstvom za njegovo stupanje na snagu.

Чланак 23.

Izmjene i dopune ovoga sporazuma mogu se izvršiti na temelju uzajamne pisane suglasnosti ugovornih strana i stupaju na snagu sukladno proceduri reguliranoj u članku 22. Sporazuma.

Чланак 24.

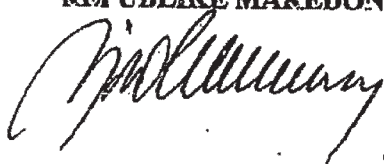
Svi sporovi koji proizilaze iz provedbe i tumačenja ovoga sporazuma rješavat će se diplomatskim putem.

Чланак 25.

Ovaj sporazum ne utječe na prava i obveze koje proizilaze iz međunarodnih ugovora koji su na snazi za ugovorne strane.

Sačinjeno u Skoplju, dana, 20.04.2017 godine, u dva originalna primjerka, svaki na makedonskome, bosanskome, hrvatskome, srpskome i engleskome jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni. U slučaju različitog tumačenja, mjerodavan je tekst na engleskome jeziku.

ZA VLADU
REPUBLIKE MAKEDONIJE

ZA VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СПОРАЗУМ О САРАДЊИ
ИЗМЕЃУВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ
И

САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У ПРОЦЕСУ ПРИСТУПАЊА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Влада Републике Македоније и Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: уговорне стране);

ПОЧЕВШИ од стратешког циља за постизање пуноправног чланства у Европској унији;

СВЈЕСНИ важности политичких, демократских, економских, правних и институционалних реформи да би се обезбиједила стабилност, економски напредак и постепена интеграција земаља Југоисточне Европе у Европској унији;

УКАЗУЈУЋИ на значај индивидуалног приступа уговорних страна у процјени ових постигнућа у испуњавању копенхагенских критеријума, као и накнадне релевантне одлуке Европског савјета и Савјета Европске уније;

ПОДСЈЕЊАЈУЋИ на Закључке Предсједништва Европског савјета и савета Европске уније у Солуну и држава процеса стабилизације и придруживања из јуна 2003. године;

ПОТАКНУТИ обновљеним консензусом о преширењу, како је договорено у Закључцима Предсједништва Европског савјета у Бриселу у децембру 2006. године;

УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и Републике Македоније који је потписан 9. априла 2001. године, а ступио на снагу 1. априла 2004. године, и Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и Босне и Херцеговине који је потписан 16. јуна 2008. године, а ступио на снагу 1. јуна 2015. године;

ПОЗДРАВЉАЈУЋИ одлуку Европског савјета од 16. децембра 2005. године којом се додјељује статус земље кандидата Републици Македонији;

ПОЗДРАВЉАЈУЋИ понављајуће препоруке Европске комисије почевши од 14. октобра 2009. године за отварање приступних преговора са Републиком Македонијом;

УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР да је Босна и Херцеговина предала захтјев за чланство у Европској унији 15. фебруара 2016. године;

ПОДСЈЕЊАЈУЋИ на одлуку Савјета Европске уније од 20. септембра 2016. године којом се покреће поступак предвиђен чланом 49. Уговора о Европској унији, те се Захтјев за чланство Босне и Херцеговине у Европској унији угуђује Европској комисији на мишљење;

ПОДСЈЕЊАЈУЋИ посебно на њихову обавезу из Споразума о стабилизацији и придруживању да заједно раде на постизању трајног мира,

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

стабилности и економског развоја у региону, да активно унапређују регионалну сарадњу и закључују ову врсту споразума;

ОДЛУЧНИ да унапређују даљњи развој добрих односа и јачају постојећу сарадњу у областима од обостраног интереса, посебно у економији, трговини, правосуђу и унутрашњим пословима с циљем убрзања процеса институционалног прилагођавања да би се олакшало усвајање законодавства Европске уније и пракси;

ИСТИЧУЋИ важност обавезе Европске уније да допринесе развој у држава у региону кроз разне програме, финансијске инструменте и техничке помоћи;

С ОБЗИРОМ на њихово опредјељење за слободну трговину у складу са правима и обавезама које произилазе из Споразума о измјени и приступању Споразуму о слободној трговини у Централној Европи;

СВЈЕСНИ важности билатералне сарадње за постизање циљева Програма рада Савјета за регионалну сарадњу;

УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР важност регионалне сарадње у различитим секторима;

ЖЕЛЕЋИ побољшати стални политички дијалог о билатералним и мултилатералним питањима, са посебним акцентом на сарадњу у смјеру на интеграцију у Европску унију;

УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР све билатералне уговоре који су склопљени између страна;

СЛОЖИЛЕ СУ СЕ О СЈЕДЕЊЕМ:

Поглавље I
Политички дијалог

Члан 1.

Уговорне стране су сагласне да интензивирају стални политички дијалог с циљем унапређења и јачања сарадње између Републике Македоније и Босне и Херцеговине у процесу њиховог приступања Европској унији.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Члан 2.

Политички дијалог одвијаће се путем годишњих састанака министара спољних послова. Дијалог треба посебно унапређивати сарадњу која се односи на сљедећа питања:

- питања од интереса за уговорне стране у оквиру Процеса стабилизације и придруживања;
- питања од заједничког интереса у оквиру процеса њиховог приступања Европској унији;
- питања од значаја за провођење Заједничке спољне и безбједносне политике Европске уније;
- питања од значаја за борбу против тероризма и организованог криминала;
- питања од значаја за мир и стабилност у региону и јачање регионалне сарадње;
- питања од значаја за политике енергетске безбједности у региону и Европи, борби против глобалног загријавања и климатских промјена и заштите животне средине;
- друга питања од заједничког интереса.

Дијалог такође може да се настави путем састанака представник министарстава спољних послова на високом нивоу.

Уговорне стране ће унапређивати сарадњу између двају министарстава спољних послова и осталих надлежних институција уговорних страна.

Уговорне стране су отворене за политички дијалог са другим државама које учествују у Процесу стабилизације и придруживања, као и друге државе у процесу приступања Европској унији.

Члан 3.

Уговорне стране ће такође ојачати дијалог и сарадњу између државних тијела задужених за европске интеграције, нарочито Министарства спољних послова Босне и Херцеговине и Дирекције за европске интеграције Савјета министара Босне и Херцеговине и Министарства спољних послова и Секретаријата за европске послове Владе Републике Македоније кроз редовне и годишње састанке њихових директора.

У оквиру овог дијалога и сарадње уговорне стране ће се међусобно савјетовати и вршити размјену:

- информација о законодавној реформи и хармонизацији националног законодавства са правном тековином Европске уније – праксе и примјене у пракси;
- информација и искустава у припреми и вођењу преговора о чланству у Европској унији;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- информација о процесу припреме националне верзије правне тековине Европске уније;
- информација о процесу преводeња домаћих прописа на англиски језик;
- информација о тренутним трендовима и онима у развоју, као и постигнућима у процесу приближавања и приступања Европској унији;
- информација о управљању Инструмента за претприступну помоћ као и другу сличну спољну помоћ Европске уније;
- стручњака у областима од заједничког интереса;
- искустава из области развоја и усавршавања административних капацитета потребних за процес приступања Европској унији;
- искустава из области комуницирања о процесу приступања Европској унији;
- техничке и административне помоћи.

Члан 4.

Уговорне стране ће подстицати сталну сарадњу између парламената, посебно њихових одбора за спољну политику и европске интеграције.

Поглавље II

Економска и трговинска сарадња

Члан 5.

Стране ће радити ва међусобном унапређењу трговинске сарадње у оквиру зоне слободне трговине, успостављене на основама Споразума о измјени и приступању Споразуму о слободној трговини у Централној Европи (ЦЕФТА 2006.)

Стране ће пратити и подстицати сарадњу према посебнозакљученим додатним протоколима о олакшавању трговине и либерализацији трговине услугама између страна ЦЕФТА-е.

Сарадња ће се посебно односити на:

- могућу интероперабилност информационих царинских система у Босни и Херцеговини и Републици Македонији, као и коришћење царинске пријаве у писаном облику;
- развој и провођење стандардизованог система раног упозоравања (СРУ) за потребе праћења кретања осјетљиве робе (нпр. дуван, алкохол, нафта и нафтни производи);
- побољшање и поједностављење инспекција и царинске формалности у вези са транспортом робе;
- размјену официра за везу у ограниченом периоду, према међусобно прихваћеним модалитетима;
- обуку царинских службеника.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Не доводећи у питање даљњу сарадњу предвиђену овим споразумом, нарочито члановима 9, 10. и 11, узајамна помоћ између царинских власти у складу са одредбама Анекса 5 с међусобној административној помоћи по питањима царине из члана 14. ставови 2. и 3. Споразума о измјени и приступању Споразуму о слободној трговини у Централној Европи, сачињеног у Букурешту 19. децембра 2006. године.

Члан 6.

Уговорне стране ће размотрити потенцијале за јачање економске сарадње и настојати да остваре напредак, посебно у следећим областима које су од заједничког интереса:

- индустрија, нарочито грађевинарство, хемијска индустрија и фармацеутска индустрија;
- пољопривреда и прехранбена индустрија, нарочито у подручју међусобне трговине свјежег воћа и поврћа, млијека и млијечних производа, меса и месних производа, вина и алкохолних пића и дувана и дуванских производа;
- сарадња између предузећа у енергетском сектору, надограђујући и проширујући мреже електричне енергије, гаса и нафтовода, њихово повезивање у оквиру транс регионалних и транс европских мрежа, пренос технологије и принципа „know-how“, испитивање утицаја производње и потрошње енергије на околину, енергетске ефикасности искористивање обновљивих извора енергије;
- сарадња у транспортном сектору, нарочито у подручју међународног цестовног и жељезничког транспорта путника и робе, надограђујући и проширујући постојеће цестовне и жељезничке мреже и инфраструктуру, њихово повезивање у оквиру трансрегионалних и трансевропских мрежа;
- сарадња у комуникационем сектору, пошти, информационом друштву и медијима;
- сарадња у подручју јавног здравства;
- сарадња у сектору туризма с циљем повећања броја туриста и између двије земље, размјеном информација и принципа „know-how“, улагања у туристичку инфраструктуру, бољу транспортну повезаност, организације заједничких догађаја и израде заједничких туристичких развојних програма и пројеката.

Члан 7.

Уговорне стране ће обезбиједити заштиту права интелектуалног власништва, укључујући мјере за одобравање и провођење таквих права која су ускладу са међународним стандардима.

За потребе овог споразума заштита права интелектуалног, индустријског и трговинског власништва ће се проводити у складу са

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

чланом 37, чланом 38. и чланом 39. Споразума о измјени и приступању Споразуму о слободној трговини у Централној Европи.

Поглавље III**Кретање радника и капитала, трговина услугама****Члан 8.**

Области кретања капитала и трговине услугама уговорне стране ће међусобно уредити посебним споразумима.

С обзиром на кретање радника и капитала, право пословног настана и пружање услуга, уговорне стране ће одобрити једна другој једнак ниво уступака, у складу са њиховим посебним уговорима.

Кретање радника ће се уредити посебним споразумом, узимајући у обзир могућности за упосљавања на основу ситуације на тржишту рада уговорних страна.

Радници мигранти који су легално запослени на територији уговорних страна неће бити дискриминисани на било којем основу било које врсте, по питању њиховог статуса запослења, услова рада, плате или отпуштања.

Права социјалне сигурности која се односе на осигурање од одређених ризика (здравственоо осигурање, пензијско и инвалидско осигурање, осигурање од незапослености) уређују се Уговором о социјалном осигурању између уговорних страна.

Члан 9.

Уговорне стране ће омогућити остваривање права пословног настана и подстицати слободно кретање капитала те дати адекватну заштиту у ту сврху. Текућа плаћања између уговорних страна биће извршена у складу са одредбама Статута Међународног монетарног фонда у конвертибилној валути, у складу са уобичајеном међународном банкарском праксом.

Члан 10.

Уговорне стране су сагласне да подстичу међусобну сарадњу у области трговине услугама у складу са одредбама Споразума о измјени и приступању Споразуму о слободној трговини у Централној Европи и важећим правилима Свјетске трговинске организације из области трговине услугама.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Поглавље IV

Усклађивање законодавства са правном тековином Европске уније

Члан 11.

Када је ријеч о процесу њиховог приступања Европској унији, уговорне стране су нагласиле важност усклађивања њихових постојећих и будућих закона са правном тековином Европске уније те ће сарађивати путем:

- размјене информација о процесу усклађивања законодавства са правном тековином Европске уније;
- размјене информација о националним законодавствима и законодавним праксама;
- размјене информација о процесу припреме националне верзије правне тековине Европске уније;
- организације стручних састанака, обука, семинара и других облика стручног усавршавања и размјене знања.

Поглавље V

Сарадња у областима правосуђа и унутрашњих послова

Члан 12.

Уговорне стране сагласне су да ќе интензивира сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова, нарочито када је ријеч о политици азила, миграцији, рeадмисији, трговини људима, визном режиму, прању новца, корупцији, кријумчарењу, илегалној трговини дрогом и оружјем, борби против меѓународног тероризма, реформи правосуђа, реформи јавне управе и владавини права. У оквиру ове сарадње уговорне стране ће се меѓусобно савјетовати и вршити размјену:

- информација о законодавству, законодавној реформи – праксе и примјене управе;
- информација о актуелним трендовима и онима у развоју;
- стручњака у областима од заједничког интереса;
- техничке и административне помоћи.

С циљем унапређења сарадње у наведеним областима, уговорне стране могу да формирају заједничке радне групе.

Члан 13.

Уговорне стране сагласне су да сарађују:

- у подручју система азила, у сврху подизања правних и административних стандарда у складу са својим меѓународним обавезама, посебно Конвенцијом о правном положају избјеглица из 1951. године, њеним Протоколом о правном статусу избјеглица из

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

1967. године и Европском конвенцијом за заштиту људских права. Ова сарадња ће укључивати повремени размјене информација о статистичким подацима о тражиоцима азила, успостављање базе заједничких података о земљама поријекла и креирање заједничке регионалне политике;

- у подручју управљања миграција, да би наставили до постепеног усклађивања њихових законодавстава са правном тековином Европске уније. Уговорне стране ће нарочито дијелити информације о реформи законодавства и одржавати редовну размјену информација о легалним миграцијама, као и података о илгалним миграцијама, укључујући илгално запошљавање и транзитну миграцију;
- у подручју спречавања и контроле илгалне миграције уговорне стране ће се придржавати одредаба Споразума о реадмисији лица чији је боравак незаконит;
- у подручју интегрисаног управљања границом, да би наставили до постепеног усклађивања њихових законодавстава са правном тековином Европске уније и пружили висок ниво стандарда управљања и контроле границе. Уговорне стране ће наставити да се придржавају одредаба постојећих споразума и да даље јачају сарадњу.

Члан 14.

Уговорне стране сагласне су да сарађују у превенцији коришћења својих финансијских система за прање прихода стечених кривичних дјелом, нарочито прихода стечених организованим криминалом.

Сарадња у том подручју ће бити фокусирана на провођење прописа и ефикасно функционисање меѓународних стандарда и механизма за борбу против прања новца.

Члан 15.

Уговорне стране ће успоставити оквир сарадње с циљем сузбијања и спречавања кривичних и незаконитих активности, посебно организованог криминала, као што је:

- трговина људима;
- криминалне активности у подручју економског криминала, посебно корупције, незаконите трансакције и кријумчарење које укључује робу као што је: опасни отпад, радиоактивни материјал, фалсификовани и пиратски производи;
- незаконита трговина дрогом и психотропним материјама;
- фалсификовање акцизне робе;
- кријумчарење миграната;
- кријумчарење украдених возила;
- незаконита трговина оружјем;
- тероризам;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- фалсификовање докумената;
- фалсификовање средстава плаќања и хартија од вриједности;
- превара со фалсификованим кредитним картицама;
- фалсификовање евра.

Члан 16.

Усклопу својих овлашћења и надлежности, уговорне стране ће сарађивати у повећању ефикасности политика и мјера у борби против илегалне понуде и трговања опојним дрогама и психотропним материјама и преку ресорима те усмањену злоупотребе опојних дрога и других психотропних материја.

Члан 17.

Уговорне стране ће сарађивати у области консолидације владавине права и независности правосуђа и обуке правних стручњака.

Поглавље VI**Сарадња у другим подручјима***Члан 18.*

Уговорне стране ће предузети мјере за борбу против климатских промјена и унаприједити сарадњу у подручју заштите животне средине, нарочито у заједничком управљању меѓународним водама, биолошкој заштити, заштити ваздуха, спречавању настанка отпада, процјени утицаја на животну средину одређених планских докумената и процјени утицаја пројеката на животну средину те усклађивање законодавства са правном тековином Европске уније да би се постигао јединствен правни оквир за заштиту и унапређење животне средине.

Уговорне стране ће подстицати размјену искустава и знања ради усклађивања законодавства са одређеним европским законодавством, преузимања трговинских стандарда којим се олакшава приступ тржиштима пољопривредних производа, подстицати одржавање и организацију заједничких дегађаја, радионица, семинара и олакшавати и подржавати научне контакте у области пољопривреде и руралног развоја.

Уговорне стране ће подстицати сарадњу између локалних владиних јединица у подручју функционисања локалне самоуправе, припремање локалних владиних јединица за приступање Европској унији, приступ и коришћење средстава финансијских инструмената Европске уније, унапређење регионалне политике Европске уније и територијалне сарадње, сарадњу између развојних регија и између регионалних институција и тијела.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Према потреби, уговорне стране ће унапредивати сарадњу у другим областима од заједничког интереса.

Поглавље VII
Институционални механизми**Члан 19.**

Овај споразум предвиђа следеће институционалне механизме:

- састанак министара спољних послова у оквиру политичког дијалога, укључујући развој сарадње по питањима у вези са приступањем уговорних страна Европској унији, као и питања од интереса за регион и заједничку спољну и безбедносну политику Европске уније;
- састанци руководилаца институција надлежних за координацију процеса европских интеграција, на којима ће се расправљати о питањима у вези са приступањем уговорних страна у чланство Европске уније;
- заједнички одбор којим председавају виши званичници из министарстава спољних послова и састављен је од представника надлежних институција уговорних страна, који ће на оперативном нивоу разматрати провођење овог споразума и извршити потребне анализе и припрему за састанке министара спољних послова, у сарадњи са представницима других министарстава и институција;
- заједничке међуресорне радне групе за унапређење сарадње у одређеним подручјима.

Члан 20.

Уговорне стране ће консултовати и обавијестити Европску унију о јачању њихове сарадње.

Европска комисија може да буде позвана да присуствује састанцима организованим на основу овог споразума, као посматрач.

Поглавље VIII
Завршне одредбе**Члан 21.**

Овај споразум се закључује на неодређено вријеме.

Било која од уговорних страна може да откаже овај споразум обавјештавајући другу страну дипломатским путем најмање шест мјесеци унапријед.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Члан 22.

Овај споразум ступа на снагу датој пријема последње дипломатске ноте којом се потврђује да су уговорне стране испуниле услове предвиђене националним законодавством за његово ступање на снагу.

Члан 23.

Измјене и допуне овог споразума могу се извршити на основу узајамне писане сагласности уговорних страна и ступају на снагу у складу са процедуром регулисаном у члану 22. Споразума.

Члан 24.

Сви спорови који произилазе из провођења и тумачења овог споразума рјешаваће се дипломатским путем.

Члан 25.

Овај споразум не утиче на права и обавезе које произилазе из међународних уговора који су на снази за уговорне стране.

Сачињено у Скопљу, дана, 10.04.2017, године, у два оригинална примјерка, сваки на македонском, босанском, хрватском, српском и енглеском језику, при чему су сви текстови једнако вјеродостојни. У случају различитог тумачења, мјеродаван је текст на енглеском језику.

ЗА ВЛАДУ
РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ

ЗА САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

AGREEMENT ON COOPERATION
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA :
AND
THE COUNCIL OF MINISTERS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
IN THE ACCESSION PROCESS TO THE EUROPEAN UNION

The Government of Republic of Macedonia and the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina (hereinafter referred to as: "the Contracting Parties");

STEMMING from the strategic objective to achieve full membership to the European Union;

AWARE of the importance of political, democratic, economic, legal and institutional reforms in order to secure stability, economic prosperity and gradual integration of the Southeast Europe to the European Union;

NOTING the importance of individual approach in estimation of Contracting Parties' achievements in reaching the Copenhagen Criteria, as well as additional relevant decisions of the European Council and the Council of the European Union;

RECALLING the conclusions of the Presidency of the European Council in Thessaloniki and the Summit of the European Union and the countries involved in the Stabilization and Association Process of June 2003;

ENCOURAGED by the renewed consensus on enlargement, as defined in the European Council Presidency conclusions of December 2006 in Brussels;

TAKING INTO ACCOUNT the Stabilization and Association Agreement between the European Communities and their Member States and Republic of Macedonia, signed on 9 April 2001, that has entered into force on 1 April 2004 and the Stabilization and Association Agreement between the European Communities and their Member States and Bosnia and Herzegovina, signed on 16 June 2008, that has entered into force on 1 June 2015;

WELCOMING the Decision of the European Council of 16 December 2005, granting the Republic of Macedonia the status of candidate country;

WELCOMING the repeated recommendations of the European Commission, starting from 14 October 2009 for the opening of the accession negotiations with Republic of Macedonia;

TAKING INTO ACCOUNT that Bosnia and Herzegovina applied for the membership to the European Union on 15 February 2016;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

RECALLING the Decision of the Council of the European Union of 20 September 2016, by which the procedure regulated by Art. 49 of the European Union Treaty has been initiated, and subsequently, the Application for Membership of Bosnia and Herzegovina to the European Union has been sent to the European Commission for opinion;

RECALLING particularly their obligation from the Stabilization and Association Agreement to jointly work toward long-lasting peace, stability and economic development in the region, to actively improve regional cooperation and conclude this type of agreements;

DETERMINED to improve further development of good relations and strengthen current cooperation in areas of mutual interest, especially in economy, trade, judiciary and internal affairs with the aim to enhance the process of institutional adaptation in order to facilitate adoption of the European Union legislation and practices;

EMPHASIZING the significance of the European Union obligation to contribute to the development of the countries in the region by means of different programs, financial instruments and technical assistance;

BEARING IN MIND their commitment to free trade in line with rights and obligations, stemming from the Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement;

AWARE of the importance of bilateral cooperation in reaching the goals of the Work Program of the Regional Cooperation Council;

TAKING INTO ACCOUNT the significance of the regional cooperation in different sectors;

AIMING at improvement of political dialogue on bilateral and multilateral issues, with special emphasis on cooperation aimed at the integration into the European Union;

TAKING INTO ACCOUNT all bilateral agreements concluded between the Contracting Parties;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

CHAPTER I
Political dialogue*Article 1.*

The Contracting Parties hereto agree to intensify their regular political dialogue with a view to enhancing the cooperation between the Republic of Macedonia and Bosnia Herzegovina and in the process of their accession to the European Union.

Article 2.

Political dialogue shall be conducted through annual meetings of the Ministers of Foreign Affairs. Dialogue needs to particularly foster cooperation related to the following matters:

- issues of interest for the Contracting Parties in the framework of the Stabilisation and Association Process;
- issues of common interest in the framework of the process of accession to European Union;
- issues of relevance for the implementation of the Common Foreign and Security Policy of the European Union;
- issues of relevance for fight against terrorism and organized crime;
- issues of relevance for peace and stability in the region and fostering of regional cooperation;
- issues of relevance for policies of energy security in the region and Europe, fight against global warming, climate change and protection of environment;
- other issues of common interest.

The dialogue may also be continued through the meetings of representatives of the Ministries of Foreign Affairs at a high level.

The Contracting Parties shall promote cooperation between the two Ministries of Foreign Affairs and other relevant Contracting Parties' institutions.

The Contracting Parties are open for political dialogue with other countries that participate in the Stabilization and Association Process, as well as other countries in the process of accession to the European Union.

Article 3.

The Contracting Parties shall strengthen the dialogue and cooperation between the state authorities competent for the European integration, notably the Ministry of Foreign Affairs and the Secretariat for European Affairs of the Republic of Macedonia and Ministry of Foreign

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Affairs of Bosnia and Herzegovina and Directorate for European Integration of the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina the through regular and annual meetings of heads of relevant institutions.

Within the framework of this dialogue and cooperation, the Contracting Parties shall have consultations and exchange of:

- information on legislative reform and harmonization of national legislation with the European Union acquis - practice and implementation in practice;
- information and experiences in preparation of and negotiation on European Union membership negotiations; information on the process of preparation of national version of the European Union acquis;
- information on the process of translating internal regulation into English;
- information on current and developing trends as well as achievements in the process of approximation and accession to European Union;
- information on management of the Instrument for Pre-Accession Assistance as well as other external European Union assistance programs;
- experts in areas of common interest;
- experiences in the area of development and specialization of administrative capacities needed for the process of accession to European Union;
- experiences in communicating the process of European Union accession;
- technical and administrative assistance.

Article 4.

The Contracting Parties shall promote continuous cooperation between Parliaments, especially between their relevant Foreign Affairs and European Integration Committees.

CHAPTER II

Economic and trade cooperation

Article 5.

The Contracting Parties shall work toward enhancement of their cooperation in the area of free trade, established on the basis of the

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement (CEFTA 2006).

The Contracting Parties shall follow and enhance cooperation by means of specially concluded additional protocols on trade facilitation and of trade services liberalization among CEFTA participating countries.

Cooperation will specifically refer to:

- possible interoperability of the customs related information systems in Republic of Macedonia and Bosnia and Herzegovina, as well as the use of written customs declarations;
- development and implementation of standardized early warning system (SRU) in the interest of sensitive goods tracking (e.g. tobacco, alcohol, oil and oil products);
- improvement and simplification of inspection and custom formalities related to transportation of goods;
- exchange of liaison officers in limited time periods, in accordance with mutually accepted modalities
- capacity building of custom officers.

Without prejudice to the cooperation as stipulated by this Agreement, especially in line with Articles 9, 10 and 11, mutual assistance between customs authorities will be continued in accordance with provisions of Annex 5 on mutual administrative assistance in custom related issues as in Article 14 paragraph 2 and 3 of the Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement, done in Bucharest on 19 December 2006.

Article 6.

The Contracting Parties shall consider potentials for strengthening of economic cooperation and will aim to achieve progress especially in the following areas of mutual interest:

- industry, especially construction, chemical and pharmaceutical industry;
- agriculture and food industry, especially in the area of mutual trade with fruit and vegetables, milk and dairy products, meat and meat products; wine and alcohol beverages and tobacco and tobacco products;
- cooperation between companies in energy sector, upgrading and expanding electrical energy networks, gas and oil pipelines, their networking in the framework of trans-regional and trans-European networks, technology and know-how transfer, risk assessment in relation to the impact of energy production and consumption on environment, energy efficiency and use of renewable sources of energy;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- cooperation in the transportation sector, especially in the area of international road and railway transportation of passengers and goods, upgrading and expanding the existing road and railway network and infrastructure, their networking in the framework of trans-regional and trans-European networks;
- cooperation in the communication sector, post, information society and media;
- cooperation in the area of public health;
- Cooperation in the sector of tourism aimed at increasing the number of tourists between the two countries, by means of exchange of information and „know-how“, investments into tourism infrastructure, better transportation connectivity, organization of joint events and preparation of joint tourism related development programs and projects.

Article 7.

The Contracting Parties shall ensure the protection of intellectual property rights, including the measures for granting and enforcing such rights that comply with the international standards.

For the purposes of this Agreement, the protection of intellectual property rights, as well as industrial and commercial property rights shall be implemented in accordance with Articles 37, 38 and 39 of the Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement.

CHAPTER III**Movement of workers and capital, establishment and supply of services***Article 8.*

Areas of movement of capital and supply of services, the Contracting Parties shall regulate by special agreements.

Given the movement of workers and capital, the right to establishment and supply of services, the Contracting Parties shall approve mutually equal level of concessions, in accordance with their special agreements.

Movement of workers shall be regulated by special agreements, bearing in mind employment opportunities based on labor market situation in the Contracting Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Migrant workers legally employed in the Contracting Parties' territories shall not be discriminated on any basis, on the basis of their employment status, working conditions, salary or dismissal.

Social security rights related to certain risk insurance (health insurance, pension and disability related insurance, unemployment related insurance), are regulated by Social Security Contract between the Contracting Parties.

Article 9.

The Contracting Parties shall facilitate free movement of capital and exercising the right of establishment, and shall grant adequate incentives and protection to this end. Current payments between the Contracting Parties shall be effected pursuant to the provisions of the Statute of the International Monetary Fund, in a convertible currency according to the usual international banking practice.

Article 10.

The Contracting Parties agree to encourage mutual cooperation in the supply of services in accordance with the corresponding provisions of the Central European Free Trade Agreement and rules of the World Trade Organisation in the supply of services.

CHAPTER IV***Approximation of legislation with the European Union acquis****Article 11.*

With a view to the process of their accession to the European Union, the Contracting Parties emphasise the importance of approximation of their existing and future laws with the acquis and shall cooperate by means of:

- exchange of information in the process of approximation of national legislation with the European Union acquis;
- exchange of information on national legislation and legislative practices;
- exchange of information on the process of preparation of national versions of the European Union acquis;
- organization of expert meetings, trainings, seminars and other forms of professional development and exchange of knowledge.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

CHAPTER V
Cooperation in the fields of judiciary and interior***Article 12.***

The Contracting Parties agree to intensify cooperation in the realm of judiciary and internal affairs, especially in regard to asylum policy, migration, readmission, trafficking in human beings, visa regime, money laundering, corruption, smuggling, illegal drug trafficking, fight against international terrorism, judiciary reform and public administration reform and rule of law. In the framework of their cooperation, the Contracting Parties shall mutually consult and exchange:

- information on legislation, judicial reform - practices and implementation in practice;
- information on current and developing trends;
- experts in areas of common interest;
- technical and administrative assistance.

Aimed at improving cooperation in the mentioned areas, the Contracting Parties may form joint working groups.

Article 13.

The Contracting Parties agree to cooperate:

- in the area of asylum, with the purpose of improving legal and administrative standards in accordance with international obligations, especially the Convention Relating to the Status of Refugees from 1951, its Additional Protocol on legal status of Refugees from 1967 and European Convention on Human Rights. This cooperation shall include temporary exchange of information on statistical data on asylum seekers, establishment of the database of common data on countries of origin and creation of common regional policy;
- in the area of migration management, in order to proceed until the gradual approximation of respective legislation with the European Union acquis. The Contracting parties shall particularly exchange information on legislative reform and shall maintain regular exchange of information on legal migration and data on illegal migration, including illegal employment and transit migration;
- in the area of prevention and control of illegal migration, the Contracting Parties shall adhere to the provisions of the Agreement on Readmission of Persons residing without authorization;
- in the area of Integrated Border Management, in order to proceed until gradual approximation of respective legislation with the

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

European Union acquis and offer high level of Border Management and Control standards. The Contracting Parties shall continue to adhere to provisions of existing agreements and shall further strengthen cooperation.

Article 14.

The Contracting Parties agree to cooperate in prevention of use of their respective financial systems for money laundering obtained by criminal activity, especially money obtained by organized crime.

Cooperation in that area shall be focused on implementation of regulations and efficient functioning of international standards and mechanisms for prevention of money laundering.

Article 15.

The Contracting Parties shall establish framework for cooperation with the aim of repression and prevention of criminal and illegal activities, especially organized crime, such as:

- trafficking in human beings;
- criminal activities in the area of economic crime, especially corruption, illegal transactions and smuggling that involves hazardous waste, radioactive material, counterfeit and pirated products;
- illegal trade of drugs and psychotropic substances;
- smuggling of excise goods;
- smuggling of migrants;
- smuggling of stolen vehicles;
- illegal arms trade;
- terorizam; terrorism;
- falsification of documents;
- forging of means of payment and of securities;
- fraud with forged credit cards;
- falsification of euro.

Article 16.

In the framework of their authorities and jurisdiction, the Contracting Parties shall cooperate in increasing efficiency of policies and measures in fight against illicit supply and trade of drugs and psychotropic substances and precursors, as well as in reduction of misuse of drugs and psychotropic substances.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 17.

The Contracting Parties shall cooperate in the area of rule of law consolidation, judicial independence and training of judicial professionals.

CHAPTER VI

Cooperation in other fields.

Article 18.

The Contracting Parties shall implement measures for protection of environment and fight against climate change, especially in international water management, biological protection, protection against air pollution, prevention of waste material being created, environmental impact assessment of certain planning documents and evaluation of the impact of projects on the environment, approximation of legislation with the European Union acquis in order to create a common legal framework for the protection and improvement of environment.

The Contracting Parties shall enhance exchange of experiences and knowledge with the aim of approximating legislation with European legislation, introduction of trade related standards that facilitate access to agricultural product markets, enhance maintenance and organization of joint events, workshops, seminars and facilitate and support scientific contacts in the area of agriculture and rural development.

The Contracting Parties shall enhance cooperation between local governmental units in the area of local government functioning, preparation of local government units for the European Union accession, access and use of European Union financial instruments, improvement of the European Union Regional Policy and territorial cooperation, cooperation between developing regions and between regional institutions and bodies.

According to the needs, the Contracting Parties shall improve cooperation in other areas of common interest.

CHAPTER VII

Institutional mechanisms

Article 19.

This Agreement establishes the institutional mechanisms as follows:

- Meeting of Ministers of Foreign Affairs in the framework of political dialogue, including the development of cooperation, addressing issues

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- related to the accession of the Contracting Parties to the European Union, as well as the issues of interest for the region and for the Common Foreign and Security Policy of the European Union;
- Meetings of heads of relevant institutions in charge of coordination of the European Integration Process, that will discuss issues related to European Union accession of the Contracting Parties;
- Joint Committee, chaired by Senior officials from Ministries of Foreign Affairs, and composed of the representatives of the relevant Contracting Parties' institutions, who shall, at operational level, review the implementation of this Agreement and make necessary analysis and preparations for the meetings of the Ministers of Foreign Affairs, together with the representatives of other ministries and institutions;
 - Joint Inter-Institutional Working Groups for improvement of cooperation in specific fields.

Article 20.

The Contracting Parties shall consult and advise the European Union of the strengthening of their cooperation.

The European Commission may be invited to attend the meetings organised under this Agreement as an observer.

CHAPTER VIII
Final provisions*Article 21.*

This Agreement is concluded for an indefinite period of time.

Either of the Contracting Parties may denounce this Agreement by informing the other Party through diplomatic channels at least six months in advance.

Article 22.

This Agreement shall enter into force on the date of receipt of the last written notification, through diplomatic channels, by which the Contracting Parties inform each other that the requirements stipulated by their national legislation for its entry into force have been fulfilled.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 23.

Amendments and revisions of this Agreement shall be done on the basis of mutual written consent of all Contracting Parties and shall enter into force in accordance with the procedure as stipulated in Article 22 of this Agreement.

Article 24.

Any disputes arising from the implementation and interpretation of this Agreement shall be resolved through diplomatic channels.

Article 25.

This Agreement shall not prejudice the rights and obligations arising from the international treaties in force for the Contracting Parties.

Done in SKOPJE, on 20.04.2017 in two originals, each in Macedonian, Bosnian, Croatian, Serbian and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergences in interpretation, the English text shall prevail.

FOR THE GOVERNMENT OF
THE REPUBLIC OF MACEDONIA

FOR THE COUNCIL OF MINISTERS OF
BOSNIA AND HERZEGOVINA

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 3

Министерството за надворешни работи се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Спогодбата од членот 1 од овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J
PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES PËR BASHKËPUNIM NDËRMJET
QEVERISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË DHE KËSHILLIT TË MINISTRAVE
TË BOSNJE E HERCEGOVINËS NË PROCESIN E ADERIMIT NË BASHKIMIN
EVROPIAN

Neni 1

Ratifikohet Marrëveshja për bashkëpunim ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Këshillit të Ministrave të Bosnje e Hercegovinës në procesin e aderimit në Bashkimin Evropian, e lidhur më 20 prill 2017, në Shkup.

Neni 2

Marrëveshja nga neni 1 i këtij ligji në origjinal në gjuhën maqedonase, boshnjake, kroate, serbe dhe angleze, është si vijon:

Neni 3

Ministria e Punëve të Jashtme caktohet si organ kompetent i administratës shtetërore që do të kujdeset për zbatimin e Marrëveshjes nga neni 1 i këtij ligji.

Neni 4

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

2.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА
НА ДОГОВОРОТ ОД ПАРИЗ

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот од Париз, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 6 ноември 2017 година.

Бр. 08-3854/1
6 ноември 2017 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Горге Иванов**, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
м-р **Талат Цафери**, с.р.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

**ЗАКОН
ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ ОД ПАРИЗ**

Член 1

Се ратификува Договорот од Париз, усвоен во Париз на 12 декември 2015 година на 21-от состанок на државите страни на Рамковната Конференција за климатски промени, потпишан од Република Македонија на 22 април 2016 година.

Член 2

Договорот од членот 1 од овој закон во оригинал на англиски јазик и во превод на македонски јазик, гласи:

PARIS AGREEMENT

The Parties to this Agreement,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as "the Convention",

Pursuant to the Durban Platform for Enhanced Action established by decision 1/CP.17 of the Conference of the Parties to the Convention at its seventeenth session,

In pursuit of the objective of the Convention, and being guided by its principles, including the principle of equity and common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances,

Recognizing the need for an effective and progressive response to the urgent threat of climate change on the basis of the best available scientific knowledge,

Also recognizing the specific needs and special circumstances of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, as provided for in the Convention,

Taking full account of the specific needs and special situations of the least developed countries with regard to funding and transfer of technology,

Recognizing that Parties may be affected not only by climate change, but also by the impacts of the measures taken in response to it,

Emphasizing the intrinsic relationship that climate change actions, responses and impacts have with equitable access to sustainable development and eradication of poverty,

Recognizing the fundamental priority of safeguarding food security and ending hunger, and the particular vulnerabilities of food production systems to the adverse impacts of climate change,

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Taking into account the imperatives of a just transition of the workforce and the creation of decent work and quality jobs in accordance with nationally defined development priorities.

Acknowledging that climate change is a common concern of humankind. Parties should, when taking action to address climate change, respect, promote and consider their respective obligations on human rights, the right to health, the rights of indigenous peoples, local communities, migrants, children, persons with disabilities and people in vulnerable situations and the right to development, as well as gender equality, empowerment of women and intergenerational equity,

Recognizing the importance of the conservation and enhancement, as appropriate, of sinks and reservoirs of the greenhouse gases referred to in the Convention,

Noting the importance of ensuring the integrity of all ecosystems, including oceans, and the protection of biodiversity, recognized by some cultures as Mother Earth, and noting the importance for some of the concept of "climate justice", when taking action to address climate change.

Affirming the importance of education, training, public awareness, public participation, public access to information and cooperation at all levels on the matters addressed in this Agreement,

Recognizing the importance of the engagements of all levels of government and various actors, in accordance with respective national legislations of Parties, in addressing climate change,

Also recognizing that sustainable lifestyles and sustainable patterns of consumption and production, with developed country Parties taking the lead, play an important role in addressing climate change,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(a) "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992;

(b) "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention;

(c) "Party" means a Party to this Agreement.

Article 2

1. This Agreement, in enhancing the implementation of the Convention, including its objective, aims to strengthen the global response to the threat of climate change, in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty, including by:

(a) Holding the increase in the global average temperature to well below 2°C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5°C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change;

(b) Increasing the ability to adapt to the adverse impacts of climate change and foster climate resilience and low greenhouse gas emissions development, in a manner that does not threaten food production; and

(c) Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.

2. This Agreement will be implemented to reflect equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 3

As nationally determined contributions to the global response to climate change, all Parties are to undertake and communicate ambitious efforts as defined in Articles 4, 7, 9, 10, 11 and 13 with the view to achieving the purpose of this Agreement as set out in Article 2. The efforts of all Parties will represent a progression over time, while recognizing the need to support developing country Parties for the effective implementation of this Agreement.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 4

1. In order to achieve the long-term temperature goal set out in Article 2. Parties aim to reach global peaking of greenhouse gas emissions as soon as possible, recognizing that peaking will take longer for developing country Parties, and to undertake rapid reductions thereafter in accordance with best available science, so as to achieve a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases in the second half of this century, on the basis of equity, and in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty.
2. Each Party shall prepare, communicate and maintain successive nationally determined contributions that it intends to achieve. Parties shall pursue domestic mitigation measures, with the aim of achieving the objectives of such contributions.
3. Each Party's successive nationally determined contribution will represent a progression beyond the Party's then current nationally determined contribution and reflect its highest possible ambition, reflecting its common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.
4. Developed country Parties should continue taking the lead by undertaking economy-wide absolute emission reduction targets. Developing country Parties should continue enhancing their mitigation efforts, and are encouraged to move over time towards economy-wide emission reduction or limitation targets in the light of different national circumstances.
5. Support shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, in accordance with Articles 9, 10 and 11, recognizing that enhanced support for developing country Parties will allow for higher ambition in their actions.
6. The least developed countries and small island developing States may prepare and communicate strategies, plans and actions for low greenhouse gas emissions development reflecting their special circumstances.
7. Mitigation co-benefits resulting from Parties' adaptation actions and/or economic diversification plans can contribute to mitigation outcomes under this Article.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

8. In communicating their nationally determined contributions, all Parties shall provide the information necessary for clarity, transparency and understanding in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

9. Each Party shall communicate a nationally determined contribution every five years in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and be informed by the outcomes of the global stocktake referred to in Article 14.

10. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall consider common time frames for nationally determined contributions at its first session.

11. A Party may at any time adjust its existing nationally determined contribution with a view to enhancing its level of ambition, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

12. Nationally determined contributions communicated by Parties shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Parties shall account for their nationally determined contributions. In accounting for anthropogenic emissions and removals corresponding to their nationally determined contributions, Parties shall promote environmental integrity, transparency, accuracy, completeness, comparability and consistency, and ensure the avoidance of double counting, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

14. In the context of their nationally determined contributions, when recognizing and implementing mitigation actions with respect to anthropogenic emissions and removals, Parties should take into account, as appropriate, existing methods and guidance under the Convention, in the light of the provisions of paragraph 13 of this Article.

15. Parties shall take into consideration in the implementation of this Agreement the concerns of Parties with economies most affected by the impacts of response measures, particularly developing country Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

16. Parties, including regional economic integration organizations and their member States, that have reached an agreement to act jointly under paragraph 2 of this Article shall notify the secretariat of the terms of that agreement, including the emission level allocated to each Party within the relevant time period, when they communicate their nationally determined contributions. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of that agreement.

17. Each party to such an agreement shall be responsible for its emission level as set out in the agreement referred to in paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

18. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Agreement, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization, shall be responsible for its emission level as set out in the agreement communicated under paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

19. All Parties should strive to formulate and communicate long-term low greenhouse gas emission development strategies, mindful of Article 2 taking into account their common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 5

1. Parties should take action to conserve and enhance, as appropriate, sinks and reservoirs of greenhouse gases as referred to in Article 4, paragraph 1 (d), of the Convention, including forests.

2. Parties are encouraged to take action to implement and support, including through results-based payments, the existing framework as set out in related guidance and decisions already agreed under the Convention for: policy approaches and positive incentives for activities relating to reducing emissions from deforestation and forest degradation, and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries; and alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests, while reaffirming the importance of incentivizing, as appropriate, non-carbon benefits associated with such approaches.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 6

1. Parties recognize that some Parties choose to pursue voluntary cooperation in the implementation of their nationally determined contributions to allow for higher ambition in their mitigation and adaptation actions and to promote sustainable development and environmental integrity.

2. Parties shall, where engaging on a voluntary basis in cooperative approaches that involve the use of internationally transferred mitigation outcomes towards nationally determined contributions, promote sustainable development and ensure environmental integrity and transparency, including in governance, and shall apply robust accounting to ensure, inter alia, the avoidance of double counting, consistent with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The use of internationally transferred mitigation outcomes to achieve nationally determined contributions under this Agreement shall be voluntary and authorized by participating Parties.

4. A mechanism to contribute to the mitigation of greenhouse gas emissions and support sustainable development is hereby established under the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement for use by Parties on a voluntary basis. It shall be supervised by a body designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, and shall aim:

(a) To promote the mitigation of greenhouse gas emissions while fostering sustainable development;

(b) To incentivize and facilitate participation in the mitigation of greenhouse gas emissions by public and private entities authorized by a Party;

(c) To contribute to the reduction of emission levels in the host Party, which will benefit from mitigation activities resulting in emission reductions that can also be used by another Party to fulfil its nationally determined contribution; and

(d) To deliver an overall mitigation in global emissions.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

5. Emission reductions resulting from the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article shall not be used to demonstrate achievement of the host Party's nationally determined contribution if used by another Party to demonstrate achievement of its nationally determined contribution.

6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall ensure that a share of the proceeds from activities under the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall adopt rules, modalities and procedures for the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article at its first session.

8. Parties recognize the importance of integrated, holistic and balanced non-market approaches being available to Parties to assist in the implementation of their nationally determined contributions, in the context of sustainable development and poverty eradication, in a coordinated and effective manner, including through, inter alia, mitigation, adaptation, finance, technology transfer and capacity-building, as appropriate. These approaches shall aim to:

- (a) Promote mitigation and adaptation ambition;
- (b) Enhance public and private sector participation in the implementation of nationally determined contributions; and
- (c) Enable opportunities for coordination across instruments and relevant institutional arrangements.

9. A framework for non-market approaches to sustainable development is hereby defined to promote the non-market approaches referred to in paragraph 8 of this Article.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 7

1. Parties hereby establish the global goal on adaptation of enhancing adaptive capacity, strengthening resilience and reducing vulnerability to climate change, with a view to contributing to sustainable development and ensuring an adequate adaptation response in the context of the temperature goal referred to in Article 2.

2. Parties recognize that adaptation is a global challenge faced by all with local, subnational, national, regional and international dimensions, and that it is a key component of and makes a contribution to the long-term global response to climate change to protect people, livelihoods and ecosystems, taking into account the urgent and immediate needs of those developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.

3. The adaptation efforts of developing country Parties shall be recognized, in accordance with the modalities to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session.

4. Parties recognize that the current need for adaptation is significant and that greater levels of mitigation can reduce the need for additional adaptation efforts, and that greater adaptation needs can involve greater adaptation costs.

5. Parties acknowledge that adaptation action should follow a country-driven, gender-responsive, participatory and fully transparent approach, taking into consideration vulnerable groups, communities and ecosystems, and should be based on and guided by the best available science and, as appropriate, traditional knowledge, knowledge of indigenous peoples and local knowledge systems, with a view to integrating adaptation into relevant socioeconomic and environmental policies and actions, where appropriate.

6. Parties recognize the importance of support for and international cooperation on adaptation efforts and the importance of taking into account the needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.

7. Parties should strengthen their cooperation on enhancing action on adaptation, taking into account the Cancun Adaptation Framework, including with regard to:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(a) Sharing information, good practices, experiences and lessons learned, including, as appropriate, as these relate to science, planning, policies and implementation in relation to adaptation actions;

(b) Strengthening institutional arrangements, including those under the Convention that serve this Agreement, to support the synthesis of relevant information and knowledge, and the provision of technical support and guidance to Parties;

(c) Strengthening scientific knowledge on climate, including research, systematic observation of the climate system and early warning systems, in a manner that informs climate services and supports decision-making;

(d) Assisting developing country Parties in identifying effective adaptation practices, adaptation needs, priorities, support provided and received for adaptation actions and efforts, and challenges and gaps, in a manner consistent with encouraging good practices; and

(e) Improving the effectiveness and durability of adaptation actions.

8. United Nations specialized organizations and agencies are encouraged to support the efforts of Parties to implement the actions referred to in paragraph 7 of this Article, taking into account the provisions of paragraph 5 of this Article.

9. Each Party shall, as appropriate, engage in adaptation planning processes and the implementation of actions, including the development or enhancement of relevant plans, policies and/or contributions, which may include:

(a) The implementation of adaptation actions, undertakings and/or efforts:

(b) The process to formulate and implement national adaptation plans;

(c) The assessment of climate change impacts and vulnerability, with a view to formulating nationally determined prioritized actions, taking into account vulnerable people, places and ecosystems;

(d) Monitoring and evaluating and learning from adaptation plans, policies, programmes and actions; and

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(e) Building the resilience of socioeconomic and ecological systems, including through economic diversification and sustainable management of natural resources.

10. Each Party should, as appropriate, submit and update periodically an adaptation communication, which may include its priorities, implementation and support needs, plans and actions, without creating any additional burden for developing country Parties.

11. The adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article shall be, as appropriate, submitted and updated periodically, as a component of or in conjunction with other communications or documents, including a national adaptation plan, a nationally determined contribution as referred to in Article 4, paragraph 2, and/or a national communication.

12. The adaptation communications referred to in paragraph 10 of this Article shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Continuous and enhanced international support shall be provided to developing country Parties for the implementation of paragraphs 7, 9, 10 and 11 of this Article, in accordance with the provisions of Articles 9, 10 and 11.

14. The global stocktake referred to in Article 14 shall, inter alia:

(a) Recognize adaptation efforts of developing country Parties;

(b) Enhance the implementation of adaptation action taking into account the adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article;

(c) Review the adequacy and effectiveness of adaptation and support provided for adaptation; and

(d) Review the overall progress made in achieving the global goal on adaptation referred to in paragraph 1 of this Article.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 8

1. Parties recognize the importance of averting, minimizing and addressing loss and damage associated with the adverse effects of climate change, including extreme weather events and slow onset events, and the role of sustainable development in reducing the risk of loss and damage.

2. The Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and may be enhanced and strengthened, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. Parties should enhance understanding, action and support, including through the Warsaw International Mechanism, as appropriate, on a cooperative and facilitative basis with respect to loss and damage associated with the adverse effects of climate change.

4. Accordingly, areas of cooperation and facilitation to enhance understanding, action and support may include:

- (a) Early warning systems;
- (b) Emergency preparedness;
- (c) Slow onset events;
- (d) Events that may involve irreversible and permanent loss and damage;
- (e) Comprehensive risk assessment and management;
- (f) Risk insurance facilities, climate risk pooling and other insurance solutions;
- (g) Non-economic losses; and
- (h) Resilience of communities, livelihoods and ecosystems.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

5. The Warsaw International Mechanism shall collaborate with existing bodies and expert groups under the Agreement, as well as relevant organizations and expert bodies outside the Agreement.

Article 9

1. Developed country Parties shall provide financial resources to assist developing country Parties with respect to both mitigation and adaptation in continuation of their existing obligations under the Convention.

2. Other Parties are encouraged to provide or continue to provide such support voluntarily.

3. As part of a global effort, developed country Parties should continue to take the lead in mobilizing climate finance from a wide variety of sources, instruments and channels, noting the significant role of public funds, through a variety of actions, including supporting country-driven strategies, and taking into account the needs and priorities of developing country Parties. Such mobilization of climate finance should represent a progression beyond previous efforts.

4. The provision of scaled-up financial resources should aim to achieve a balance between adaptation and mitigation, taking into account country-driven strategies, and the priorities and needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change and have significant capacity constraints, such as the least developed countries and small island developing States, considering the need for public and grant-based resources for adaptation.

5. Developed country Parties shall biennially communicate indicative quantitative and qualitative information related to paragraphs 1 and 3 of this Article, as applicable, including, as available, projected levels of public financial resources to be provided to developing country Parties. Other Parties providing resources are encouraged to communicate biennially such information on a voluntary basis.

6. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account the relevant information provided by developed country Parties and/or Agreement bodies on efforts related to climate finance.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

7. Developed country Parties shall provide transparent and consistent information on support for developing country Parties provided and mobilized through public interventions biennially in accordance with the modalities, procedures and guidelines to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, at its first session, as stipulated in Article 13, paragraph 13. Other Parties are encouraged to do so.

8. The Financial Mechanism of the Convention, including its operating entities, shall serve as the financial mechanism of this Agreement.

9. The institutions serving this Agreement, including the operating entities of the Financial Mechanism of the Convention, shall aim to ensure efficient access to financial resources through simplified approval procedures and enhanced readiness support for developing country Parties, in particular for the least developed countries and small island developing States, in the context of their national climate strategies and plans.

Article 10

1. Parties share a long-term vision on the importance of fully realizing technology development and transfer in order to improve resilience to climate change and to reduce greenhouse gas emissions.

2. Parties, noting the importance of technology for the implementation of mitigation and adaptation actions under this Agreement and recognizing existing technology deployment and dissemination efforts, shall strengthen cooperative action on technology development and transfer.

3. The Technology Mechanism established under the Convention shall serve this Agreement.

4. A technology framework is hereby established to provide overarching guidance to the work of the Technology Mechanism in promoting and facilitating enhanced action on technology development and transfer in order to support the implementation of this Agreement, in pursuit of the long-term vision referred to in paragraph 1 of this Article.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

5. Accelerating, encouraging and enabling innovation is critical for an effective, long-term global response to climate change and promoting economic growth and sustainable development. Such effort shall be, as appropriate, supported, including by the Technology Mechanism and, through financial means, by the Financial Mechanism of the Convention, for collaborative approaches to research and development, and facilitating access to technology, in particular for early stages of the technology cycle, to developing country Parties.

6. Support, including financial support, shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, including for strengthening cooperative action on technology development and transfer at different stages of the technology cycle, with a view to achieving a balance between support for mitigation and adaptation. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account available information on efforts related to support on technology development and transfer for developing country Parties.

Article 11

1. Capacity-building under this Agreement should enhance the capacity and ability of developing country Parties, in particular countries with the least capacity, such as the least developed countries, and those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, such as small island developing States, to take effective climate change action, including, inter alia, to implement adaptation and mitigation actions, and should facilitate technology development, dissemination and deployment, access to climate finance, relevant aspects of education, training and public awareness, and the transparent, timely and accurate communication of information.

2. Capacity-building should be country-driven, based on and responsive to national needs, and foster country ownership of Parties, in particular, for developing country Parties, including at the national, subnational and local levels. Capacity-building should be guided by lessons learned, including those from capacity-building activities under the Convention, and should be an effective, iterative process that is participatory, cross-cutting and gender-responsive.

3. All Parties should cooperate to enhance the capacity of developing country Parties to implement this Agreement. Developed country Parties should enhance support for capacity-building actions in developing country Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

4. All Parties enhancing the capacity of developing country Parties to implement this Agreement, including through regional, bilateral and multilateral approaches, shall regularly communicate on these actions or measures on capacity-building. Developing country Parties should regularly communicate progress made on implementing capacity-building plans, policies, actions or measures to implement this Agreement.

5. Capacity-building activities shall be enhanced through appropriate institutional arrangements to support the implementation of this Agreement, including the appropriate institutional arrangements established under the Convention that serve this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, consider and adopt a decision on the initial institutional arrangements for capacity-building.

Article 12

Parties shall cooperate in taking measures, as appropriate, to enhance climate change education, training, public awareness, public participation and public access to information, recognizing the importance of these steps with respect to enhancing actions under this Agreement.

Article 13

1. In order to build mutual trust and confidence and to promote effective implementation, an enhanced transparency framework for action and support, with built-in flexibility which takes into account Parties' different capacities and builds upon collective experience is hereby established.

2. The transparency framework shall provide flexibility in the implementation of the provisions of this Article to those developing country Parties that need it in the light of their capacities. The modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article shall reflect such flexibility.

3. The transparency framework shall build on and enhance the transparency arrangements under the Convention, recognizing the special circumstances of the least developed countries and small island developing States, and be implemented in a facilitative, non-intrusive, non-punitive manner, respectful of national sovereignty, and avoid placing undue burden on Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

4. The transparency arrangements under the Convention, including national communications, biennial reports and biennial update reports, international assessment and review and international consultation and analysis, shall form part of the experience drawn upon for the development of the modalities, procedures and guidelines under paragraph 13 of this Article.

5. The purpose of the framework for transparency of action is to provide a clear understanding of climate change action in the light of the objective of the Convention as set out in its Article 2, including clarity and tracking of progress towards achieving Parties' individual nationally determined contributions under Article 4, and Parties' adaptation actions under Article 7, including good practices, priorities, needs and gaps, to inform the global stocktake under Article 14.

6. The purpose of the framework for transparency of support is to provide clarity on support provided and received by relevant individual Parties in the context of climate change actions under Articles 4, 7, 9, 10 and 11, and, to the extent possible, to provide a full overview of aggregate financial support provided, to inform the global stocktake under Article 14.

7. Each Party shall regularly provide the following information:

(a) A national inventory report of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases, prepared using good practice methodologies accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement; and

(b) Information necessary to track progress made in implementing and achieving its nationally determined contribution under Article 4.

8. Each Party should also provide information related to climate change impacts and adaptation under Article 7, as appropriate.

9. Developed country Parties shall, and other Parties that provide support should, provide information on financial, technology transfer and capacity-building support provided to developing country Parties under Articles 9, 10 and 11.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

10. Developing country Parties should provide information on financial, technology transfer and capacity-building support needed and received under Articles 9, 10 and 11.

11. Information submitted by each Party under paragraphs 7 and 9 of this Article shall undergo a technical expert review, in accordance with decision 1/CP.21. For those developing country Parties that need it in the light of their capacities, the review process shall include assistance in identifying capacity-building needs. In addition, each Party shall participate in a facilitative, multilateral consideration of progress with respect to efforts under Article 9, and its respective implementation and achievement of its nationally determined contribution.

12. The technical expert review under this paragraph shall consist of a consideration of the Party's support provided, as relevant, and its implementation and achievement of its nationally determined contribution. The review shall also identify areas of improvement for the Party, and include a review of the consistency of the information with the modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article, taking into account the flexibility accorded to the Party under paragraph 2 of this Article. The review shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of developing country Parties.

13. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, building on experience from the arrangements related to transparency under the Convention, and elaborating on the provisions in this Article, adopt common modalities, procedures and guidelines, as appropriate, for the transparency of action and support.

14. Support shall be provided to developing countries for the implementation of this Article.

15. Support shall also be provided for the building of transparency-related capacity of developing country Parties on a continuous basis.

Article 14

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall periodically take stock of the implementation of this Agreement to assess the collective progress towards achieving the purpose of this Agreement and its long-term goals (referred to as the "global stocktake"). It shall do so in a comprehensive and facilitative manner, considering mitigation, adaptation and the

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

means of implementation and support, and in the light of equity and the best available science.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall undertake its first global stocktake in 2023 and every five years thereafter unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The outcome of the global stocktake shall inform Parties in updating and enhancing, in a nationally determined manner, their actions and support in accordance with the relevant provisions of this Agreement, as well as in enhancing international cooperation for climate action.

Article 15

1. A mechanism to facilitate implementation of and promote compliance with the provisions of this Agreement is hereby established.

2. The mechanism referred to in paragraph 1 of this Article shall consist of a committee that shall be expert-based and facilitative in nature and function in a manner that is transparent, non-adversarial and non-punitive. The committee shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of Parties.

3. The committee shall operate under the modalities and procedures adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session and report annually to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 16

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Agreement.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall keep under regular review the implementation of this Agreement and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Agreement and shall:

(a) Establish such subsidiary bodies as deemed necessary for the implementation of this Agreement; and

(b) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Agreement.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and the financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Agreement, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of entry into force of this Agreement. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

8. The United Nations and its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Agreement and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure referred to in paragraph 5 of this Article.

Article 17

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Agreement.

2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention, on the arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Agreement and by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 18

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve, respectively, as the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement. The provisions of the Convention relating to the functioning of these two bodies shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Agreement, any member of the bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

Article 19

1. Subsidiary bodies or other institutional arrangements established by or under the Convention, other than those referred to in this Agreement, shall serve this Agreement upon a decision of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall specify the functions to be exercised by such subsidiary bodies or arrangements.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement may provide further guidance to such subsidiary bodies and institutional arrangements.

Article 20

1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

2. Any regional economic integration organization that becomes a Party to this Agreement without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Agreement. In the case of regional economic integration organizations with one or more member States that are Parties to this Agreement,

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Agreement. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Agreement concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Agreement. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 21

1. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date on which at least 55 Parties to the Convention accounting in total for at least an estimated 55 per cent of the total global greenhouse gas emissions have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Solely for the limited purpose of paragraph 1 of this Article, "total global greenhouse gas emissions" means the most up-to-date amount communicated on or before the date of adoption of this Agreement by the Parties to the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Agreement or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 of this Article for entry into force have been fulfilled, this Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or regional economic integration organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of paragraph 1 of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by its member States.

Article 22

The provisions of Article 15 of the Convention on the adoption of amendments to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 23

1. The provisions of Article 16 of the Convention on the adoption and amendment of annexes to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

2. Annexes to this Agreement shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided for, a reference to this Agreement constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

Article 24

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 25

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 of this Article.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Agreement. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 26

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Agreement.

Article 27

No reservations may be made to this Agreement.

Article 28

1. At any time after three years from the date on which this Agreement has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Agreement by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Agreement.

Article 29

The original of this Agreement, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Paris this twelfth day of December two thousand and fifteen.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Agreement.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

ДОГОВОРОТ ОД ПАРИЗ

Страните на овој Договор,

Кои истовремено се и Страни на Рамковната Конвенција на ОН за климатски промени, понатаму во текстот именувана како „Конвенцијата“,

Согласно Платформата за засилени активности од Дурбан донесена со Одлука 1/CP.17 на Конференцијата на страните кон Конвенцијата на својата седумнаесетта седница,

Со цел да се исполнат целите на Конвенцијата, и водени од нејзините начела, како начелото на еднаквост и заеднички но диференцирани одговорности соодветни на можностите, имајќи ги предвид различните национални околности,

Согледувајќи ја потребата од ефективен и прогресивен одговор на итната закана од климатските промени врз основа на најдоброто научно знаење кое е достапно,

Исто така согледувајќи ги специфичните потреби и посебни околности во Страните кои се земји во развој, особено оние кои се особено ранливи пред негативните последици од климатските промени, како што е предвидено и во Конвенцијата,

Земајќи ги целосно предвид специфичните потреби и посебни ситуации во најнеразвиените земји во однос на финансирањето и трансферот на технологија,

Согледувајќи дека Страните може да се соочуваат со последици не само од климатските промени, туку исто така и од мерките кои се преземени за справување со климатските промени,

Нагласувајќи ја природната поврзаност на активностите, реакциите на климатските промени и влијанијата од климатските промени со правичните можности за одржлив развој и искоренување на сиромаштијата,

Согледувајќи кои се основните приоритети како гарантирање на обезбеденоста со храна и елиминирање на гладот, како и особената ранливост на системите за производство на храна пред негативните влијанија од климатските промени,

Земајќи ги предвид императивите за праведна транзиција на работната сила и создавање на достоинствена работа и квалитетни работни места согласно националните приоритети за развој,

Признавајќи дека климатските промени се заедничка причина за загриженост на целото човештво, Страните, кога преземаат активности за справување со климатските промени, треба да ги почитуваат, унапредуваат и земаат предвид и своите обврски во однос на човековите права, правото на здравје, правата на домородното население, локалните заедници, мигрантите, децата, лицата со попреченост и лицата во ранливи ситуации, како и правото на развој, родовата еднаквост, зајакнувањето на позицијата на жените и меѓугенерациската правичност,

Согледувајќи ја важноста на заштитата и подобрувањето на апсорбентите и резервоарите на стакленичките гасови наведени во Конвенцијата, кога тоа е соодветно,

Имајќи ја предвид важноста на осигурување на интегритетот на сите екосистеми, вклучувајќи ги и океаните, и заштитата на биолошката разновидност, во некои култури

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

позната како Мајката Земја, и согледувајќи ја важноста на концептот „климатска правда“ за некои, кога се преземаат активности за да се намалат климатските промени,

Нагласувајќи ја важноста на образованието, обуката, јавната свест, учеството на јавноста, пристапот на јавноста до информации и соработката на сите нивоа за прашањата кои се предмет на овој Договор,

Признавајќи ја важноста на ангажманите на сите нивоа на власт и на различните чинители, при справување со климатските промени согласно конкретните национални законодавства на Страните,

Исто така согледувајќи дека одржливите начини на живот и одржливите начини на потрошувачка и производство, а кои ќе ги предводат Страните кои се развиени земји, имаат многу важна улога во справувањето со климатските промени,

Се согласија на следното:

Член 1

Во овој Договор, ќе важат дефинициите дадени во член 1 од Конвенцијата. Покрај тоа:

1. „Конвенција“ значи Рамковната Конвенција на ОН за климатски промени, донесена во Њујорк на 9 мај 1992 година.
2. „Конференција на страните“ значи Конференцијата на страните кон Конвенцијата.
3. „Страна“ ќе значи Страна кон овој Договор.

Член 2

1. Овој Договор, за зајакнување на спроведувањето на Конвенцијата и нејзините цели, има цел да го подобри глобалниот одговор наспрема заканите од климатските промени, во контекст на одржливиот развој и напорите да се искорени сиромаштијата, меѓу другото и со:
 - (a) Задржување на зголемувањето на глобалната просечна температура прилично под 2 °C над температурата во прединдустрискиот период и продолжување со напорите да се ограничи зголемувањето на температурата на 1.5 °C над температурата во прединдустрискиот период, согледувајќи дека со ова значително ќе се намалат ризиците и влијанијата на климатските промени;
 - (b) Зголемување на способноста за адаптација на негативните влијанија на климатските промени и за развој со ниски емисии на стакленички гасови, на начин кој нема да му штети на производството на храна;
 - (c) Усогласување на финансиските текови со начините за постигнување развој со ниски емисии на стакленички гасови и развој кој е отпорен на климатските промени.
2. Овој Договор ќе се спроведува за да го одрази начелото на еднаквост и заеднички но диференцирани одговорности соодветни на можностите, имајќи ги предвид различните национални околности.

Член 3

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

Во вид на национални придонеси кон глобалниот одговор на климатските промени, сите Страни ќе преземат и ќе известат за амбициозните напори дефинирани во членовите 4, 7, 9, 10, 11 и 13 со цел да се постигне целта на овој Договор предвидена во член 2. Напорите на сите Страни ќе претставуваат прогресија низ време, а истовремено се согледува потребата да се поддржат Страните кои се земји во развој за ефективно спроведување на овој Договор.

Член 4

1. Со цел да се постигне оваа долгорочна цел за температурата дадена во член 2, Страните имаат цел да го постигнат највисокото ниво на глобални емисии на стакленички гасови најбрзо што може, признавајќи дека за тоа ќе треба повеќе време за Страните кои се земји во развој, и потоа да преземат брзи намалувања на емисиите согласно најдобрите достапни научни достигнувања, со цел да се постигне рамнотежа помеѓу антропогените емисии поизвори и отстранувањата на стакленички гасови по апсорбенти во втората половина на овој век, врз основа на правичност, и во контекст на одржлив развој и напорите да се искорени сиромаштијата.
2. Секоја Страна ќе ги подготви, достави и ќе ги одржува последователните национални придонеси кои таа планира да ги постигне. За да ги постигнат таквите придонеси, Страните ќе спроведуваат национални мерки за намалување на климатските промени.
3. Секој од националните придонеси на секоја од Страните ќе претставува прогресија над моменталниот национален придонес во тој момент и ќе го одразува највисокото ниво на амбиција на земјата, што ќе биде одраз на заедничките но диференцирани одговорности согласно своите способности, имајќи ги предвид различните национални околности.
4. Страните кои се развиени земји треба да предводат преку спроведување на апсолутни цели за намалување на емисиите во целата економија. Страните кои се земји во развој треба да продолжат да ги зајакнуваат своите напори за ублажување, и тие се поттикнуваат со текот на времето да преминат кон цели за намалување или ограничување на емисиите кои ќе важат за целата економија, имајќи ги предвид различните национални околности.
5. За Страните кои се земји во развој ќе се обезбеди поддршка за спроведување на овој член, согласно членовите 9, 10 и 11, согледувајќи дека дополнителната поддршка за Страните кои се земји во развој ќе им овозможи спроведување на поамбициозни активности.
6. Најнеразвиените земји и малите островски држави во развој може да подготват и да достават стратегии, планови и активности за развој со ниски емисии на стакленички гасови во кои ќе се одразуваат нивните посебни околности.
7. Придружните придобивки за ублажување кои ќе бидат резултат од активностите за адаптација на Страните и/или од плановите за економска диверзификација можат да придонесат кон целите за ублажување предвидени со овој член.
8. При доставување на своите национални придонеси, сите Страни ќе ги дадат информациите кои се потребни за да се обезбеди јасност, транспарентност и разбирање согласно одлуката 1/CP.21, како и сите релевантни одлуки на Конференцијата на страните која служи како средба за Страните на Договорот од Париз.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

9. Секоја Страна, еднаш во секои пет години ќе информира за своите национални придонеси согласно одлуката 1/CP.21 и сите релевантни одлуки на Конференцијата на страните на кои се среќаваат Страните на Договорот од Париз и ќе биде информирана за резултатите од глобалниот Инвентарпредвиден во член 14.
10. Конференцијата на страните која служи како средба за Страните на Договорот од Париз на својата прва седница ќе разгледа заеднички временски рамки за националните придонеси.
11. Секоја Страна може во секое време да ги приспособи своите национални придонеси со цел подобрување на своето ниво на амбиција, согласно Упатството усвоено од Конференцијата на страните која служи како средба за Страните кон Договорот од Париз.
12. Националните придонеси кои ќе ги достават Страните ќе се евидентираат во јавен регистар кој ќе го води секретаријатот.
13. Страните ќе ги пресметуваат своите национални придонеси. При таквото пресметување на антропогените емисии и отстранувањата на емисиите кои одговараат на национални придонеси, Страните ќе промовираат интегритет во животната средина, транспарентност, точност, целосност, споредливост и конзистентност, и ќе внимаваат да се избегне двојно броење, согласно Упатството усвоено од Конференцијата на страните која служи како средба на Страните за Договорот од Париз.
14. Во контекст на своите национални придонеси, кога ги утврдуваат и спроведуваат активностите за ублажување во однос на антропогените емисии и отстранувања на емисии, Страните треба да ги земат предвид, доколку одговара, постоечките методи и упатства во рамките на Конвенцијата, имајќи ги предвид одредбите од став 13 од овој член.
15. Страните при спроведувањето на овој Договор ќе ја земат предвид загриженоста на Страните со економии кои најмногу ќе трпат последици од влијанијата на мерките за одговор, особено на Страните кои се земји во развој.
16. Страните, како и регионалните организации за економска интеграција и државите кои се нивни членки, кои постигнале договор да делуваат заеднички согласно став 2 од овој член, кога ќе ги доставуваат своите национални придонеси, ќе го известат секретаријатот за условите на тој договор, како и за емисиите кои се доделени на секоја од Страните во рамки на релевантен временски период. Секретаријатот по ова ќе ги информира Страните и потписниците на Конвенцијата за условите на тој Договор.
17. Секоја Страна на таквиот договор ќе биде одговорна за сопствените емисии утврдени со Договорот споменат во став 16 погоре, согласно став 13 и 14 од овој член, и членовите 13 и 15.
18. Доколку Страните кои делуваат заеднички, тоа го прават во рамките на, и заедно со регионална организација за економска интеграција, која и самата е страна на Договорот, секоја држава-членка на таа регионална организација за економска интеграција поединечно, и заеднички со регионалната организација за економска интеграција, ќе биде одговорна за своите емисии утврдени во Договорот доставен согласно став 16 од овој член и согласно ставовите 13 и 14 од овој член и членовите 13 и 15.
19. Сите Страни треба да се стремат да подготват и достават долгорочни стратегии за развој со ниски емисии на стакленички гасови, имајќи го предвид член 2 и земајќи ги

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

предвид нивните заеднички, но диференцирани одговорности и соодветни способности, и повторно имајќи ги предвид различните национални околности.

Член 5

1. Страните треба да преземат активности да ги заштитат и подобрат, колку одговара, апсорбентите и резервоарите на стакленички гасови наведени во член 4, став 1 (г) од Конвенцијата, вклучувајќи ги и шумите.
2. Страните се поттикнуваат да се преземат активности да ја спроведат и поддржат, вклучително и преку плаќања кои се засноваат на резултати, постоечката рамка утврдена во поврзаните упатства или одлуки кои веќе се донесени согласно Конвенцијата за: политички и позитивни стимулации за активности за намалување на емисиите од обесшумување и деградација на шумите, како и улогата на заштитата, одржливо управување со шумите и подобрување на залихите на јаглерод во шумите во земјите во развој; како и алтернативни политички пристапи, како што се заедничките пристапи за ублажување и адаптација за интегрално и одржливо управување со шумите, а истовремено нагласувајќи ја важноста на стимулациите, доколку е соодветно, на нејаглеродните придобивки кои произлегуваат од таквите пристапи.

Член 6

1. Страните согледуваат дека некои Страни доброволно одбираат да соработуваат за спроведувањето на своите национални придонеси со цел повисоко ниво на амбиција во своите активности за ублажување и адаптација и да промовираат одржлив развој и интегритет на животната средина.
2. Страните, кога доброволно се вклучуваат во пристапи за соработка кои вклучуваат употреба на меѓународно пренесени резултати за ублажување кон националните придонеси, ќе промовираат одржлив развој и ќе обезбедат интегритет и транспарентност на животната средина, вклучително и во владеењето, и ќе применат сеопфатно пресметување, за да избегнат, меѓу другото, двојно броење, согласно упатствата донесени од Конференцијата на страните која служи како средба за Страните кон Договорот од Париз.
3. Употребата на меѓународно пренесени цели за ублажување за постигнување на националните придонеси согласно овој Договор, ќе биде на доброволна основа и ќе се одобрува од Страните-учеснички.
4. Со ова се утврдува механизам за придонесување кон намалувањето на емисиите на стакленички гасови и се поддржува одржливиот развој кој ќе го користат Страните на доброволна основа, под раководство и водење на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз. Тој ќе се надзира од тело назначено од Конференцијата на страните која служи како средба за Страните на Договорот од Париз и ќе има за цел:
 - (а) Да промовира намалување на емисиите на стакленички гасови а истовремено да поттикнува одржлив развој;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

- (b) Да стимулира и овозможува учество во намалувањето на емисиите на стакленички гасови од страна на јавни и приватни субјекти овластени од некоја Страна;
 - (c) Да придонесе кон намалувањето на емисиите во Страната домаќин, која ќе има корист од активностите за ублажување кои ќе придонесат за намалувања на емисиите кои исто можат да се користат и од друга Страна за таа да ги исполни своите национални придонеси; и
 - (d) Да се постигне генерално намалување на глобалните емисии.
5. Намалувањата на емисиите кои се резултат од механизмот наведен во став 4 од овој член нема да се користат да покажат постигнување на национални придонеси на Страната домаќин, доколку веќе се користат од некоја друга Страна за да покажат постигнување на нејзините национални придонеси.
 6. Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз ќе обезбеди дел од заработката од активностите во рамките на механизмот наведен во став 4 од овој член да се користи за покривање на административните трошоци, како и да им се помогне на Страните кои се земји во развој и кои се особено ранливи пред негативните влијанија на климатските промени да ги надоместат трошоците за адаптација.
 7. Конференцијата на страните која служи како средба за Страните на Договорот од Париз ќе донесе правила, начини и постапки за спроведување на механизмот наведен во став 4 од овој член.
 8. Страните согледуваат колку е важно Страните да имаат пристап до интегрирани, сеопфатени и урамнотезени непазарни пристапи за да им помогнат во постигнувањето на нивните национални придонеси, во контекстот на одржлив развој и искоренување на сиромаштијата, на координиран и ефективен начин, како и преку, меѓу другото, ублажување, адаптација, финансирање, трансфер на технологии и градење капацитети, доколку е соодветно. Целите на тие пристапи ќе бидат следни:
 - (a) Промовирање амбиција за ублажување и адаптација;
 - (b) Зголемување на учеството на јавниот и приватниот сектор во спроведувањето на национални придонеси; и
 - (c) Овозможување можности за координација преку различни инструменти и релевантни институционални организации.
 9. Со ова се дефинира рамката за непазарни пристапи за одржлив развој со цел да се промовираат непазарните пристапи споменати во став 8 од овој член.

Член 7

1. Страните со ова ги утврдуваат глобалните цели за адаптација преку зајакнување на капацитетот за адаптација, зајакнување на отпорноста и намалување на ранливоста пред климатските промени, со цел придонесување за одржлив развој и осигурување адекватен одговор за адаптација во контекстот на целта за температурата наведена во член 2.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

2. Страните согледуваат дека адаптацијата е глобален предизвик со кој се соочуваат сите локални, поднационални, национални, регионални и меѓународни организации и дека таа е клучната компонента и придонесува за долгорочен глобален одговор на климатските промени со цел заштита на луѓето, егзистенцијата и екосистемите, земајќи ги предвид итните и непосредни потреби на оние Страни кои се земји во развој и кои се особено ранливи на негативните влијанија на климатските промени.
3. Ќе се признаат и согледаат напорите за адаптација на Страните кои се земји во развој, согласно модалитетите кои ќе ги донесе Конференцијата на страните која служи како средба за Страните на Договорот од Париз на својата прва седница.
4. Страните согледуваат дека сегашните потреби за адаптација се значителни и дека подобро то ублажување на климатските промени може да ја намали потребата од дополнителни напори за адаптација и дека поголемите потреби за адаптација може да значат и повисоки трошоци за адаптација.
5. Страните согледуваат дека активностите за адаптација треба да следат пристап соодветен за секоја земја, кој обрнува внимание на родовите аспекти, во кој учествуваат сите засегнати страни и е целосно транспарентен, и дека тој треба да се заснова и да биде воден од најдоброто достапно научно и доколку може традиционално знаење, знаењето на домородното население и на локалните системиза знаење со цел интегрирање на адаптацијата во релевантните социоекономски и еколошки политики и активности, каде е тоа соодветно.
6. Страните ја согледуваат важноста на поддршката и меѓународната соработка при напорите за адаптација и важноста на земање предвид на потребите на Страните кои се земји во развој, особено оние кои се особено ранливи пред негативните последици од климатските промени.
7. Страните треба да ја зајакнат својата соработка за подобрување на активностите за адаптација, земајќи ја предвид Рамката за адаптација од Канкун, вклучително во врска со:
 - (a) Споделување на информации, добри практики, искуства и научени лекции, како и, каде е соодветно, начинот на кој тие се поврзани со науката, планирањето, политиките и спроведувањето во врска со активностите за адаптација;
 - (b) Зајакнување на институционалните аранжмани, како и оние во Конвенцијата кои служат за овој Договор, за да се поддржи синтезата на релевантните информации и знаења, и обезбедувањето на техничка поддршка и насоки за Страните;
 - (c) Зајакнување на научните знаења за климата, како и истражување, систематско набљудување на климатскиот систем и на системите за рано предупредување, на начин на кој ги информира климатските служби и помага при носењето одлуки;
 - (d) Помагање на Страните кои се земји во развој да ги идентификуваат ефективните практики за адаптација, потребите за адаптација, приоритетите, дадената и добиената поддршка за активностите и напорите за адаптација како и предизвиците и недостатоците, на начин кој е конзистентен со поттикнување на добрите практики;
 - (e) Подобрување на ефективността и трајноста на активностите за адаптација.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

8. Специјализираните организации и агенции на ОН се поттикнуваат да ги поддржат напорите на Страните да ги спроведуваат активностите наведени во став 7 од овој член, земајќи ги предвид одредбите од став 5 од овој член.
9. Секоја Страна, кога е соодветно, ќе се вклучи во процесите за планирање на адаптацијата и во спроведувањето на активностите, како и во изработката или подобрувањето на релевантните планови, политики и/или придонеси, кои може да вклучуваат:
 - (a) спроведување на активностите за адаптација, заложбите и/или напорите;
 - (b) процес за подготвување и спроведување на националните планови за адаптација;
 - (c) оцена на влијанијата на климатските промени и на ранливоста, со цел формулирање на национални приоритизирани активности, земајќи ги предвид ранливите народи, места и екосистеми;
 - (d) мониторинг и евалуација и учење од плановите, политиките, програмите и активностите за адаптација; и
 - (e) Градење на отпорноста на социоекономските и еколошките системи, меѓу другото и преку економска диверзификација и одржливо управување со природните ресурси.
10. Секоја Страна треба, кога е соодветно, да достави извештај за адаптацијата, кој периодично ќе го ажурира, кој може да ги содржи приоритетите, потребите за спроведување и поддршка, плановите и активностите без да се создаде дополнителен товар врз Страните кои се земји во развој.
11. Извештајот за адаптација споменат во став 10 од овој член, доколку е соодветно, ќе се доставува и ажурира периодично како компонента или во прилог на другите извештаи или документи, и ќе содржи национален план за адаптација, национални придонеси наведени во член 4, став 2 и/или национален извештај.
12. Извештаите за адаптација кои се наведени во став 10 од овој член ќе се евидентираат во јавен регистар кој ќе го води секретаријатот.
13. За спроведување на ставовите 7, 9, 10 и 11 од овој член на Страните кои се земји во развој ќе се им се обезбеди постојана и засилена меѓународна поддршка согласно членовите 9, 10 и 11.
14. Глобалниот Инвентар кој се наведува во член 14, меѓу другото ќе:
 - (a) Ги признава напорите за адаптација од Страните кои се земји во развој;
 - (b) Ќе го подобрува спроведувањето на активностите за адаптација земајќи го предвид Извештајот за адаптација наведен во став 10 од овој член;
 - (c) Ја прегледува соодветноста и ефективноста на адаптацијата и на поддршката која се дава за адаптација; и
 - (d) Ќе го прегледува генералниот напредок за постигнување на глобалната цел за адаптација споменат во став 1 од овој член.

Член 8

1. Страните ја согледуваат важноста на спречувањето, намалувањето и справувањето со загубите и штетите кои се поврзани со несаканите последици од климатските промени,

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

- вклучувајќи ги екстремните временски настани и настаните со спор почеток, и улогата на одржливиот развој при намалување на ризикот од загуби и штети.
2. Варшавскиот меѓународен механизам за загуби и штети кој е поврзани со влијанијата од климатските промени ќе биде управуван и воден од Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор и може да се зајакне и подобри согласно со мислењето на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз.
 3. Страните треба да го подобраат разбирањето, активностите и поддршката, меѓу другото и преку Варшавскиот меѓународен механизам, кога е соодветно, врз основа на соработка и олеснување а во врска со загубите и штетите од негативните влијанија од климатските промени.
 4. Соодветно на ова, подрачјата за соработка и олеснување за подобрување на разбирањето, активностите и поддршката може да вклучуваат:
 - (a) Системи за рано предупредување;
 - (b) Подготвеност за итни ситуации;
 - (c) Настани со бавен почеток;
 - (d) Настани кои може да вклучуваат неповратни и трајни загуби и штети;
 - (e) Сеопфатна оценка и управување со ризиците;
 - (f) Фондови за осигурување против ризици, фондови за намалување на ризиците од климата и други решенија за осигурување;
 - (g) Некономски загуби;
 - (h) Отпорност на заедниците, приходите и на екосистемите.
 5. Варшавскиот меѓународен механизам ќе соработува со постојните органи и експертски групи во рамките на овој Договор, како и со релевантните организации и експертски тела надвор од Договорот.

Член 9

1. Страните кои се развиени земји ќе обезбедуваат финансиски ресурси за да им помогнат на Страните кои се земји во развој во однос на ублажувањето и адаптација во развој, како продолжување на нивните сегашни обврски согласно Конвенцијата.
2. Другите Страни се охрабруваат доброволно да обезбедуваат или да продолжат да обезбедуваат таква поддршка.
3. Како дел од глобалниот напор, Страните кои се развиени земји треба да продолжат да предводат за мобилизирање на финансиски средства за климата од различни извори, инструменти и канали, имајќи ја предвид значителната улога на јавните средства, преку различни активности, како и за поддршка на стратегиите кои се подготвени согласно потребите на земјите, и за земање предвид на потребите и на приоритетите на Страните кои се земји во развој. Таквата мобилизација на средства за климата треба да претставува прогресија над претходните напори.
4. Обезбедувањето на сразмерни финансиски средства треба да има за цел да се постигне рамнотежа помеѓу адаптацијата и ублажувањето, земајќи ги предвид стратегиите на земјите, и приоритетите и потребите на Страните кои се земји во развој, особено оние кои се особено ранливи на негативните влијанија на климатските

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

- промени и имаат значително ограничени капацитети, како што се најмалку развиените земји и малите островски држави во развој, имајќи ја предвид потребата за јавни ресурси и средства во вид на грантови за адаптација.
5. Страните кои се развиени земји на секои две години ќе испраќаат индикативни квантитативни и квалитативни информации во врска со ставовите 1 и 3 од овој член, кога е применливо, како и, кога се достапни, кои се предвидените јавни финансиски средства кои може да им се дадат на Страните кои се земји во развој. Другите Страни кои обезбедуваат ресурси се поттикнуваат исто така на две години, на доброволна основа, да ги испраќаат таквите информации.
 6. Глобалниот инвентар споменат во член 14 ќе ги земе предвид релевантните информации доставени од Страните кои се развиени земји и/или органите од Договорот во врска со напорите поврзани со финансиски средства за климата.
 7. Страните кои се развиени земји на секои две години ќе доставуваат транспарентни и конзистентни информации за поддршката која ја даваат на Страните кои се земји во развој и која се мобилизира преку јавни интервенции согласно начините, постапките и упатствата кои ќе ги донесе Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз на својата прва седница, како што е предвидено во член 13, став 13. И другите страни се повикуваат да го сторат истото.
 8. Финансискиот механизам на Конвенцијата, како и неговите оперативни органи, ќе служи како финансиски механизам на Договорот.
 9. Институциите кои му служат на овој Договор, како и оперативните тела на финансискиот механизам од Конвенцијата, ќе имаат цел да обезбедат ефикасен пристап до финансиски средства преку поедноставени постапки за одобрување и зголемена подготвеност да им се помогне на Страните кои се земји во развој, особено на најнеразвиените земји и на малите островски држави, во рамките на нивните национални стратегии и планови за климата.

Член 10

1. Страните споделуваат долгорочна визија за тоа колку е важно целосно да се искористи развојот и трансферот на технологијата со цел да се подобри отпорноста пред климатските промени и да се намалат емисиите на стакленички гасови.
2. Страните, имајќи ја предвид важноста на технологијата за спроведување на активностите за адаптација и ублажување согласно овој Договор, и согледувајќи ги сегашните напори за користење и распространување на технологијата, ќе ги зајакнат своите активности за соработка со цел изработка и трансфер на технологија.
3. За целите на овој Договор ќе се користи Механизмот за технологија воспоставен согласно Конвенцијата.
4. Со ова се воспоставува рамка за технологија која дава генерални насоки за работата на Механизмот за технологија за промовирање и олеснување на засилени активности за развој и трансфер на технологија со цел да се поддржи спроведувањето на овој Договор, а со цел постигнување на долгорочната визија наведена во став 1 од овој член.
5. Забрзувањето, поттикнувањето и овозможувањето на иновации се многу важни за ефективен, долгорочен, глобален одговор на климатските промени и за промовирање на економски раст и одржлив развој. Таквите напори, во мера во која е соодветно, ќе се поддржат од Механизмот за технологија, и преку финансиски средства и од

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

Финансискиот механизам на Конвенцијата, за колаборативни пристапи за истражување и развој и олеснување на пристапот до технологија, особено во раните фази на технолошкиот циклус во Страните кои се земји во развој.

6. На Страните кои се земји во развој ќе им се дава поддршка, вклучувајќи и финансиска поддршка, за спроведување на овој член, како и за зајакнување на заедничките активности за развој и трансфер на технологија во различни фази од технолошкиот циклус, со цел постигнување рамнотежа помеѓу поддршката за ублажување и адаптација. Глобалниот Инвентар предвиден со член 14 ќе ги земе предвид достапните информации за напорите поврзани со поддршка за развој и трансфер на технологија за Страните кои се земји во развој.

Член 11

1. Градењето капацитети согласно овој Договор треба да ги засили капацитетите и способноста на Страните кои се земји во развој, особено во земјите со најмалку капацитети, како што се најнеразвиените земји, и тие кои се особено ранливи пред негативните влијанија на климатските промени, како што се малите островски држави во развој, да преземат активности за климатските промени, кои ќе вклучуваат меѓу другото и спроведување на активностите за ублажување и адаптација, и ќе овозможат развивање, распространување и користење на технологија, пристап до финансиски средства за климата, релевантни аспекти за образование, обуки и подигање на свеста, како и транспарентно, навремено и точно пренесување на информации.
2. Градењето капацитетите треба да се заснова на потребите на земјите да одговара на националните потреби, како и да поттикнува сопствеништво на Страните, особено на Страните кои се земји во развој, на национално, поднационално и локално ниво. Градењето на капацитетите треба да се спроведува согласно научените лекции, како и искуството од активностите за градење на капацитети согласно Конвенцијата, и треба да биде ефективен, повторувачки процес во кој учествуваат многу засегнати страни, опфаќа повеќе сектори и ги зема предвид родовите разлики.
3. Сите Страни треба да соработуваат за да ги зголемат капацитетите на Страните кои се земји во развој за спроведување на овој Договор. Страните кои се развиени земји треба да ја зголемат поддршката за активностите за градење капацитети во Страните кои се земји во развој.
4. Сите Страни кои ги зајакнуваат капацитетите на Страните кои се земји во развој за спроведување на овој Договор, вклучувајќи ги и активностите кои се спроведуваат преку регионални, билатерални и мултилатерални пристапи, редовно ќе известуваат за тие активности или мерки за градење капацитети. Страните кои се земји во развој треба редовно да известуваат за постигнатиот напредок во однос на спроведувањето на плановите за градење на капацитетите, како и на политиките и активностите или мерките за спроведување на овој Договор.
5. Активностите за градење капацитети ќе бидат засилени преку соодветни институционални аранжмани за поддршка на спроведувањето на овој Договор, како и преку соодветни институционални аранжмани воспоставени согласно Конвенцијата, а кои му служат на овој Договор. Конференцијата на страните која служи како средба за Страните на Паризкиот Договор на својата прва седница ќе разгледа и донесе одлука за првичните институционални аранжмани за градење капацитети.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

Член 12

Страните, кога можат, ќе соработуваат при спроведувањето на мерките за подобрување на образованието за климатските промени, обуките, подигањето на свеста на јавноста, учество на јавноста и пристап на јавноста до информации, сфаќајќи ја важноста на овие чекори за подобрување на активностите предвидени во овој Договор.

Член 13

1. Со цел да се изгради заемна доверба и верба и да се промовира ефективно спроведување, со овој член се воспоставува подобрена рамка за транспарентност на активностите и поддршката, со вградена флексибилност која ги зема предвид различните капацитети на Страните и го надградува колективното искуство.
2. Рамката за транспарентност ќе овозможи флексибилност при спроведување на одредбите од овој член за оние Страни кои се земји во развој и кои имаат потреба за такво нешто земајќи ги предвид нивните капацитети. Начините, постапките и насоките наведени во став 13 од овој член ќе ја одразуваат таквата флексибилност.
3. Рамката за транспарентност ќе ги надградува и подобрува аранжманите за транспарентност предвидени во Конвенцијата, земајќи ги предвид посебните околности на најнеразвиените земји и на малите островски држави во развој, и ќе се спроведува на олеснувачки, неинтрузивен, неказнувачки начин, со почит кон националниот суверенитет, и без да наметнува дополнителен товар врз Страните.
4. Аранжманите за транспарентност предвидени во Конвенцијата, како и националните извештаи, двогодишни извештаи и двогодишните ажурирани извештаи, меѓународните процени и прегледи и меѓународните консултации и анализи, ќе претставуваат дел од искуството кое се стекнува за развој на начините, процедурите и насоките дадени во став 13 од овој член.
5. Целта на рамката за транспарентност на активностите е да овозможи јасно разбирање на активностите за климатски промени имајќи ги предвид целите на Конвенцијата дадени во член 2 од Конвенцијата, како и да овозможи јасност и следење на напредокот кон постигнување на поединечните национални придонеси на Страните согласно член 4, и активностите за адаптација на Страните согласно член 7, вклучувајќи ги добрите практики, приоритети, потреби и недостатоци, како и за внесување информации во глобалниот Инвентар предвиден со член 14.
6. Целта на рамката за транспарентност на поддршката е да обезбеди јасност за поддршката која ја даваат и добиваат релевантните поединечни Страни во контекст на активностите за климатските промени согласно член 4, 7, 9, 10 и 11, и, во мера во која тоа е можно, да обезбеди целосен преглед на збирната дадена финансиска помош, како и да се доставуваат информации во глобалниот Инвентар предвиден со член 14.
7. Секоја Страна редовно ќе ги доставува следните информации:
 - (а) Национален извештај за инвентарот за антропогени емисии по извори и отстранувања по апсорбенти на стакелнички гасови, подготвен со употреба на методологиите со добри практики прифатени од Меѓувладиниот панел за климатски промени и договорен од Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз;
 - (б) Информации кои се потребни за да се следи напредокот постигнат при спроведување и постигнување на национални придонеси согласно член 4.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

8. Секоја Страна, доколку одговара, треба исто така да достави информации поврзани со влијанијата и адаптацијата на климатските промени согласно член 7.
9. Страните кои се развиени земји и другите Страни кои даваат поддршка, треба да дадат информации за финансиската поддршка, трансферот на технологија и поддршката за градење на капацитети дадена на Страните кои се земји во развој согласно член 9, 10 и 11.
10. Страните кои се земји во развој треба да достават информации за финансиската поддршка, трансферот на технологии и поддршката за градење капацитети која им е потребна и која ја добиле согласно член 9, 10 и 11.
11. Информациите доставени од секоја Страна согласно ставовите 7 и 9 од овој член ќе бидат прегледани од страна на технички експерт, согласно одлуката 1/CP.21. За оние Страни кои се земји во развој и кои имаат таква потреба поради своите капацитети, процесот на прегледување ќе содржи и помош за идентификување на потребите за градење капацитети. Покрај ова, секоја Страна ќе учествува во олеснувачка и мултилатерална анализа на напредокот во однос на напорите наведени во член 9, и анализа на соодветното спроведување и постигнување на сопствените национални придонеси.
12. Техничкиот експертски преглед согласно овој став ќе се состои од разгледување на поддршката што е обезбедена, доколку ја има, како и на постигнувањата и спроведувањето на националните придонеси. Прегледот исто така ќе идентификува подрачја на подобрување за Страната, и ќе содржи преглед на конзистентноста на информациите со начините, процедурите и насоките споменати во став 13 од овој член, земајќи ја предвид флексибилноста дозволена за земјата согласно став 2 од овој член. За време на прегледот особено внимание ќе се обрне на конкретните национални способности и околности на Страните кои се земји во развој.
13. Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз на својата прва седница, земајќи ги предвид искуствата од аранжманите за транспарентност предвидени со Конвенцијата, и дополнително разработувајќи ги одредбите во овој член, доколку е потребно, ќе донесе заеднички начини, процедури и насоки за транспарентност на активностите и поддршката.
14. На земјите во развој ќе им се овозможи поддршка за да го спроведат овој член.
15. Постојана поддршка исто така ќе се обезбедува за изградба на капацитети поврзани со транспарентноста на Страните кои се земји во развој.

Член 14

1. Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз периодично ќе прави инвентаризацијана спроведувањето на овој Договор со цел да се оцени колективниот напредок за постигнување на целите на овој Договор како и неговите долгорочни цели (наведени како „глобална инвентаризација“). Тоа ќе го прави на сеопфатен и на олеснувачки начин, имајќи ги предвид ублажувањето, адаптацијата и начините за спроведување и поддршка, а земајќи ги предвид еднаквоста и најдобрите достапни научни постигнувања.
2. Конференцијата на Страните која служи како средба за Страните на Договорот од Париз својата прва инвентаризација ќе ја направи во 2023 година и ќе ја повторува на секои пет години освен ако не се одлучи поинаку од страна на Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

3. Резултатите од глобалната инвентаризација ќе овозможат да се информираат Страните да ги ажурираат и подобрат, на начин соодветен за нив, своите активности и поддршка согласно релевантните одредби од овој Договор, како и да ја подобрат меѓународната соработка за преземање активности во врска со климата.

Член 15

1. Со овој член се утврдува механизам за олеснување на спроведувањето и подобро почитување на одредбите од овој Договор.
2. Механизмот споменат во став 1 од овој Член ќе се состои од Комитет во кој ќе работат експерти и ќе има цел да ги олеснува постапките и ќе функционира на транспарентен, неспротиставувачки и неказнувачки начин. Комитетот особено ќе обрне внимание на соодветните национални способности и околности на Страните.
3. Комитетот ќе работи согласно начините и процедурите усвоени од Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз на својата прва седница и еднаш годишно ќе известува до Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз.

Член 16

1. Конференцијата на страните, врховниот орган на Конвенцијата ќе служи како средба на Страните на овој Договор.
2. Страните на Конвенцијата кои не се Страни на овој Договор може да учествуваат како набљудувачи во постапките на секоја седница на Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон овој Договор. Кога Конференцијата на страните служи како средба за Страните кон овој Договор, одлуките согласно овој Договор ќе ги носат само оние Страни кои се Страни на овој Договор.
3. Кога Конференцијата на страните служи како средба за Страните на овој Договор, секој член на Бирото на Конференцијата на страните, кој претставува Страна на Конвенцијата но во тоа време не е Страна на овој Договор, ќе биде заменет со дополнителен член избран од и меѓу Страните на овој Договор.
4. Конференцијата на Страните која служи како средба за Страните на Паризкиот Договор редовно ќе го анализира спроведувањето на овој Договор, и во рамките на својот мандат, ќе донесе потребни одлуки за унапредување на неговото ефективно спроведување. Таа ќе врши функции кои и се доделени со овој Договор и: (а) ќе воспостави такви помошни органи кои се сметаат за потребни за спроведување на овој Договор; и (б) ќе врши други функции кои може да се потребни за спроведување на овој Договор.
5. Деловникот на Конференцијата на страните и финансиските процедури кои ќе се спроведуваат согласно Конвенцијата ќе се применуваат *mutatis mutandis* и на одредбите на Договор, освен кога не е поинаку одлучено со консензус од Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз.
6. Првата седница на Конференцијата на Страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор ќе ја свика секретаријатот како дел од првата сесија на Конференцијата на страните која ќе се одржува по датумот кога овој Договор ќе стапи

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

на сила. Последователни редовни седници на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор ќе се одржуваат заедно со редовните седници на Конференцијата на страните, освен ако не се одлучи поинаку од страна на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Договорот од Париз.

7. Вонредните седници на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор ќе се одржуваат тогаш кога ќе се смета дека е потребно од страна на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор, или на писмено барање на некоја од Страните, под услов во рок од шест месеци откако секретаријатот го испратил тоа барање до Страните, истото да добие поддршка од најмалку една третина од Страните.
8. Организацијата на ОН и нејзините специјализирани агенции и Меѓународната агенција за атомска енергија, како и државите кои се нивни членки или пак набљудувачи, а не се Страни на Конвенцијата, може да имаат претставници на седниците на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор. Секој орган или агенција, било национална или меѓународна, владина или невладина, која е квалификувана за прашања кои се опфатени со овој Договор и која ќе го информира секретаријатот дека сака да има претставник-набљудувач на седницата на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор, може да добие дозвола за тоа, освен ако на тоа не се противат една третина од присутните Страни. Приемот и учеството на набљудувачи ќе се спроведува согласно Деловникот предвиден во став 5 од овој член.

Член 17

1. Секретаријатот формиран согласно член 8 од Конвенцијата, ќе служи како секретаријат на овој Договор.
2. Член 8, став 2 од Конвенцијата за функциите на секретаријатот и член 8, став 3, од Конвенцијата за аранжманите за функционирањето на секретаријатот, ќе се применуваат *mutatis mutandis* на овој Договор. Секретаријатот, покрај ова, ќе ги има и функциите кои му се доделени согласно овој Договор и од страна на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор.

Член 18

1. Помошното тело за научни и технолошки совети и Помошното тело за спроведување формирано со членовите 9 и 10 на Конвенцијата истовремено ќе функционираат како Помошно тело за научни и технолошки совети и Помошно тело за спроведување на овој Договор. Одредбите на Конвенцијата кои се однесуваат на работата на овие две тела ќе важат *mutatis mutandis* за овој Договор. Седниците на состаноците на Помошното тело за научни и технолошки совети и Помошното тело за спроведување на овој Договор ќе се одржуваат заеднички со состаноците на Помошното тело за научни и технолошки совети и Помошното тело за спроведувањето на Конвенцијата.
2. Страните на Конвенцијата кои не се Страни на овој Договор може да учествуваат како набљудувачи во постапките на секоја седница на помошните тела. Кога помошните тела служат како помошни тела на овој Договор, одлуките согласно овој Договор ќе ги носат само оние Страни кои се Страни на овој Договор.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

3. Кога Помошните тела формирани со членовите 9 и 10 од Конвенцијата ги спроведуваат своите функции во врска со прашања поврзани со овој Договор, секој член на Бирото на тие помошни тела кој претставува некоја Страна која е Страна на Конвенцијата но во тоа време не е и Страна на овој Договор, ќе биде заменет со дополнителен член избран од и меѓу Страните на овој Договор.

Член 19

1. Помошните тела или другите институционални органи формирани од или согласно Конвенцијата, а кои не се споменати во овој Договор, ќе служат на Договорот согласно одлуката на Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор. Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор ќе ги утврди функциите кои треба да ги вршат таквите помошни тела или органи.
2. Конференцијата на страните која служи како средба на Страните кон Паризкиот Договор може да даде дополнителни насоки на таквите помошни тела и институционални органи.

Член 20

1. Овој Договор ќе биде отворен за потписи и предмет на ратификација, прифаќање и одобрување од државите и од регионалните организации за економска интеграција кои се Страни на Конвенцијата. Ќе биде отворен за потпишување во седиштето на ОН во Њујорк, од 22 април 2016 до 21 април 2017 година. Потоа, овој Договор ќе биде отворен за пристапување од последниот ден кога бил отворен за потпис. Инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување ќе се приложат кај Депозитарот.
2. Сите регионални организации за економска интеграција кои ќе станат Страна на овој Договор, без некоја од нивните држави-членки да е Страна ќе бидат обврзани со сите обврски кои ги предвидува овој Договор. Доколку има некоја регионална организација за економска интеграција која има една или повеќе држави-членки кои се Страни на овој Договор, организацијата и нејзините држави-членки ќе одлучат за тоа кои се конкретните обврски за спроведување на нивните обврски согласно овој Договор. Во таквите случаи, организацијата и државите-членки нема да имаат право истовремено да ги користат правата предвидени во овој Договор.
3. Во своите инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, регионалните организации за економска интеграција ќе го наведат обемот на своите надлежности во врска со прашањата кои се уредуваат со овој Договор. Овие организации исто така ќе го информираат Депозитарот, кој пак ќе ги информира Страните, за сите значителни измени во обемот на нивните надлежности.

Член 21

1. Овој Договор ќе стапи на сила на триесеттиот ден по датумот на кој најмалку 55 Страни на Конвенцијата кои се одговорни за најмалку проценети 55 проценти од вкупните глобални емисии на стакленички гасови ги доставиле своите инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

FCCC/CP/2015/L.9

2. Единствено за целите на став 1 од овој член „вкупните глобални емисии на стакленички гасови“ ќе значи најновиот податок за количеството на емисии кои биле пријавени на или пред датумот на усвојување на овој Договор од страна на Страните на Конвенцијата.
3. За секоја држава или регионална организација за економска интеграција која ќе го ратификува, прифати или одобри овој Договор или пак му пристапи откако ќе се исполнат условите дадени во став 1 од овој член, овој Договор ќе стапи на сила на триесеттиот ден по датумот на кој таквата држава или регионална организација за економска интеграција го доставила својот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување.
4. За целите на став 1 од овој член сите инструменти доставени од некоја регионална организација за економска интеграција нема да се сметаат за дополнителни на тие кои се доставени од државите-членки на таа организација.

Член 22

Одредбите од член 15 на Конвенцијата кои се однесуваат усвојувањето на дополнувања на Конвенцијата ќе важат *mutatis mutandis* за овој Договор.

Член 23

1. Одредбите на член 16 на Конвенцијата кои се однесуваат усвојувањето и дополнување на анексите кон Конвенцијата ќе важат *mutatis mutandis* за овој Договор.
2. Анексите кон овој Договор ќе претставуваат интегрален негов дел, и освен ако не е поинаку изречно предвидено, упатувањето кон овој Договор истовремено претставува и упатување кон неговите анекси. Таквите анекси ќе бидат ограничени на листи, обрасци и други материјали кои се со опасна природа и кои се со научен, технички, процедурален или административен карактер.

Член 24

Одредбите од член 14 на Конвенцијата кои се однесуваат на решавањето на спорови ќе се применуваат *mutatis mutandis* и на овој Договор.

Член 25

1. Секоја Страна ќе има еден глас, освен ако поинаку не е предвидено во став 2 од овој член.
2. Регионалните организации за економска интеграција, за прашањата кои се во рамките на нивните надлежности, ќе имаат право да гласаат со толкав број на гласови колку што имаат држави-членки кои се Страни на овој Договор. Таквите организации нема да го користат своето право на глас доколку некоја од нивните држави-членки го искористи тоа право, и обратно.

Член 26

Генералниот секретар на ОН ќе биде Депозитар на овој Договор.

Член 27

Во однос на спроведувањето на овој Договор не се дозволени резерви.

FCCC/CP/2015/L.9

Член 28

1. Во секое време откако ќе истечат три години од датумот на кој овој Договор стапил на сила за некоја Страна, таа Страна може да се повлече од овој Договор, со тоа што ќе достави писмено известување до Депозитарот.
2. Секое такво повлекување ќе стапи на сила по истекувањето на период од една година од датумот кога Депозитарот го добил известувањето, или пак на подоцнежен датум доколку е така наведено во известувањето за повлекување.
3. За секоја Страна која ќе се повлече од Конвенцијата ќе се смета исто така дека се повлекла и од овој Договор.

Член 29

Оригиналниот текст на овој Договор подготвен на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански јазик е подеднакво автентичен и ќе се депонира кај Генералниот секретар на Организацијата на Обединетите нации.

ПОДГОТВЕН во Париз на дванаесетти декември, две илјади и петнаесетта година.
ПРЕД СВЕДОЦИ, долупотпишаните, соодветно ополномоштени да го сторат тоа, го потпишаа овој Договор.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 3

Министерството за животна средина и просторно планирање се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Договорот од членот 1 од овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J
PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES SË PARISIT

Neni 1

Ratifikohet Marrëveshja e Parisit, e lidhur në Paris më 12 dhjetor 2015, në mbledhjen e 21-të të shteteve palë të Konferencës Kornizë për ndryshime klimatike, e nënshkruar nga Republika e Maqedonisë më 22 prill 2016.

Neni 2

Marrëveshja nga neni 1 i këtij ligji në origjinal në gjuhën angleze dhe në перкthим në gjuhën маqedонасе, është si vijon:

Neni 3

Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor caktohet si organ kompetent i administratës shtetërore që do të kujdeset për zbatimin e Marrëveshjes nga neni 1 i këtij ligji.

Neni 4

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Службен весник
на Република Македонијаwww.slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. – Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
в. д. директор и одговорен уредник – Мартин Костовски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2017 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: Печатница ЕВРОПА 92 ДООЕЛ, Кочани.

contact@slvesnik.com.mk

ISSN 0354-1622

2017161